

In librum de interpretatione editio prima

Eiusdem Boetij libri περὶ ἑρμηνείας Aristotelis
tractatio: et in eadem commentariorum Editio prima.

Agna quidem libri huius
apud peripateticam se-
ctam probatur auctori-
tas. Hic namque Aristote-
les simplicium propositio-
num naturam diligenter
examinat: sed eius series
scrupulosa impeditur se-
mita: et subtilibus pressa
sententijs: aditum intel-
ligentie facilem non rel-
quit. Quocirca nos libri
huius enodationem du-

plici commentatione suppleuimus: et quantum simpli-
ces quidem intellectus sententiarum oratio breuis ob-
scuraque complectitur: tantum hac operis huius tra-
ctatione digessimus. Quod vero alterius acumen con-
siderationis exposcit: secunde series editionis expediet.
Nunc a me tantum lector expectet: ut pedetentim mi-
nutatimque secundum orationis ordinem textus sermo-
nis id quod angustia breuitatis latet intelligat. Et pri-
us que sit huius operis intentio breuiter demonstra-
dum est. Inscrubitur etenim grece liber περὶ ἑρμηνείας.
Quod latine de interpretatione significat. Quid ergo sit
interpretatio paucis absoluam. Interpretatio est vox signifi-
catura per seipsam aliquid si-
gnificans. Siue enim nomen sit quod per se signifi-
cat: ut est homo. Siue verbum. ut est curro. Siue quod
grammatici participium vocant. Siue pronomen est.
Siue ex his iuncta oratio: ut est homo currit. Siue
quolibet alio modo vel nomen vel verbum vel ex his
oratio iuncta per se aliquid significat: interpretatio no-
minatur. Quare cum sint quedam in orationis parti-
bus que per se nihil significant. Alijs tamen iuncte di-
signent: ut sunt. Coniunctiones: vel prepositiões: hec
interpretationes esse non dicimus. Interpretatio enim
siue simplex est: ut nomen et verbum. siue composita
ut ex his iuncta copulataque oratio: vel per seipsum si-
gnificare debet si simplex est: vel ex his que per se si-
gnificant iuncta esse: si composita est. Quare interpre-
tatio est vox aliquid per seipsam significans. Sed quo-
niam verba nominaque interpretationes sunt: oratio
quoque omnis que ex significantibus per se predicamen-
tis iungitur: interpretatio nuncupatur. Sunt autem
plurime interpretationes: inter quas illa quoque est ora-
tio: in qua verum falsumue inueniri potest: id est enun-
ciatura: de qua hoc libro tractandum est. Idcirco igitur
Aristoteles de communi nomine et continenti li-
bro titulum inscripsit. Interpretatio namque est nomen
et verbum. Interpretatio etiam est huiusmodi oratio.
Omnis homo animal est: sed in hac verum falsumque
auditor intelligit. Hec enim oratio que dicit omnis ho-
mo animal est: vera vel falsa est. Interpretatio quoque
est etiam huiusmodi oratio. Da mihi codicem in
quem verum falsumque nullus inueniat. Etenim da mi-
hi codicem: neque verum esse poterit neque falsum.
Quocirca quoniam de his solis orationibus: in quibus
verum falsumque reperitur: quas enunciationes
et propositiones vocamus: que interpretationes sunt
disputaturus est: quoniamque de nominibus illi ver-
bisque dicendum est: quid sint: quare vim in significa-
tione retineant: recte librum de interpretatione si-

gnauit. Nec hoc nos turbet: quod sint quedam interpre-
tationes de quibus in hoc libro non tractet: tamen eni-
si quis de homine disputans titulum operis de ani-
mali posuisset: quare non de omni animali: tamen quo-
niam de aliquo disputaturus esset. Recte de anima-
li libro nomen imponderet. Ita licet non de omni inter-
pretatione pertractet tamen quoniam de vna que est
enunciatio: et de nominibus et verbis: que interpreta-
tiones simplices sunt: dicendum erat: de communi et ge-
nerali vocabulum libri de interpretatione imposuit.
Est autem intentio libri huius de simplici enunciatu-
ra oratione differere. Simplex enim enunciatu-
ra oratio est: in qua cum verum falsumue sit: illud tamen est:
ut sine coniunctione totus orationis ordo proponat
ut est: homo est: homo est animal: homo currit homo pa-
uidus currit. De propositiones sine coniunctione pro-
positae sunt. Et he dicuntur predicatiue: que sunt cum no-
mine et verbo. Ille vero que sunt huiusmodi si solus
per terram est: dies est. Duplices atque hypotheticæ
neque non et iam conditionales vocantur. Ponitur enim
si hoc sit hoc esse: id est si solus est esse diem. Quare he
simplices non sunt si solus est enim: et dies est due pro-
positiones sunt quas: vna coniunctio: que est si: copu-
lat atque componit. Sed de his nullus hoc libro tracta-
tus habebitur. Quare quoniam de simplicibus enun-
ciaturis orationibus tractatum est: id est de simplici
affirmatione et simplici negatione: quoniamque affirma-
tiones et negationes verbis ac nominibus coniungun-
tur: ut in ea que est: homo currit: Affirmatione ho-
mo nomen est currit verbum. Et rursum: homo non
currit negatio eodem nomine verboque coniungitur:
recte prius de simplici affirmatione et de simplici ne-
gatione: orationes de enunciatione simplici disputaturus
est. Quoniam omnis enunciatio simplex verbis nomi-
nibusque coniungitur: primam disputationem de nominibus
et verbis constituit. His. n. prius ad scientiam ve-
nietur: tota facillime natura orationis aperit. De quo
autem ei in toto dicendum est libro: scilicet ipse sic proponit.

Primum oportet constituere quid sit no-
men. et quid verbum. postea quid est ne-
gatio. et affirmatio. et enunciatio. et oratio.
In principio inquit huius sermonis qui de
enunciatione instituitur: constituere id est definire oportet:
quid nomen sit: quid verbum. Nec enim (ut dictum
est) omnem coniungere orationem valent. Que ora-
tio genus est aliarum orationum. Sunt enim princi-
pales quinque orationum differentie. Est autem pri-
ma oratio deprecatura: ut iuppiter omnipotens preci-
bus si flecteris vllis. Secunda imperatura: ut sugge-
re tela mihi. Tertia interrogatura: ut quo te Meri-
pedes. Quarta vocatura: ut huc ades o melibee. Quin-
ta enunciatu-
ra: in qua verum inesse falsumque perspi-
citur. Huius autem due sunt species. vna affirmatio
altera negatio. Affirmatio est: ut homo animal est.
Negatio: ut homo animal non est. Ergo orationem
verba nominaque constituunt. Enunciationis autem
oratio genus est. Enunciatio vero Affirmationis et
negationis. Quare elementa quedam sunt que con-
iungunt orationem: verba et nomina: et de his dispu-
tat primum. De hinc propositionis duas ultimas spes
sumit: et dicit se de affirmatione et negatione dicturum.
Post has harum genus proponit. id est enunciationem. Ul-
timam vero: quod horum maximam est orationem. Est
vero quodammodo conuersus ordo ab speciebus
vsque

usque ad earum genera prima peruenias. Proponens enim ab affirmatione et negatione ad enunciationem quod est genus: ascensum est. Ab enuntiatione ad enunciationis genus: quod est oratio: oppositione operis leuauit: diuerso tamen modo de cunctis disputat. Prius enim de oratione: post de enunciatione: deinde de affirmatione: postremo de diffinitione negationis edisserit conuerso, scilicet ordine. Sed hoc posterius liquerebit. Quod autem prius negationem postea proposuit affirmationem: nihil interest cum omnes species eque ue sibi sint et uni generi equaliter supponantur. Quocirca si affirmatio et negatio enunciationis species sunt: rectum est qualibet earum prius indistincte proponere. Quemadmodum autem affirmatio et negatio species enunciationis sunt: et hec earum genus. Secunda editione monstrandum est.

Sunt ergo ea que sunt in voce earum que sunt in anima passionum note, et ea que scribuntur eorum que sunt in voce. Et quemadmodum nec littere omnibus eedem, sic nec eedem voces. Quorum autem he primorum note, eedem omnibus passionibus anime sunt, et quorum he similitudines res iam eedem. De his quidem igitur dictum est in his que dicta sunt de anima. Alterius est enim negocij.

Quoniam nomen et uerbum in definitionibus suis significatiua paulo post propositurus est: primum explicat quorum sint significatiua quecumque significant id est que designent ipsum nomen et uerbum. Tota autem ratio sensus huiusmodi est. Tria sunt ex quibus omnis colloquutio disputatioque perficitur: res: intellectus: uoces. Res sunt quas animi ratione percipimus: intellectuque discernimus. Intellectus uero quibus res ipsas adiscimus. Uoces quibus id quod intellectu capimus: significamus. Preter hec autem tria est aliud quoddam: quod significat uoces, ee sunt littere. harum enim scriptio uocum significatio est: cuius igitur hec sint quatuor: res: intellectus: uox: littera. re corripit intellectus: intellectum uero uoces designant ipsas uero uoces littere significant. Intellectus uero anime quedam passio est. Nisi enim quandam similitudinem rei quam quis intelligit in anime ratione patitur: nullus est intellectus. Cum enim uideo orbem uel quadratum: figuram eius mente concipio: et eius mihi similitudo in anime ratione formatur patiturque anima rei intellectu similitudinem: unde fit ut intellectus et similitudo sit rei: et anime passio. Horum autem rursus .iiii. due sunt naturales: due secundum hominum positionem. Uoces namque et littere secundum hominum positionem sunt. Intellectus autem et res naturaliter. Hoc illo approbatur: quod apud diuersas gentes diuersis uocibus utuntur et litteris. Idcirco quoniam ipsi sibi uoces: quibus uterentur: et litteras quibus scriberent: composuerunt. Intellectus autem et res nullus posuit. Sed naturaliter sunt. Neque enim quod apud romanos est equus: apud barbaros ceruus. Sed apud diuersas gentes eadem rerum natura est preterea neque quod nos intelligimus esse equum: canem barbari putant. Sed eadem apud diuersissimas gentes substantiarum intellectuumque ratio est constituta. Quare due harum sunt secundum hominum positionem: id est uoces et littere: due secundum naturam res et intellectus. Illuc ergo hoc dicit: quoniam uoces quidem significant intellectum: ipsas et uoces littere significant. Sunt autem intellectus anime passio-

nes, et uoces quidem et littere naturales non sunt quemadmodum enim uox non eadem apud omnes: ita nec littere. Sed intellectus et res eadem apud omnes quasi bet diuersissimas gentes inuenies. Atque hoc est quod ait. Sunt ergo ea que sunt in uoce earum que sunt in anima passionum note. Idem ipse inquit uoces intellectus sunt anime passionibus significant: eorumque sunt significatiue ergo ea que sunt in uoce significant illas et earum sunt note: que sunt anime passionibus. Anime autem passionibus intellectus sunt. Igitur ea que sunt in uoce: intellectuum qui sunt anime passionibus: note sunt: eosque significant. Quoniam bis id est uocibus significatur intelligentia mentisque conceptio. At uero quod addidit: et ea que scribuntur eorum que sunt in uoce: tantumdem ualeat: quantum si diceret. Note sunt littere que scribuntur uerborum et nominum que sunt in uoce: monstrauit igitur uoces intellectuum esse significatiuas: et litteras uocum: nunc de eorum natura pertractat dicens. Et quemadmodum nec littere omnibus eedem: sic nec eedem uoces. hoc ad monstrandum ualeat uoces et litteras positione constitui non natura. Etenim diuersae apud diuersos sunt uoces et littere: et quemadmodum littere eedem apud omnes homines non inueniuntur: ita quoque nec uoces. Quare he secundum positionem sunt: quod ipse retinuit uelut planus. Manifestum enim est: quod per gentes singulas permutatur: hoc non natura constitutus esse: sed positione. Quod uero addidit. Quorum autem he primorum note sunt: eedem omnibus passionibus anime sunt et quorum he similitudines: res iam eedem. Ad hoc pertinet: ut naturales esse res intellectusque declarat. Idem namque (ut dictum est.) intellectus passionibus quidem anime sunt rerum uero similitudines. Ergo nunc hoc dicit: quorum he id est uoces: de quibus supra dixerat note sunt: eedem sunt anime passionibus: et ut nec littere sunt eedem: sic nec eedem uoces. Quorum ergo he uoces significatiue sunt: id est passionibus anime: he sunt apud omnes eedem. Significant autem uoces illa que sunt in intellectibus. Intellectus igitur anime passio est apud omnes homines non diuersa. Ergo naturalis apud omnes homines est animi conceptio: atque anime passio. Quorum sunt note ea que uersantur in uocibus. Docet autem et res quarum sunt similitudines intellectus et anime passionibus: esse non positione sed naturaliter constitutas. Idcirco quod he res quarum similitudines sunt intellectus: qui intellectus anime passionibus sunt: apud omnes eedem sunt. hoc est enim quod ait et quorum similitudines scilicet anime passionibus: que sunt similitudines rerum: res etiam eedem. Ac si diceret. Quorum intellectus sunt similitudines: qui in intellectus anime passionibus sunt: id est rerum apud omnes eedem sunt. quod autem ita posuit. Quorum autem he primorum note. hoc sentit. De uocibus enim dicit quoniam quorum uoces primorum note sunt: apud omnes eedem sunt anime passionibus. Uox enim etiam intellectum rei significat et ipsam rem. Ut cum dico lapis et ipsum lapidem id est ipsam substantiam designat. Sed prius intellectum: secundo uero loco significat. rem. Ergo non omnia que uox significat: passionibus anime sunt: sed illa sola que prima: primus enim significatur intellectus: secundo uero loco res: sed intellectus passionibus anime sunt: quorum ergo primorum note sunt uoces: eedem sunt apud omnes homines anime passionibus. Est alia quoque scriptura hoc modo se habens. Quorum autem he primorum note: he omnibus pas-

In librum de interpretatione editio prima

fiones anime sunt: et quorum he similitudines: res est he quod si ita scriptum est: hoc dicere: ostendit. n. quorum sunt voces note: et quorum rursus sunt anime passionis: tamquam si diceret. Voces quod significat: et quorum note sunt ille sunt anime passionis. et rursus quorum similitudines sunt he que sunt anime passionis: he sunt res: tamquam rursus si diceret quorum sunt similitudines ea que in intellectibus atque anime passionibus sunt: ille res sunt. Sed de his disputationes trahere longius non vult. Ait enim de his quidem igitur dictum est. In his que sunt dicta de anima. Alterius est enim negotii. Etenim aliud est principaliter de intellectibus anime disputare: aliud tantum sibi ad disputationes sumere: quam ad logicam possit pertinere peritiam. Quare alterius negotii est principaliter de anime passionibus disputare.

Est autem quemadmodum in anima aliquotiens intellectus sine vero vel falso: aliquotiens vero cui iam necesse est horum alterum inesse: sic etiam in voce. circa compositionem enim et divisionem est falsitas veritasque.

De enunciatione dicitur in qua veritas et falsitas inuenitur: recte prius monstrare contendit: in qua prolatione vocum horum alterum id est aut veritas aut falsitas inueniri queat. Sed omnis vox animi sensa significat. Quare ex animi intellectibus quicquid euenit: vocibus indicatur. Ergo nunc hoc dicit. Similitudo est inquit quedam inter se intellectum atque vocem quemadmodum enim sunt quedam simplicia que ratione animi concipiuntur: constitunturque intelligentia mentis: in quibus neque veritas vlla: neque falsitas inuenitur: ita quoque in vocibus est. Simplex enim intellectus: ut verbi gratia hominis vel equi: neque falsitatem vllam retinet neque veritatem cum enim intelligo simpliciter hominem vel substantiam ipsam nihil veri vel falsi in cogitatione retineo. Quod si cursu rursus animi cogitatione prospero: cogitatio ipsa quam simplicis rei tenet intuitum: veritate et falsitate seclusa est. Sed quam cursus et hominem iuxero: et ex his aliquid intelligentia mea fecero id quoque si voce proferam: huiusmodi erit: homo currit. Tunc ex hac substantia et accidentis compositione et coniunctione huiusmodi intellectus fit: in quo vel falsitas possit esse vel veritas. Ergo quemadmodum in intellectu quedam aliquotiens simplicia vero falsitasque carentia: aliquotiens autem cum iam necesse est aut veritates inesse intellectui aut falsitatem: sic est etiam in voce. Nam si simplicem intellectum vero falsitasque carere vox proferat: ipsa quoque vox a veritate et falsitate relinquitur. Quod si huiusmodi proferat intellectum: qui in se verum falsitasque contineat: ipsa quoque veri falsitasque retinet significationem. Docuit autem per hoc quod ait. Circa compositionem enim et divisionem est veritas falsitasque: in qua prolatione vocis enunciationes possumus inuenire. Quotiens enim subam cum accidenti coniungimus atque componimus: vel intellectum intellectui copulamus: ut fieri possit propositio in cogitatione: tunc fit idem in voce. Et est nunc affirmatio: ut homo currit. Nominem quippe cursusque compositum atque coniunctum: et inde affirmatio nata est veritatem continens vel mendacium. Nunc vero negatio si huic aduerbium negatiuum iuxero: et substantiam ab accidente diuisero atque diiuxero: ut est homo non currit: non quod est aduerbium negatiuum hominem a cursu diuisit atque diiuxit: facta est inde negatio rursus veritatem falsitatem ue significantem. Recte igitur dictum est circa compositionem quod est affir-

matio: vel diuisionem quod est negatio: veritatis falsitatisque constare naturam.

Nomina igitur ipsa et verba consimilia sunt sine compositione vel diuisione intellectui ut homo vel albus quando non additur aliquid. neque enim adhuc verum aut falsum est.

Nunc quid sit intellectus sine vero vel falso continuata oratione persequitur. Ea enim inquit que simplicia dicuntur: similia sunt simplicibus intellectibus: qui sine vlla compositione vel diuisione animi puro capiuntur intuitu. Cum enim homo vel albus ipsa quidem simplicia sint: et significant aliquid: nihil tamen neque verum neque falsum designant. Omne enim simplex nomen vel verbum a veritate et falsitate secludit. Atque ideo (quonia ut dictum est) quecumque sunt in vocibus: significant anime passionis. Simpliciter voces et sine compositione vel diuisione similes sunt his intellectibus quos sine compositione et diuisione simplex intelligentia concipit. In his enim atque in huiusmodi nulla neque veritas neque falsitas inuenitur: nisi enim aliquid addatur: ut id quod simplex intelligis: vel per se constituas esse: vel ei aliquid secundum esse coniungas: in his veritas et falsitas non erit. Cum enim simpliciter dico homo: si non aliquid addidero: ut verbum est: et fiat huiusmodi compositio: homo est: vel huiusmodi aliquid: ut homo viuus quod idem valet: tamquam si dicam: homo viuens est. ergo nisi aliquid huiusmodi fuerit adiunctum quod in intellectam rem vel per se esse constituat: ut homo est: cum dico hominem: per se esse designauit: vel iuncto accidente tale aliquid apponatur: quod idem ei quod est esse significet: ut est homo viuus. Vita enim homini iuncta est: et viuus idem significat: quod viuens est: nulla veritas nec falsitas valet intelligi. Hoc autem convenientissimo monstrat exemplo.

Signum autem huius est etenim hyrcocerus significat quidem aliquid. sed quod nondum verum vel falsum. si non vel esse vel non esse addatur vel simpliciter vel secundum tempus.

Magnam vim habet exempli huius subtilitas. non enim sola illa nomina vel verba falsitate ac mendatio separata sunt: quecumque simplicia sunt: sed etiam illa quecumque sunt composita si sint simpliciter dicta. Hyrcocerus enim compositum nomen est: significans hyrcum et ceruum. Sed nisi ei aut esse aut non esse addatur: ut dicam hyrcocerus est: vel hyrcocerus non est: nullus inde veri falsitatis intellectus poterit provenire. Ipsum enim quamquam sit compositum tamen simpliciter dictum veritati vel falsitati proximum non est. Si quis enim dicat tamen hyrcocerus: nihil enunciat. Quod si nihil enunciat preter veritatem falsitatemque: quoddam compositum designans nomen auditor intelligit. Quod vero ait vel simpliciter vel secundum tempus: ad hoc valet: ne putaremus tunc fieri solum de nomine enunciationem. Cum ei presens tempus adijcitur: ut cum dicimus hyrcocerus est: vel hyrcocerus non est: in his iam veritas est aut falsitas. Sed non solum si presens tempus designet propositio: sed etiam si preteritum: ut si quis dicat: hyrcocerus fuit: vel futurum: ut si quis dicat hyrcocerus erit: enunciationem facit: ergo id est quod ait vel simpliciter vel secundum tempus huiusmodi enim est. Simpliciter facta enunciatio secundum presens est. Etenim quod presens dicimus tempus non est sed confinium temporum tempus enim est futurum aut preteritum: ergo non potest: in eo quod est hyrcocerus?

coeruus veritas aut falsitas inueniri: nisi ei aut esse: aut non esse addatur: vel presens: significans quod est simpliciter: vel tempus quod est preteritum aut futurum. Si quis enim sic dicat: byrococcus est: simpliciter dicit: id est secundum presens. Si quis autem byrococcus erit vel fuit: secundum tempus futurum scilicet et preteritum. Hec igitur que erant vtilia prelocutus ad definitionem nominis disputationis cursum intendit.

De nomine.

Nomen est vox significatiua secundum placitum sine tempore: cuius nulla pars est significatiua separata.

Omnis definitio genere et differentiis perficitur.

Sumpsit ergo ad definitionem vocem nominis genus. Cetera vero que exsecutus est: pro differentiis aggregauit. Est autem huius termini talis expositio: nomen est inquit vox. Sed vocum alie sunt que significant: alie que nihil significant. Nomen autem significat: id cuius nomen est. Nomen igitur est vox significatiua. Vocum significatiuarum: alie sunt naturaliter: alie non naturaliter. Naturaliter est vox significatiua: ut ea que dolores naturaliter monstrat aut gaudia. Non naturaliter vero significatiue voces sunt: que secundum positionem esse dicimus. Secundum positionem vero sunt: quas sibi ipsi homines posuerunt: ut cum dixit aliquis primus qui rebus nomina condidit: hec substantia dicatur aurum: hec lapis hec aqua: et alia similia. Tales igitur voces secundum positionem sunt hominum. Et ita secundum positionem: quemadmodum ipsis hominibus placuit: a quibus nomina ipsa formata sunt: huiusmodi ergo voces que secundum positionem sunt: secundum ponentium placitum sunt. Sed nomen non naturaliter significat. Apud diuersas enim gentes diuersa sunt nomina. Que autem apud diuersos diuersa sunt: ea non sunt naturaliter: sed secundum placitum eorum qui posuerunt: positionemque ponentium. Alioquin si naturaliter essent quemadmodum ea que dulcia sunt apud romanos: non eadem sunt apud scythas amara nec acida: sed apud ipsos quoque sunt dulcia: et apud omnes gentes sunt eodem modo.

Ita quoque omnia nomina si naturaliter essent eisdem omnes homines vterentur. Quare quia nomina naturaliter non sunt nec naturaliter significant: secundum placitum sunt scilicet ponentium atque auctorum: et a quibus nomina ipsa rebus impressa sunt. Est ergo nomen vox significatiua secundum placitum. Secundum placitum autem positionemque significantium vocum alie tempus secum ad significationem trabunt: alie preter tempus predicantur. Tempus secum trabunt: ut est curro et lego: vel cucurri vel legi: et quecumque sunt verba. Omne enim verbum cum tempore est. Nomina vero si ne tempore sunt. Cum enim dico socrates vel plato vel albedo: vel aliquid huiusmodi: temporibus carent.

Nomen ergo vox est significatiua secundum placitum sine tempore. Vocum significatiuarum sine tempore secundum placitum. Alie sunt quarum partes aliquid extra significant: alie quarum partes extra nihil designant. Hec namque vox: que est socrates cum platone aliisque discipulis que est oratio: et significatiua est et secundum placitum. Partes namque ipsi que sunt nomina: secundum placitum sunt et sine tempore. Nulla namque in ea nec imaginatio quidem temporis inuenitur: sed habet hoc quod partes eius extra significant. Tota namque oratio est socrates cum platone aliisque discipulis: sed eius pars socrates si a tota oratione disiecta sit: significat aliquid. Nominis autem pars nihil extra significat: ipsi enim nominis quod est so-

crates: quod disunctum a tota conuersione significat aliquid: partes nihil extra designant. Neque enim socrates, neque crates, neque socrates, neque aliquid preter totum nomen extra designat. Quare rectissime definitio constituta est: Nomen esse vocem secundum placitum designatiuam sine tempore: cuius partes nihil extra significant. Hoc autem propositis docet exemplis.

In nomine enim quod est equiferus: ferus per se nihil significat: quemadmodum in oratione que est equus ferus.

Si enim sit oratio que dicat equus ferus: duas res significat: equum et ferum. Utrumque enim est vnum substantia: alterum quale. Qui vero dicit equiferus: vnum nomen est: et ei vnum quod significat subiectum est. Quocirca vnumquodque permixtio ista significat. Quod si vnum significat tota permixtio: pars inde separata nihil extra designat. In toto enim nomine quod est equiferus: con significat quidem ferus: per se vero nihil significat. Quod si per se id quod dicimus ferus aliquid significare arbitremur: non iam erit pars nominis: sed ipsum erit integrum nomen: et habebit partes. se. et rus. Quocirca quia nomen vnum subiectum est: et vnum significat totum nomen: vel si sit equiuocum: vel si non sit: canis enim cum sit equiuocum semel totum latrabile: secundo totum celestis et rursus totum marinum significat. Quare quia quodlibet nomen vnum aliquid significat totum: pars eius separata: et velut a tota compositione seiuncta: in qua vnum aliquid con significabat: nihil extra significat. Dat autem differentias simplicium nominum et compositorum.

At vero non quemadmodum in simplicibus nominibus: sic se habet etiam in compositis: in illis enim nullo modo pars significatiua est. in his autem vult quidem. sed nihil significat separata: ut in eo quod est equiferus ferus.

Simplicis inquit nominis partes quia non constent ex alijs partibus ne imaginatione quidem significationis aliquid producit ut in eo nomine quod est homo: neque homo neque modo. quecumque significant: neque significare putant: iccirco quia simplex nomen est: in his quoque que composita sunt quia ex duobus significatiuis in vna significatione redigunt: vult quidem significare aliquid pars: sed nihil separata designat. In eo enim quod est equiferus: dat quidem imaginationem aliquam significationis: et putat significare ferus. Hoc est enim quod dicit vult quidem: sed nihil extra separatimque significat. Si enim hoc ipsum ferus ut pars nominis dicatur dimidium nomen dicitur eius quod est equiferus: dimidium autem nomen designat nihil. Ergo id quod dicimus ferus: cum alia parte nominis que est equus vnum con significat: id est equiferus: separatim etiam nihil extra significat. Quod si rursus ipsum nomen extrinsecus non in alterius nominis parte ponatur: per se sibi significat velut nomen. Ergo non est similis in simplicibus nominibus compositorumque partium con significatio. Sed simplicium quidem nominum partes nec ipse significant: nec significare putantur. Compositorum vero volunt quidem partes aliquid significare: et dant significationis imaginationem: et significare aliquid putantur: sed nullius separatim retinent significationem.

Secundum placitum vero: quoniam naturaliter nominum nihil est: sed quando fit nota.

Tunc enim significat nomen secundum placitum: quia fit nota alii cuius rei. id est quia significat aliquam rem: ut metaphisus. Quia diu. n. huic nihil subiecti est: metaphisus nomen non est.

In librum de interpretatione editio prima

Ma nois est significare subiectu. Metapsus aut subie ctu si significat. Mo igit nomē e. Ac rursus si hui⁹ cō stituere est subiectu: nois aut significare subiectum ē. Non enim nomē aliqd diceret: nisi a subiecti signifi catione hoc traheret: p̄cipue cū nomē dī a notamine. Itaqz cū metapsus subiectu signat: nomē est. Cōstat igit nomen esse secundū placitū: sed tunc qm̄ sit nota idest quando aliquod subiectu significat.

Clam designant z illiterati soni: vt ferarum: quo rum nihil est nomen.

Dixerat superius in diffinitione: nomen esse secun dum placitum non natura. Hoc autem diligenti⁹ mō stratur nunc dicens: nihil esse nominū naturaliter. Atqz ideo nō illi sufficit ad definitionē quod est signifi catiua vox nisi illud quoqz adderet: quod secundū placi tum vox significatiua est. Alioquin multi illiterati so ni significant: vt sibilus aliquid interdū significat. fe rarum quoqz multozūqz animalium voces interdum aliqua significatione preditas esse perspicimus. Que dam enim vox canum iras significat: hinnitus quoqz equoz sepe alteri⁹ equi consuetudinem q̄rit. Sz bec naturaliter significat: atqz ideo noia non sunt: qd̄ igitur naturaliter significat: nomē nō est. Atqz bec hac thenus. Nūc quemadmodū facta sit definitio videa mus. Quod dixit nomen esse vocē. Traxit a genere definitionē. Qd̄ significatiua esse consequenter appo suit. Nomē ab nō significantibus vocib⁹ separauit. Qd̄ secundū placitū a naturaliter significantib⁹ vocib⁹ nois natura diuisa est. Qd̄ sine tempore: ad ver borum discrepantiam respicit. Quod eius nullā par tem extra significare propositum est: iccirco dictū est vt nomen ab oratiōibus distare videretur. Hacten⁹ quidem de tota nominis definitione tractatum est. Et quibus differentijs ab alijs vocibus distare possit nomen explicitum est. Nunc autem que videntur in definitiones nominis incurrere: an nomina sint dili gentius querit.

Non homo vero non est nomen. At vero nec po situm est nomen quo illud oporteat appellare. neqz enim oratio neqz negatio est. sed sit nomen infi nitum. quoniam similiter in quolibet est. z quod ē. z quod non est.

Nunc differit qualia esse arbitrari oportet: que cum sub definitione nois quidem cadant: integra tamē no mina non esse videantur. Unde fit: vt bis diligentis sine distributis integerrima nominis definitio cōclu datur. Hoc enim quod dicimus non homo: quid sit ambigit. Oratio enim non est. Omnis enim oratio ver bis nominibusqz coniungitur. Hoc autem quod dici mus non homo: duabus quidem partibus constat: s̄ vnum in se retinet nomen: verbum vero non h̄z. Ne gatiua enim particula: que est non: neqz nomen neqz verbū est. Rursus. negatio non est. Omnis enim ne gatio verum falsum ve significat. Mo homo vero qd̄ dicimus: neqz verum est neqz falsum. Nisi enim (vt supra ait) aliquid quod sit proximū ad id quod est eē addatur: nulla veritatis aut falsitatis ratio ī qualibz orationis partium compositiōe perficit. At vō nomē non est: Omne. n. nomen vnam rem significat defini tā: vt cum dicimus homo: substantiā significat: nec quālibet: sed rationalem atqz mortalem. Eodem mo do z cetera nomina. Qui vero dicit non homo homi nem quidem tollit. Quid autem illa significatione ve lit ostendere: non definit: potest enim quod homo

nō est: z equus esse: z canis: z lapis: z cetera quecūqz homo non fuerint. Quare quoniam id quod definite significare potest: aufert in eo negatiua particula: qd̄ vero significare debeat: definite nō dicit: sed multa atqz infinita vnusquisqz auditor intelligit. Dicatur in quit nomen infinitū. Hoc enī quod dicimus non hō: tā multa significat: quā multa sunt: que a definitiōe hominis disungunt. Sed hoc aristotelis vocabulū: cū infinitū nomē vocaret primus inuenit. Apud anti quiores enī ista quidē erat dubitatio: sed huic differē tie qua differt nomē definitū ab huiusmodi nomine quod cū negatiōe proponit: impressum vocabulū nō erat: quod ipse testat dicēs. At vō nec positū est nomē quo illud oporteat appellare. Nullus enī posuit voca bulū: quo oporteat appellare id quod dicimus nō hō sed aristoteles perspicaciter infinitū nomen huiusmo di predicamētū censuit appellari.

Catonis aut vel catoni. z quecūqz talia sunt non sunt nomina. sed casus nominis.

Omnis inquit casus alteri⁹ casus est. Itaqz fit: vt qui cunqz casus sit: alterius inflexio videat. Ergo quod di cimus huius catonis vel huic catoni: vel alia h̄mōi: casus nominamus. Unde fit vt hi casus inflexiōes quo qz dicāt: sed ois inflexio alicuius inflexio est. Qd̄ aut inflectit: ab eo quod ipsa inflexione fit prius est. Qua re cū id quod dicimus cato nomen sit: z sic primū dis stat inflexiōib⁹ suis. Inflexio aut nominatiui genitiu⁹ z ceteri. Nullus enī dixerit recte nominatiuū casū eē. Si. n. id quod dicim⁹ cato alicui⁹ casus sit. cui⁹ casus esse possit oportet ostendi: sed ante id qd̄ dicim⁹ cato nullus p̄dicat casus: igit qm̄ cato nomē nulli⁹ inflexio est: nec oīno casus est. Ceteri aut casus qui dicūt no minatiui inflexione formāt: catōis: z catoni: z catonē quare si distāt ea que ab inflexione nascūt: ab his q̄ inflectūt: distant quoqz hi omnes casus: qui sunt cato nis: catoni: catonē: ab eo quod est cato: idest a nomē principali: sed hic cato nomen est: casus igitur nomi na non sunt. Aliud enim est ipse casus: aliud enī ē ca sus. Quocirca si nominis bec oīa casus sunt: bec no mina non sūt. Atqz ideo prudenter veteres oēs casus genitiuū: datiuū: accusatiuū: vocatiuū: ablatiuū suis diuersisqz nominibus vocauerunt. Primum vō alias rectū: q̄si a nullo inflexum: alias nominis ipsius vocabulo nominatiuum dixerunt. Quare nunc hoc Aristoteles exequitur: qui casus noīuz videantur nō esse nomina sed tm̄ nominū inflexiones. i. casus.

Ratio autem eius in alijs quidē eadem est. sed differunt. quoniam cum est vel fuit. vel erit adiun ctum neqz verum neqz falsum est. nomē vero sem per vt catonis est vel non est. nondum enim aliqd verum dicit neqz falsum.

Ratio inquit. i. definitio nominis: z casus nominis eadē est. nam sicut nomen vox significatiua ē p̄m. pla citū sine tpe: vt eius pars nulla extra significet: sic ē casus. Ma vox est z scdm̄ placitū designatiua: z cuius ins separate partes nihil extra designāt. Ergo eadez diffinitio ratioqz nominis est z casus nominis: s̄ bis vna additur differentia: quod omne nomen cum eo quod dicit est: aut nō est. coniunctū: aut affirmatiua enunciationē facit: aut negatiua: vt socrates est: vel socrates non est. Hic enim quoniā veritas aut falsitas incidit: enunciationem esse necesse est. in casibus vō quāuis addas est: aut non est nulla inde affirma tio neqz negatio fit. Illeqz enī vlla in hos veritas aut falsitas

falsitas cadit. Si quis enim dicat socratis est. socratis non est: vel catonis est: vel catonis non est: quid sit vel non sit non apponens: cum simplici casu est: aut non est iungens: imperfectam faciet orationem falsitate ac veritate disunctam. Quare nulla enunciatio est. Ergo differt nomen a casu: quod nomen quidem cum est: aut non est iunctum aut verum vel falsum facit. **L**afus vero neque verum dicit: neque mentit. Etenim nullo alio addito truca est atque imperfecta sententia: sed quorsum istud. scilicet ut definitio nominis integerrima compleretur. Etenim iam nunc definitio nominis hoc modo est. Nomen est vox significatiua secundum placitum sine tpe: cuius nulla pars significatiua est separata. definitum aliquid significans: cum est aut non est iuncta faciens enunciationem. Sed de nomine hactenus. Nunc verbum diligentissima definitione determinat.

Verbum autem est: quod consignificat tempus cuius pars nihil extra significat: et est semper eorum que de altero predicantur: nota.

Verbum distat a nomine hoc solo quod nomen sine tpe est. ut supra iam dictum est: verbum autem tempus in significationibus trahit: et esset quidem plena definitio verbi: si alia in eo opera que in nomine posita sunt ponerentur: hoc solo discrepante: quod verbum consignificat tempus: essetque definitio ita. Verbum est vox significatiua secundum placitum cum tpe: cuius nulla pars extra significatiua est: sed quoniam sunt illa nomina verborumque cosa proprium autem verbi est consignificare tempus: a proprietate definiti. scilicet nominis verbum voluit definire. Diligentem autem ait consignificat. Nam significant nomina tempus: ut dies. vel annus hec enim temporum nomina sunt. Verbum autem proprie consignificat tempus: principaliter enim aut passionem designat aut actum: ut cum dico: accuso vel accusor: cuius ipsa actus passionisque significatione vim quoque secum temporis trahit: ut ille actus aut passio preter presens: aut futurum: aut preteritum: aut quod inter hec esse non possit: et est semper eorum que de altero predicantur nota. Sensus huiusmodi est. Omne inquit verbum significat aliquod accidens: quod accidens semper de altero predicatur. Nam si omne verbum aut actionem aut passionem designat. Actio vero et passio in accidentibus numerantur. omne verbum vim significat accidentis: sed accidens semper de eo predicatur quod sibi subiectum est: ut album de corpore: et durus de ferro. Quare omnia verba eiusmodi aliqua designant: que semper de altero predicantur. Quod per hoc. id est dixit: quod ait verbum notam esse. id est significationem eorum que de altero predicantur. Quod idem valet tamquam si diceret: verbum semper accidentia significat: quorum hec natura est: ut semper de altero predicentur cuiusmodi quilibet res nota est: hanc ipsa que nota est: designat.

Dico vero quoniam consignificat tempus: ut cursus quidem nomen est: currit vero verbum: consignificat enim nunc esse.

Supra in nominis definitione proposuit nomen esse sine tempore: quod nunc quoque hoc monstrat exemplo: et diligentissimo quidem. Nam idem predicamentum ad nomen relatum sine temporis consignificatione monstratur: ad verbum vero videtur esse cum tempore. rursus enim simpliciter dictus: ut nomen: et ut res. propria sine tempore est. Si vero in actionem: que verbi semper est inducatur: mox proprietatem verbi ac temporis in se suscipit significationem. Currit enim

verbum est. et significat actionem: et cum eadem tempus ostendit: monstrat enim nunc esse. id est presens tempus. Consignificat autem idcirco dictum. est: quoniam quod dicimus currit: actum quidem quendam significat cuius eo vero actui ipsa significatione verbi presens tempus inducitur. atque ideo diligenter ait consignificat. Et est hec verborum subtilitas in aristotele mirabilis.

Semper eorum que de altero dicuntur nota est ut eorum que de subiecto vel in subiecto.

Semper inquit verbum ea significat: que de altero predicantur. Que sunt autem quaque brevissime: ipse tamen ostendit: Est autem consuetudo aristotelis ea que accidentia sunt in subiecto esse dicere: Nec non etiam eadem ipsa accidentia de subiecto predicari: idcirco quod omnia quecumque accidentia sunt: vel denominatiue vel quolibet alio modo et de subiecto predicantur et in subiecto sunt. Nunc ergo hoc dicit: tale quiddam significat verbum: quod semper accidens sit. quod accidens vel in subiecto semper: vel de subiecto predicatur. et alia quoque expositio. hoc modo: de subiecto dicitur genus species. Ergo eorum que sunt accidentia: alia sunt individua: alia generalia. et illa quidem que sunt individua in subiecto sunt tamen ut quodlibet particulari corpori accidens: alia vero sunt generalia accidentia: que de aliis accidentibus predicantur ut de subiectis: ut est color: nam quod predicat de albedine et nigredine et ceteris. Ergo nunc omne inquit verbum quiddam quod de altero predicatur: significat. Sed hoc huiusmodi erit: quod aut particulare sit: et in subiecto tantum sit: ut est currit. Cursus enim de nullo alio predicat subiecto: nisi tantum in subiecto est: aut generale erit illud accidens et vniuersale ut de alio rursus accidente predicetur ut de subiecto ut si dicam mouet. Hoc enim quod dicimus mouet: de subiecto cursu predicat: qui currit enim mouet. Significat igitur verbum aut particulare accidens: quod est tantum in subiecto: aut vniuersale quod de alio accidente velut de subiecto predicetur. Hactenus definitio nem verbi distribuit. Nunc vero sicut fecit in nominis: ea que in verbum incidere poterant: et verba non esse: aut verbi ratione et proprietate disiungit.

Non currit vero et non laborat. non verbum dico. Consignificat quidem enim tempus et semper de aliquo est. Differentie autem huic nomen non est positum. sed sit infinitum verbum.

Sicuti in nomine fecit: ita quoque in verbo ad integram definitionem verbi proprietatemque intendit. Ait. n. non currit non esse verbum. Et idcirco quod verbum omne finitum aliquid designat. Non currit autem que admodum infinitum sit: paulo post demonstrabitur: quod neque oratio est. In hoc enim quod dicitur non currit: neque duo verba sunt: neque duo nomina: neque nomen et verbum: que sola possunt iungere orationem. At vero negatio non est: etenim in toto imperfecta sententia est: sed neque huic inquit antiquiores posuerunt vocabulum. Nec enim differentia que est non currit: et non laborat: que a verbo puro et simplici distat: nullo apud antiquiores vocabulo nuncupata est. Differentiam autem vocauit id quod dicitur non currit: et non laborat: ab eo quod est currit et laborat. Sed quoniam bis nullum est nomen ab antiquis impositum. Aristoteles nomen ipse constituit dicens sit verbum infinitum. Alioquin maximam dubitationem facit huiusmodi predicamenti similitudo: quod ipsam quidem predicamentum vox est designatiua secundum placitum

In librum de interpretatione editio prima

et de altero predicatur: et conſignificat tempus: idem ſcilicet quod verbum: quod eſt currit. Sed hoc ſolo differre perſpicitur: quod illud finitum verbum eſt: hoc infinitum. Cur autem hoc infinitum eſt: cōtinua oratione perſequitur.

¶ Quoniam ſimiliter in quolibet eſt: et quod eſt: et quod non eſt.

¶ Infinitum inquit verbum eſt. quoniam cum de altero ſemper predicetur. Non currit enim de altero dicitur: tamen eque vel de ſubſiſtente vel de non ſubſiſtente predicari poteſt: ut in eo quod eſt: homo non currit: homo res eſt ſubſiſtens. Ergo dicitur id quod eſt non currit: de homine ideſt de re ſubſiſtente. Rurſus dicimus chimera non currit: chimera vero non eſt: nec omnino ſubſiſtit: et poteſt de ea vere dici: quoniam ſi currit. Quod enim non eſt: omnino nec currit. Ergo id quod eſt: non currit: et de ea re que ſubſiſtit: atque eſt in rebus dicitur: et de ea que neque eſt neque eſſe poterit predicatur: quare infinitum dicitur verbis. nec ſolum hoc: ſed illud etiam. quod qui dicit currit: rem quam quiſque faciat: definite ſignificat: Cum vero dicit non currit: ipſum quidem curſum videtur auferre: ſed utrum ſedeat: an iaceat: an ambulet: an aliquid aliud faciat non relinquit. Quare quoniam et ea que ſunt: et ea que non ſunt: infinita ſunt. et de his omnibus predicatur: quoniam id quod tollit finitum eſt: quod vero ponit infinitum propter hoc verbum vocabitur infinitum.

¶ Similiter autem vel curret vel currebat non verbum eſt. ſed caſus verbi. Differt autem a verbis hoc quod quidem conſignificat preſens tempus. illa vero que circa ſunt.

¶ Ut in nomine fecit cum caſus a nominibus diſtribuit. ita quoque caſus verborum nunc a verborum ratione diſiungit. Curret enim quod futurum eſt: vel currebat quod preteriti retinet partem: vel cucurrit quod eſt integrum perfectumque preteritum non ſunt verba: ſed verborum caſus preſens enim aut futurum expectat: aut preteritum relinquit. Atque ideo futurum tempus ad preſens tendit: preteritum a preſenti inchoat. unde ſit ut principaliter contineat verbum id quod eſt preſens: ut ſit verbum integrum quod preſens deſignat. hec autem que preter preſens in aliqua ſignificatione ſunt: non ſunt verba ſed verborum caſus. Hic quoque ſicut in nomine fecit verborum et caſuum differentiam prodiit. Aut enim omne verbum preſens ſignificat tempus. Caſus vero verborum illud tempus ſignificat: quocirca ipſum preſens eſt. idque cōplectitur. Complectuntur autem id quod eſt preſens. circa quod ipſa ſunt. futurum et preteritum tempus inter utraque enim tempora preſens locatur. Quicquid ergo vel futurum tempus: vel preteritum ſignificat: que tempora preſens complectuntur et circa ſunt non verba: ſed verborum caſus dicuntur. Eſt ergo integra deſinitio verbi. Verbum eſt vox ſignificatiua ſecundum placitum cum tempore: cuius nulla pars extra ſignificatiua eſt ſeparata: deſinitum aliquid ſignificans: preſentis ſignificationem tenens. Quoniam vero pars verbi nihil extra deſignet ex eo manifeſtum eſt: quod ne nominis quidem pars quicquam extra ſignificat

¶ Ipſa quidem ſecundum ſe dicta verba nomina ſunt. et ſignificant aliquid. Conſtituit enim qui dicit intellectum. et qui audit quieſcit.

¶ Subtiliſſimum quidem ingreditur ſenſum: ſed eſt bu

iuſmodi. Omne inquit verbum per ſe et ſine alterius coniunctione prolatum nominis quodammodo ſpeciem tenet: et vere nomen eſt. Cum enim dico homo currit tunc id quod dixi currit ad hominem referens integrum feci verbum: quoniam ſine dubio ſemper de altero predicatur: ſi vero pro ſe dixerit currit: ſuus quiddam quodammodo facio ipſum currit: cum nullo alio iungens: et ſit mihi nomen. Unde greci quoque bis pro ſe dictis verbis: aliquoties addunt articularia prepoſitiua: ut eſt τὸ τρέχειν τὸν τρέχειν Si quis enim dicat velocius eſt id quod eſt currere: eo quod eſt ambulare. In illo nominatiuum iunxit articulum dicens: id quod eſt currere. In illo vero ablatiuum dicens: eo quod eſt ambulare: velut ſi quis in nomine dicat: id quod eſt ſcannus leuius eſt eo quod eſt oſtiu. Hoc quod diximus: id quod eſt ſcannus: ad ipſum ſcannum articulare prepoſitiuum iunxit: tamquam ſi diceremus homo ſcannus: et quod ruruſus diximus eo quod oſtiu: tamquam ſi diceremus hoc oſtiu. Ita quoque cum dicimus velocius eſt id quod eſt: currere: eo quod eſt ambulare. hoc quod dicimus id quod eſt currere: ita ponimus tamquam ſi dicamus: hoc currere. Et ruruſus eo quod eſt ambulare: tamquam ſi diceremus ablatiuo modo ab hoc ambulare: quaſi tranſlatum ad nomen ſit: dictus quoque ſit hac ambulatione. Quare per ſe dicta verba nomina ſunt. Et eſt huius rei probatio quaſi ipſe aristoſoteles ponit. Cum enim ſimplex dicimus nomen: auditoris inchoat intellectus cum noſtra prolatioe. Et dum proferimus: dicentis ſequitur vocem: et tunc quieſcit cum illud nomen fuerit expletus. Cum enim dico hypocentaurus: ingreditur a prima ſyllaba auditoris intellectus: et uſque ad finem totius nominis non quieſcit. ubi vero extremam audierit ſyllabam mox quid dictus ſit auditor intelligit: et eius intelligentia conquieſcit. ſic ergo et in verbo cum dicimus currere: intellectus quoque auditoris pro eius ſyllabas que ſunt: cur. et re: et ruruſus re. vadit: ſed ubi extremam audierit ſyllabam: mox totius verbi capiens ſignificationem intellectus quieſcit. Ergo verbum per ſe dictum nomini ſimile eſt: et eſt quodammodo nomen. Sic enim in nomine is qui dicit: intellectum auditoris vltime ſyllabe prolatione et totius nominis perfectione conſtituit: et is qui audit quieſcit: et ultra eius intelligentia non progreditur: ita quoque et verbum ſi per ſe dicatur: auditoris conſtituit intellectum quod ſi cum alio coniungatur: nondum tota intelligentia conſtituitur auditoris. Ut cum dico ſocrates ambulat: in ſolo ambulat: quod eſt verbum: non conſiſtit perfecta ſententia: niſi in toto: quod eſt ſocrates ambulat. Ruruſus cum dico ambulare moueri eſt: non in vnoquoque horum verbo ſententia conſtituta eſt: ſed in tota oratione conquieſcit auditor. Eſt circo quoniam ſi verbum de altero ſubiecto predicet: vtriuſque ſignificationem verbi iungit auditor: et non per ſe verbum ipſum conſiderat quod dicitur: ſed ad alterum referit: ut ambulare moueri eſt ambulationem ad motum vel ſocrates ambulat: ambulationem ad ſocratem. Tunc ergo ſit integrum verbum: cum referat ad alterum. At ſi ſimpliciter predicetur verbum: nomen eſt: iccirco quod ſicut nomen dictum: ita quoque verbum auditoris conſtituit intellectum.

¶ Sed ſi eſt vel non eſt. nondum ſignificat. neque enim ſignum eſt rei eſſe vel non eſſe.

¶ Sed quaquam nomen ſit inquit verbum: et aliquid de finite ſignificet per ſe dictum: ſolum tamen non faciet enunciationem: neque verum aliquid falſumue conſtituit. hoc eſt enim quod ait. Sed ſi eſt vel non eſt: non dum

In librum de interpretatione editio prima 66

dum significat: ad affirmationem referens quod dicitur: sed si est: ad negationem: quod ait. vel non est. Nihil. n. horum significat verbi per se predicata prolatio. Cum enim dico currit: hoc ipsum currit significat quidem aliquid: sed si est aut non est: nondum significat: neque enim esse signum est rei: aut non esse. Quod tantum valet: tanquam si dicam: id quod dico currit. non significat esse ipsum cursum aut non esse. Si. n. significaret: ita diceret. Currere est vel currere non est. Nunc autem currit si designat esse ipsam rem vel non esse. Dicitur enim solum: et est intellectus quidam sed neque affirmationem significat. neque negationem: iccirco quod neque ponit rem esse: nec eam interimit. Quod per hoc monstravit quod ait. Neque enim esse signum est rei: vel non esse. id est neque enim quodlibet verbum ita predicatur: ut signum sit rei illius de qua predicatur: quoniam est vel quoniam non est.

Nec si hoc ipsum est purum dixeris: ipsum quidem enim nihil est: con significat autem quandam compositionem. quas sine compositis non est intelligere

Est verbum iunctum cum alio verbo vel nomine solet facere propositionem: ut homo est vel currere est: ipsum autem est purum inquit si dictum fuerit: neque verum neque falsum est: a quo omnes pene enunciationes sunt que sunt simplices. Ergo nec si hoc ipsum est purum dixeris: esse aliquid: aut non esse significat: id est aut affirmat aut negat: iccirco quod ipsum est simpliciter dictum nihil est. Illud quod omnino nihil significat: sed quod nihil veritatis habeat neque falsitatis: id est non nihil est ad significationem: sed ad veritatis falsitatisque significationem: de qua nunc tractabitur. Cur autem nihil veri falsique monstraret ostendit. Est enim duobus modis dicitur: ut verum falsumque designet: aut cum una rem quolibet propria compositione constituit: ut cum dico: homo est: ipsum est cum homine iunctum atque compositum esse hominem constituit: et sit exinde enunciatio. Aut rursus cum due res per ipsum verbi compositionem copulationemque iunguntur: ut est: homo animal est. Homo namque et animal copulantur atque iunguntur per id quod dicitur. homo animal est. Ergo sic omnis veri falsique in enunciationem significationis eius quod dicitur est: in compositione est: cum aut sua compositione aliquid esse constituit: aut duas res copulat atque componit. Vis autem eius que in enunciationibus propositionibusque monstratur: in veri falsique. s. designatione preter ipsas compositiones: in quibus hoc solet efficere: nulla est. Atque hoc est quod ait. Con significat autem quandam compositionem quas sine compositis non est intelligere. Cum enim dico est: nihil significavi: quid sit aut non sit. Quod si facias enunciationem: componam necesse est: ut homo est: aut ut homo animal est: quare si omnis eius vis in veri falsique enunciatione ad compositionem refertur: cum preter compositionem dicitur: quod in compositione designare potest. id preter compositionem non designat: potest autem compositione facta verum falsumque in enunciatione monstrare. Nec igitur sine compositis in verbo est nullus valet advertere. Recte igitur dictum est con significare quandam compositionem: que sine compositis intelligi non valeret.

De Oratione.

Oratio autem est vox significativa: cuius partium aliquid significativum est separatim ut dictio: non ut affirmatio vel negatio.

Cum quod compositum est: eorum suscipit naturam: ex quo totus

compositi ipsius corporis efficitur. Quare quoniam oratio verbis constat atque nominibus: que significativa sunt: recte quoque oratio significativa esse definit. Sed distat oratio his ex quibus ipsa effecta est. i. nominibus atque verbis: quod eorum partes nihil extra designant: orationis vero pars aliquid separata significat. Illa si nomen et verbum partes orationis sunt: hec autem per se significat. non est dubium separatas orationis partes significare. Quomodo autem significant sequenti determinatione monstravit. Significant igitur partes orationum: ut dictio semper: non semper ut affirmatio vel negatio. Nunc autem dictionem dicit simplicem verbi aut nominis nuncupationem. Sunt. n. quedam orationes: quarum partes ita significant quasi affirmatio: ut in ea oratione que est: si dies est: lux est. id quod dicimus lux est: totius orationis pars est: et ita est significativa ut quedam affirmatio. Sed non omnis oratio affirmationem habet in parte. hec enim ipsa que dicit lux est: habet in partibus id quod dicimus lux: et rursus id quod dicimus est sed neutra ipsarum affirmatio est sed tantum simplex dictio. Omnis ergo oratio dictionem quidem habet in parte: non vero omnis oratio affirmationem. Recte igitur dictum est partes orationis significare: ut dictionem: non ut affirmationem. Quid autem sit dictio: ipse paulo post clarius demonstrabit.

Dictio autem ut homo significat aliquid. sed non quoniam est aut non est. sed erit affirmatio vel negatio si quod addatur. Sed non una hominis syllaba.

Quod supra posuit dicens: orationis partes ut dictionem significare: non ut affirmationem. hoc conveniendi monstravit exemplo: homo inquit dictio est: et est pars orationis: si in tota oratione ponatur. ut est: homo animal est. Ergo id quod dicimus homo dictio quidam est sed affirmatio non est. Cum ergo nomen hoc. i. homo pars orationis sit: et affirmatio non sit: docet verum esse quod dicitur orationis partes significare: ut dictionem: non ut affirmationem. Docet autem illa res nomen hoc affirmationem non esse: quod in affirmatione semper veritas aut falsitas invenitur. nomen vero simpliciter dictum: neque verum neque falsum est. Quare nomen hoc id est homo: ut affirmatio non significat: sed designat aliquid simplex: significat igitur aliquid ut dictio. Nec autem dictio si ei aliquid addatur: ut est verbum aut quodlibet verbum aliud: quod enunciationem possit efficere: erit affirmatio. Si enim quis dicat homo est: vel homo vivit: sit affirmatio. atque hoc est quod ait: sed erit affirmatio vel negatio si quod addatur. Si enim aliquid ita apponatur vel appositum ita neget: ut enunciatio constitui possit: affirmatio negatione perficitur. Siquis. n. dicat homo vivit: affirmatio est. Homo non vivit. negatio est. Docet autem dictionem esse habere positionem per se significatam per hoc quod ait. sed non una hominis syllaba. Una enim syllaba hominis dictio non est. id est circa quod nihil per se separata significat: ut homo. et mo. et in ceteris: ut supra ostendimus. Omnis enim huiusmodi pars que per se nihil significant. non est dictio: sed tantum in toto nomine quiddam positum designat: et con significat: ut in eo quod ipse ponit exemplo.

Neque enim in eo quod est forex. rex significat. sed vox nunc est sola. In duplicibus vero significat quidem aliquid. sed non secundum se. quemadmodum dictum est.

In eo inquit quod est forex. rex videtur quidem aliquid significare: sed cum toto nomine con significat potius: quoniam quicquid per se ipsum designet: quemadmodum iam supra dictum est. Docuit enim supra partes nominis nihil omnino

In librum de interpretatione editio prima

significare seperatas. Quod ergo dicit sed non scdm se: id est in eo qd est sozer: rex per se nihil significat: h tamen quiddaz cōsignificat. quod cū tota nominis cōpositiōe designat. Lū 7 so syllaba 7 rex iūcta in vnuz id qd est sozer in tota syllabarū. coniūctione designat

Est autem oratio omnis quidem significatiua non sicut instrumentum: sed quemadmodum dictum est secundum placitum.

Plato nomina naturalia esse constituit: et hoc hinc probare contendit quod quedaz suppellex: 7 quodam modo instrumentum sit inuicem sensa prodendi. Naturalium vero suppellectiles sunt naturales: vt oculi instrumenta sunt quidem videndi: qui visus res naturalis est. Quare oculos quoq; naturales esse necesse est. ita etiam oratio rerum naturalium suppellex ē atq; instrumentum. id est sententiarum. Quare ipsa quoq; est naturalis Aristoteles autem dicit: non secundum naturam esse orationem sed secundum placitum. Quocirca nec esse orationem suppellectilem naturalem. Quod enim dicit non sicut instrumentum non dicit non per hoc instrumentum sensa proferri: sed tantum res esse orationem secundum positionem. per quas proprias sententias demonstramus. Cuius enim rei partes ad placitum sunt: ipsa quoq; ad placitum est: Sed orationis partes nomen 7 verbum sunt: hec enim sunt ad placitum non natura. Oratio igitur ipsa secundum placitum positionemq; est. sed nō est naturaliter constituta. Est autē integra definitio orationis hec. Oratio est vox significatiua secundum placitum cuius partes aliquid extra significant.

Enunciatiua vero non omnis: sed in qua verum vel falsum inest: non autem in omnibus inest: vt deprecatio oratio quidem est: sed neq; vera neq; falsa.

Orationis (vt supra iam diximus) multe sunt species est enim oratio prima optatiua: vt vtinam tibi istam mentem diu immortales dent: Secunda vocatiua: vt heus tu. Tertia imperatiua: vt cape: da hoc portio. Quarta deprecativa: vt iuppiter omnipotens 7 reliq;. Quinta enūtiatiua. vt dies ē dies non est. h in hac sola specie orationis veritas 7 falsitas inest: in illis vero ceteris minime: Tolens autem aristoteles ostendere multas esse orationes: 7 non omnem orationem esse enūtiatiuaz hoc addidit. Deprecatio oratio quidem est: sed neq; vera neq; falsa. Etenim deprecatio in orationis speciebus ponitur: sed nulla in ea veritatis natura: falsitatisq; cognoscitur.

Cetera quidem igitur relinquuntur. Rhetorice enim vel poetice conuenientior consideratio est. Enunciatiua vero presentis est speculationis.

Deprecatiuam inquit 7 optatiuam: 7 vocatiuam: atq; imperatiuam poetis atq; oratoribus relinquamus Illis enim vel ad imitandos vel ad mouendos affectus cetera orationis species assumuntur. Mos vero philosophi quibus veritatis falsitatisq; discretio est cure: de illa sola oratione tractamus in q̄ vtrumlibet horum possit agnosci. In enuntiatione vero aut veritas inest aut falsitas: quocirca nos quoq; de enuntiatione tractemus.

Est autem vna prima oratio enunciatiua affirmatio: deinde negatio: alie vero omnes coniunctione vne.

Enunciatiuarum orationum alie sunt per se vne: vt

est homo animal est: alie coniunctione vne: ut est si homo est. animal est. Homo est enim: 7 animal est: due sunt: sed addita coniunctione que est si: vna red dicitur. Earum autem que vne sunt per se. Prima est affirmatio: secunda negatio. Hoc enim tollit negatio quod affirmatio ante constituit. Et hoc negatio diuidit: quod illa coniungit. Enunciatiuarum igitur orationum earum que sunt per se vne: prima est affirmatio: deinde negatio. Alie vō sunt non per se vne: sed cum plures sint vniuersaliter: vne sunt coniunctione

Necessesse est autem omnem orationem enunciatiuam ex verbo esse vel casu verbi. Etenim hominis ratio: si non aut est. aut erit aut fuit: aut aliquid huiusmodi addat. nondum est oratio enunciatiua.

Aristotelis in greco textus non habet ita: vt nos supra posuimus: sed hoc modo. Etenim hoīs si non aut est: aut erit. aut fuit: et cetera. Subintelligendus relincente philosopho: quod de ratione diceret. i. de definitione quam greci λόγόν dicunt. Sed cum supra de oratione tractasset que apud illos eodem modo λόγός vocatur: dum de hoīs ratione id est definitione vellet dicere: quoniam non significat verus vel falsum: nisi ei aut est: aut fuit: addatur: coniunctione vocabuli vsus ad λόγόν de quo superius tractabat retulit: ut non orationem intelligeremus: sed potius rationem. De qua re nūc illis satisfacim: si qui grece orationis periti nos forte culpabunt. cur quod illic non fuit nostre translationi aduiceremus: Mos enim ad faciliorem intellectus latine orationi famulantes hoc apposuimus: quia de oratione loquentibus intellectus ad rationem: nisi id esset adiectum: transferri non poterat. Totum vō quod dicit tale esse: enunciatiue orationes si sunt simplices: has verba cōstituūt. Ex duobus enim nominibus solis enunciatio non fit: ex nomine at 7 verbo fit: vt ē hō viuūt. fit quoq; ex solis verbis vt ē ābulare moueri ē. fit et ex casu vbi: vt socrates fuit. vel dies erit. Erit enim 7 fuit: verbi casus sūt quocirca enunciatiuam orationem simplicem sola maxime verba constituūt. Eorumq; ponit exemplum: in quo cum plura sunt nomina: nisi addito tñ vbi bo in enuntiationis proprietatem: 7 significatiuaz non venit: vt est definitio hoīs. (Rō enim hoīs est speciei hoīs definitio) Cui si non aut est: aut si est: aut aliquid huiusmodi addatur: enunciatio esse non poterit. Mas si qd dicat aīal rationale mortale: nulla in eo adhuc falsitas aut veritas intelligitur. Si vō additur est: vt sit animal rationale mortale est: enunciatio sine vlla dubitatione perficitur. Solum igitur verbum enunciatiuam simplicem continet orationem.

Quare autem vnum quiddam est 7 non multa animal gressibile bipes. neq; enim eo q̄ propiue dicuntur. vnum erit. Est autem alterius hoc tractare negotii.

Cum de simplicibus atq; vnis orationibus loqueretur: definitionem hominis interposuit: de qua nunc hoc dicit. Ita quidem interposita: est definitio hominis: tāq; si vna esset oratio. Cur aut vna sit oratio nūc inquit dicere intermitterem. Neq; enim iccirco vna eē putāda ē qz continue dicuntur 7 sibimet p̄pinque animal gressibile bipes. Hec enim videri horum cōtinua. 7 sub vna prolatiōe dicta vnā facere enuntiationē: h hoc aristoteles negat. Mā nō iccirco vna oratio est qz p̄pinque 7 cōtinue dicit. Cur aut vna sit alterius est hoc tractare negotii: 7 de eo disputat in bis libris:

In librum de interpretatione editio prima 67

his libris: quos methaphisica inscripsit: quod est primi opus philosophi. Nobis autem hoc in secunda editione monstrandum est.

Est autem una oratio enunciativa que unum significat vel coniunctione una. plures autem que plura et non unum vel inconiuncte.

Duplicem modum unarum multarumque orationum esse denunciat. Est namque una oratio vel cum unam rem significat vel cum coniunctione una est: ut est ea que dicit: animal rationale mortale homo est: hanc enim huius orationis sententiam nullus in multis significationes deducere poterit: sed unum quoddam significat: et est preter coniunctionem. Alia vero oratio est una: que per coniunctionem una est: ut si dies est: lux est. Est ergo una oratio que vel unam rem significat: vel coniunctione iungitur. plures autem sunt: que plura significant: ut est canis movetur. Hanc enim potest et ad latrabilem et ad marinum et ad celestem auditor advertere: atque ideo quam plura significat: non est una oratio: sed plures. Sunt quoque orationes per se plures et numero et significatione: que nulla coniunctione copulantur: ut si quis dicat. sol est par erit. non est. celum voluitur. hec enim cum plura significant: nulla tamen coniunctione iunguntur: atque plures orationes id vocantur. In summa igitur orationum unarum: alie sunt significatione una: alie coniunctione. non unarum vero orationum alie sunt significatione plures: alie eo quod niam nulla coniunctione copulantur.

Nomen ergo et verbum dictio sit sola. quoniam non est dicere sic aliquid significantem voce enunciare: vel aliquo interrogante: vel non: sed ipso proferente.

Per hanc sententiam simplex dictio quid sit expedit. dicit enim verbum nomenque dictiones videri solus. non etiam affirmationes: atque huius sententie causam subnectit. Idcirco enim verba et nomina dictiones solus sunt quoniam cum dicta fuerint simplicia: siue aliquo proferente: vel sponte dicente: siue ad alterius interrogationem aliquo respondente neque verum ex his neque falsum valet intelligi. Si quis enim per se dicat socrates: vel rursus per se solum simplex ambulat: neque verum efficit neque falsum. Si vero aliquo interrogante: socrates: ne ambulat ille respondeat ambulat si huic ipsi verbo per se quisque vellet advertere: quod dixit ambulat: enuntiatio nulla est: quod si cum superiore interrogatione coniungat: tunc ex interrogationis et responsionis coniunctione enuntiatio nascitur: Solus enim nomen: vel verbum neque dicente aliquo: et sponte proferente: nec respondente potest quisque dicere: quam enuntiatio facta est. Et sensus quidem huiusmodi est. Ordo autem verborum talis est. Nomen ergo et verbum dictio sit sola: quoniam sic aliquid significantes voce. id est nomen aut verbum simpliciter proferentem non est dicere enunciare. Non enim possumus dicere quod aliquid enunciet is: qui simplex nomen aut simplex pro tulit verbum: siue alio interrogante: vel non interrogante: sed ipso sponte proferente.

Harum autem hec quod est simplex est enuntiatio. ut aliquid de aliquo. vel aliquid ab aliquo. Hec autem ex his coniuncta. velut oratio quedam iam composita.

Nunc quid oratio sit simplex compositaque declarat. Est enim simplex oratio: que duobus terminis constat. Termini autem sunt nomina et verba: que in simplici positione predicamus: ut in eo quod est: socrates disputat: socrates et disputat termini sunt. et qui minor ter

minus in enunciatione proponitur: ut socrates: subiectus dicitur: et ponitur prior. Qui vero maior: predicatur: et locatur posterior. ut disputat. Quecumque propositio ex uno subiecto et ex uno predicato facta est: illa simplex enuntiatio nuncupatur: atque hoc est quod ait. Harum autem id est enunciativarum simplex est enuntiatio: ut aliquid de aliquo ut unum predicatum quod est aliquid de uno subiecto quod est de aliquo predicetur. Hoc autem pertinet ad affirmationem: ut aliquid de aliquo predices. Ad negationem vero: ut unum aliquid ab uno aliquo predicando disiungas: ut in eo quod est socrates nec disputat. disputare. unum terminum a socrate alio termino predicando disiungi. Alie vero sunt orationes enunciativae: que compositae nominantur. que ex simplicibus orationibus componuntur: ut est. si dies est: lux est. Dies est et lux est: due sunt simplices enunciativae orationes: idcirco quod binis terminis constant: ex duabus aut simplicibus orationibus tota hec oratio est. quod dicit: si dies est: lux est hoc est enim quod ait. Hec autem ex his coniuncta. id est ex simplicibus orationibus enunciativis: velut oratio iam composita: quippe quare totum corpus ex his iungitur: quas simplices esse iam supra docui.

Est autem simplex enuntiatio vox significativa. de eo quod est aliquid. vel non est. quemadmodum tempora divisa sunt.

Postquam de compositis orationibus simplicibusque tractavit: definitionem enunciationis per affirmationem et negationem ingreditur: ait enim. enuntiatio est vox significans affirmationem vel negationem: vel in preteritum vel in presens: vel in futurum tempus. Quod enim dixit de eo quod est: ad affirmationem retulit: quod addidit: vel non est ad negationem quod vero secutus est quemadmodum tempora divisa sunt ad singulorum temporum retulit rōnes: siue enim aliquis sic dicat: socrates vivit. socrates non vivit: siue socrates vixit: socrates non vixit: vel sic socrates victurus est: socrates victurus non est: quam affirmatio est aut negatio. et quam quilibet ipsarum in aliquo temporum est: que dividitur in futurum: presens: ac preteritum: plenam retinet simplicis enunciationis naturam.

Affirmatio vero est enuntiatio alicuius de aliquo. negatio vero enuntiatio alicuius ab aliquo.

Ad affirmationis et negationis determinationem enunciationis nomen sumpsit. ut generis. est autem affirmatio quoties aliquid de aliquo cum eo quod est esse predicamus ut cum dicimus homo animal est: animal de homine predicamus quotiens autem aliquid ab aliquo predicando disiungimus: negatio est: ut homo lapis non est. lapidem enim ab homine disiungimus quare recta affirmationis et negationis facta est definitio.

Quoniam autem est enunciare. et quod est non esse et quod non est esse. et quod est esse. et quod non est non esse. et circa ea. que sunt extra presens tempora. similiter omne contingit quod quis affirmaverit negare. et quod quis negaverit affirmare. Quare manifestum est. quoniam omni affirmationi est negatio opposita et omni negationi affirmatio. Et sit hoc contradictio affirmatio et negatio opposita.

Nunc dividit enunciations: vel que de his fieri possunt rebus: que sunt: vel que de his que non sunt: siue in affirmatione: siue in negatione. Dicit enim quam est enunciare quod est non esse: ut si quis dicat nullus homo animal est. Hoc enim quod est: non esse proponit. Hec est falsa negatio. Secunda et quod non est esse: ut si quis dicat omnis

In librum de interpretatione editio prima

lapis aial est: qđ enim non est eē constituit. 7 hec est falsa affirmatio. Tertia: 7 quod est eē: vt si quis dicat ois homo aial est. Quod enim est esse confirmat: 7 hec est affirmatio vera. Quarta: 7 quod non est non esse: vt si quis dicat nullus lapis aial est. Quod enim non est non esse proposuit: 7 hec est vera negatio. Et non solum hoc i presenti tempore: sed circa ea quoq; que p̄ter presens sunt tempora. Hoc aut tantū valet: ac si diceret: hoc nō modo in presenti tempore ita enunciari potest: vt sit 7 vera 7 falsa negatio: 7 rursus vera falsaq; affirmatio. sed etiam in p̄teritum 7 futurum: que extra p̄sens tempora sunt. Similiter enim omne cōtingit quod affirmatur. negare: 7 quod negatur ab alio: alium rursus affirmare. Qđ si oī veritati falsitas opponitur of etiam falsitati veritas. ē autem 7 affirmationis 7 negationis falsa proferre: cōstat quod oī negationi affirmatio. 7 oī affirmationi negatio opponitur. Hic ergo quid sit quod dī cōtradictio declaratur. Est enim cōtradictio affirmatiōis 7 negationis oppositio. Cum enī quis affirmat. quod alius negat: ipsa vtraruq; propositionū pugna cōtradictio nōlatur. Atq; hoc est qđ ait. Et sit hoc cōtradictio affirmatio 7 negatio opposita. Cū enī affirmatio negationi opponitur: cōtradictio est. Sed que sit affirmatio opposita negationi: aut que sit harū propositionum oppositio: in sequentib; p̄dit. Neq; n. q̄libet negatio cuiuslibet affirmatiōi opposita ē: s; tñ hec quas in sequētib; ipse determinat. quocirca erit cōtradictio affirmatio 7 negatio opposite. q̄ sint aut opposite. Sequens expositionis ordo contexit.

Dico autem opponi eiusdem de eodem: Non autem equiuoce: 7 quecumq; cetera talium determinauimus contra sophisticas importunitates.

Cfieri tunc oppositionem in affirmationibus negationibusq; demonstrat. Cum idē subiectum idemq; predicatum in negatione sit: quod quilibet in affirmatione proposuit. ois enim semper si opposita est affirmatio negationi: vnam esse veram: alteram falsam. Qđ si vtręq; falsę sunt: aut vtręq; vere non sūt opposite. Neq; enī se perimūt. Si autē vna sit falsa: alia vera tunc vera perimit falsam. Et si alia fuerit vera: alia mox a veritate discedit. Qđ si in qualibet affirmatione aut subiectum: aut predicatum fuerit equiuocum nō sunt opposite. Si quis enī dicat: alexander belenā rapuit. quoniam alexandri nomen equiuocum est: p̄t vtręq; esse verum 7 negatio si de alexandro magno loq̄tur: 7 affirmatio si de alexandro troiano propōat. Quare non sunt he opposite. Illas autē esse dicit oppositas: quecumq; eiusdem predicati habent oppositionem de eodem subiecto: vt ibi nulla equiuocatio diuersitatis causa sit. hoc enim est qđ ait. Dico autē opponi eiusdem de eodem. Non autem equiuoce: vt eiusdem predicati sit oppositio in negatione: que fuit in affirmatiōe. Et de eo s̄bo fiat negatio de quo añ facta ē affirmatio. S; diligētī hec in libro quem sophisticum elenchum inscribit edisserit. illic enim sophisticarū: quos fallaces argumētatores latīe possum; dicere: qui per huiusmodi propositiones que verum inter se falsumq; non diuidunt: mendaces colligunt syllogismos: argumenta distinxerunt. quibus capere respondentem atq; innectere consueuerūt. Ergo nūc hoc dicit etiam illa esse obseruanda: que contra argumētatorū importunitatē determinata sunt. Que vō sūt illa dicenda a me secunde editionis textus expectet.

Quoniam autem sunt hec quidem rerum vniuersalia illa. vero singularia. Dico aut vniuersale: quod in pluribus natū est p̄dicari. singulare vero quod non. vt homo quidem vniuersale. plato vero eorum que sunt singularia.

Omnis propositio quēadmodū fiat ostēdit. Secūdu enim res que significantur: propositionis natura perspicitur. Rerū autem alia sunt vniuersalia: alia particularia. vniuersale est quod de pluribus predicat: vt homo de plurib; dī: 7 est vniuersalis. Singulare vō est: vt quelibet res individua: cuius nulla predicatio ad sibimet subiecta pueniat: vt plato vel socrates. horum autem naturam docet exemplis. ait enī Ut hō qđ dem vniuersale. Plato vō eorū que sunt singularia. Nam si hoc est vniuersale qđ de pluribus p̄dicat: homo vniuersale est de pluribus enim indiuiduis dicitur. Quod si hoc rursus est singulare: quod de nullo alio predicatur: plato singularis est. Indiuidua nāq; de nullis aliis predicantur. Quoniam ergo sunt qđdam rerum vniuersalia. Alia vō singularia: manifestū est: qm̄ ois affirmatio aut negatio p̄ hec p̄stituit.

Necessesse est autem enunciare. quoniam inest aliquid aut non. Aliquotiens quidem eorum alicui: que sunt vniuersalia. aliquotiens autem eorū. que sunt singularia.

Omnis nāq; propositio aut singulare h;: aut vniuersale subiectū: siue affirmatiōe annuat: siue abnuat negatiōe. Si quis enī dicat homo aial est. homo aial si est: vniuersalē rem idest hominē animal aut esse aut non eē proposuit. atq; hoc est qđ ait necesse est autē enunciare qđ inest alicui aut nō. aliquotiens quidē eorum alicui que sunt vniuersalia. Hō enī: cū sit vniuersale. aial illi seē affirmatio posuit. Que dixit: hō aial est. 7 non inesse negatio. que ait. hō aial nō ē: Si vō aliquis sic dicat. Socrates disputat socrates non disputat alicui eorū que sunt singularia esse 7 non esse cōiunxit. Et hoc est qđ ait. Aliquotiens autem eorū que sūt singularia. Mā cū socrates singulare qđdā sit: disputatō ei ab affirmatiōe iuncta ē: s; a negatiōe seiuncta.

Si ergo vniuersaliter enunciet in vniuersali: quoniam est aut non. etiam contrarie enunciationes. Dico autem in vniuersali enunciationem vniuersalem. vt omnis homo albus est: nullus homo alb; est. Quando autem in vniuersalibus non vniuersaliter. non sunt contrarie que autem significantur esse aliquando contraria.

Omnis affirmatio omnisq; negatio aut vniuersalē aut particularis: aut indefinita: vniuersalis ē affirmatio: vt si qs dicat ois hō animal est. Cum sit enī vniuersale subiectū hō (de multis enī p̄dicari alijs potest vniuersaliter p̄dicatū est. Dixim; enī ois homo aial est. Nec solū hoīes: quod est vniuersale posuimus: s; etiā omne 7 vniuersale: idest omne adiecim; vniuersali. idest homini. 7 hec est affirmatio vniuersalis. sin vō dicat aliqs. nullus homo animal est. Rursus homini vniuersali rei determinationem vniuersales id qđ dicit null; adiecit. Sine ergo in affirmatiōe: siue i negatiōe: si eas vniuersaliter aliqs p̄ferat: vniuersale i vti p̄ponit. Non p̄ponit autem vniuersale in vniuersali quotiens ita dicit. Hō animal est: homo aial non est. Cum enim hō sit res vniuersalis: nulla adiectio vniuersalitatis: que est nullus: aut ois: affirmatiōnem vel negatiōnem fecit. Quocirca repetēdu est affirmatio

In librum de interpretatione editio prima

Cum enim vniuersale sit homo. non vniuersaliter vtitur enunciatione. Omnis namque non vniuersale significat. sed quoniam vniuersaliter.

Cum id quod dicitur omnis illud ad quod predicatur colligit: atque in unum corpus adducit: ut cum dicitur omnis homo iustus est: nullum excipit hominem. Sed totam colligit humanitatem: et fit de re vniuersali homine predicatio vniuersalis: cum dicimus omnis homo: Nam cum sit vniuersale homo: huic vniuersali vniuersalitate consignificat id quod additur omnis. et res vniuersalis vniuersaliter predicatur.

In eo vero quod vniuersale predicatur. id quod est vniuersaliter predicare. non est verum.

Hac nos sententia quem ad locum vniuersalitatis determinationem recte ponamus instituit. Docet enim semper istam vniuersalitatem: quam determinationem vniuersalem vocamus: ad subiectum poni debere terminum: numquam ad predicatum. Si quis enim sic dicat: omnis homo animal est. Recte dixerit omnis ad subiectum id est ad hominem ponens. Quod si sic dicat. omnis homo omne animal est. falsum dixerit. Ergo hoc non dicit: in eo vero quod vniuersale predicatur: vt animal de homine. Animal enim vniuersale est. De omni enim homine predicatur. non est verum. Hoc ipsum vniuersale. quod est animal: vniuersaliter predicare vt dicitur omne animal esse hominem. nec solum in his: Sed in nulla recte fieri affirmatione concedit: ait enim.

Nulla enim affirmatio vera erit. in qua de vniuersaliter predicato vniuersale predicetur vt omnis homo est omne animal

Hoc autem cur eueniat: paucis ostendam. Predicatum semper maius est subiecto: vel equum maius fit: vt cum dico. homo animal est. Animal predicatur homo subicitur. Sed maius est animal homine. De pluribus enim quam ipse homo predicatur. Rursus equale est: cum sic dicimus. homo risibile est. homo subiectum est. risibile predicatum. Sed homo atque risibile equalia sunt. proprium namque est hominis: quod est risibile. vt autem minus predicatum inueniatur. quam subiectum: fieri non potest. Sive ergo maius sit predicatum: falsum est vniuersale adicere predicato: ut in eo quod ipse posuit: exemplo. Omnis homo omne animal est. siue equalia sit. superfluum est: si quis sic dicat: omnis homo omne risibile est. quare vniuersale predicatum predicare vniuersaliter non oportet.

Opponi autem affirmationem negationi contradictorie: que vniuersale significat eidem quoniam non vniuersaliter: vt omnis homo albus est: non omnis homo albus est: nullus homo albus est quidam homo albus est.

Quid sit proprie contradictio: consequenter exponit. ait enim opponi contradictorie propositiones: quotiens vniuersalem affirmationem particularis abnuunt negatio: et quotiens vniuersalem negationem particularis affirmatio astruxerit. Cum enim omnis homo albus est dicitur: illa negatio que dicit non omnis homo albus est: de eodem homine vniuersaliter tollit. quod vniuersaliter affirmatio constituerat. Illa enim omnem hominem esse album ponit. Ista dicit non omnem: tamquam si concedat aliquem: sed ei tantum auferat vniuersalem. Hoc est enim quod ait que vniuersale significat eidem. quoniam non vni-

uersaliter. Nam sicut vniuersale significat affirmatio dicens hominem. ita quoque negatio vniuersale significat. habet enim et ipsa hominem: Sed idem ipsum vniuersale docet non esse vniuersaliter. id est non omne esse album: quod affirmatio esse vniuersaliter posuerat: omnem hominem esse album proponens. Eodem modo etiam in negatione. quas nos supra angularares posuimus: et contradictorias in descriptione. Hic nunc easdem oppositas contradictorie: vocat. Quod autem vniuersali affirmationi: que est omnis homo albus est: particularem negationem opposuit que est non omnis homo albus est: tantundem est tamquam si diceret: quidam homo albus non est. Nam si non omnis homo albus est: quidam homo albus non est.

Contrarie vero vniuersalem affirmationem et vniuersalem negationem. vt omnis homo iustus est nullus homo iustus est. Quocirca has quidem impossibile est simul esse veras. His vero oppositas contingit aliquando in eodem. vt non omnis homo albus est. et quidam homo albus est.

Clariissime omnes exequitur. dicit contrarias vniuersalem affirmationem: et vniuersalem negationem. Has enim nos quoque supra descripsimus. Hic vero easdem contrarie demonstrat opponi. Illud quoque addidit. quod eas impossibile sit in eodem veras aliquando cognosci. Nam sicut contrariorum natura in eodem non potest inueniri. neque enim vno eodemque tempore aliquid nigrum est atque album. sic quoque nec contrarie vt vtrique simul sint vere fieri potest. Quod autem adiecit. His vero oppositas contingit in eodem particularem affirmationem: et particularem negationem designat. Particularis namque affirmatio vniuersali negationi opposita est contradictorie. Particularis vero negatio vniuersali affirmationi. Contrariarum igitur opposite possunt in eodem vere aliquotiens inueniri: vel particularis affirmatio et particularis negatio vere ut sint aliquotiens fieri potest. vt est quidam homo albus est: quidam homo albus non est vtrique sunt vere.

Quecumque igitur contradictiones vniuersalium sunt vniuersaliter. necesse est alteram esse veram vel falsam. et quecumque in singularibus sunt. vt socrates albus. non est socrates albus.

De contradictorie oppositis loquitur: et de singularibus propositionibus: quod vna semper vera: falsam semper altera necesse est inueniri. Hoc enim dicitur contradictories inquit eorum: que sunt vniuersalium vniuersaliter predicatorum: vna semper vera est: altera falsa. Quia autem vniuersaliter predicatorum sunt contradictiones vniuersalium particulariter predicatorum. Nam affirmatio vniuersalis vel negatio vniuersaliter predicantur horum contradictorie particulares affirmationes vel negationes sunt: si sibi angulariter comparantur. Hanc igitur contradictionum: que sunt vniuersalium vniuersaliter predicatorum: vna semper vera est: semper falsa altera reperitur. In singularibus quoque idem est. Nam si nulla. vt dicitur est varietas equocationis impediat. idemque sit predicatum. idemque subiectum: ad vnum idemque tempus: ad vnam eandemque partem ad vnum idemque relatum: vno atque eodem modo: vna semper vera est: altera falsa: et vitat iter se natus: et medacii primum

Quecumque autem vniuersalibus non vniuersaliter: non semper hec quidem vera est: illa vero falsa.

Que vero sunt inquit indefinite: vt neque vniuersale habeant.

habeant: neq; particularem determinationem: quod tacuit: non semper vna vera est: altera falsa: sed vtrę interdum inveniuntur vere. In vniuersalibus autem non vniuersaliter predicatur aliquid hoc modo homo albus est: homo albus nō est. in quo vno eodē q; tempore vtrasq; veras esse contingit. Hic enim i cum vniuersale sit homo: non vniuersaliter predicatum est nomen. At vero nec particulariter. Neq; enim quidam: aut nullus: aut omnis adiectum est. docet autem huiusmodi propositiones non inter se diuidere veritatem atq; mendacium hoc modo.

Simul enim verum est dicere: quoniam est homo albus: et non est homo albus. et est homo pulcher. et non est homo pulcher. Si enī sedus. et nō pulcher. et si sit. aliquid. et non est.

Documentum est huiusmodi dictum indefinitas affirmationem: negationemq; veras vtrasq; posse inuenire. verum enim dicere est. Est homo albus: et nō est homo albus: huius autem rei probatio est. nam si verum est dicere. est homo niger: et est homo albus simul vno eodemq; tempore. Qui autem niger est: albus non est. verum est dicere vno eodemq; tempore. quoniam est homo albus: et non est homo albus.

Rursus si verum est dicere: quoniam est homo pulcher: et est homo sedus vno eodemq; tempore. Qui autem sedus est: pulcher non est verum autem dicere hominem esse pulchrum et hominem esse sedum: vno eodemq; tempore manifestum est. Cum enim achilles esset pulcher: erat clodius thesides sedus.

Rursus si verum est dicere esse hominem album: et rursus eodem tempore fieri hominem album. Nec hoc vlla contrarietas vetat: vt sit homo albus: et rursus fiat homo albus. sed qui sit albus: nondum albus est. verum est dicere igitur quoniam est homo albus et non est homo albus. Hoc est enim quod ait et si sit aliquid: et non est. cum enim sit nō est. sed potest dici quoniam est homo albus: et sit homo albus vt vtrumq; vere dicatur. Potest igitur vere vtrūq; dici. Et ē homo albus: et non est homo albus.

Videbitur autem subito inconueniens esse. Hec circo quoniam videtur significare non est homo albus. simul etiam quoniam nemo homo albus. Hoc autem neq; idē significat. neq; sil' necessario.

Tacite hominum dubitationi respondit. Quod enī dicimus: est albus homo: et non est albus homo vtrūq; verum esse: videtur aliquotiens inconueniens esse. Si enim verum est dicere: est albus homo quemadmodum fieri potest: vt verum sit dicere: non est albus homo. Hoc autem videtur iccirco quoniam apparet quibusdam id quod dicimus nō est homo albus: hoc significare: tanq; si dicamus nullus homo albus est. sed hoc verum non est. Neq; enim idem est dicere: non est albus homo: et nullus homo albus est. Et quā q; cum dicimus nullus homo albus est: simul significamus: quoniam non est homo albus non tamen et necessitate idem vtraq; significat. Cum enim dicimus: non est homo albus simul nos dicere: quoniam nullus homo albus est: non oportet intelligi. neq; enī semper simul est: non est homo albus: et nullus homo albus est. Nam aliquotiens simul est scilicet cum prius dicitur vniuersalis negatio. Cum vero indefinita dicitur prius: non est simul negatio vniuersalis negationi indefinite. Nam b dicam nullus homo albus

est: simul dixi: quoniam homo albus non est. Quod si dicam: homo albus non est: non est simul dicta negatio vniuersalis: que est nullus homo albus ē: quoniam potest quidā esse nō albus: de quo dicat hō albus nō est: neq; tamē oīs esse nō albus. Non igitur simul necessario sunt: non est hō albus: et null' homo alb' est.

Manifestum est autem. quoniam vna negatio vniuersae affirmationis est. Hoc enim idem oportet negare negationem. quod affirmavit affirmatio. et d eodem. vel de aliquo singulariū. vel de aliquo vniuersalium. vel vniuersaliter: vel non vniuersaliter.

Hoc quoq; argumentum est negationem indefinitā et vniuersalem idem non significare: et eas a se esse diuersas. Nam si vnius affirmationis vna negatio: est contra eam que dicit: non est homo albus: illa est affirmatio. que dicit est homo albus. Et contra eam q dicit nullus homo albus: illa affirmatio est que dicit quidam homo albus est. sed he affirmationes diuersę sunt id est ē homo albus: et quidā homo alb' est diuerse igitur ille quoq; sunt: que bis proportionaliter opponuntur. Diuersa igitur est negatio que dicit: null' homo albus est: et ea que dicit: non est homo albus.

Docet autē nos vnius affirmationis vnā eē negationem: idq; hac ratiōe demonstrat. Oportet enī idē predicatū negare negationē: quod predicauerit affirmatio: et rursus de eodem subiecto auferre predicatū negationē oportet: ad qd affirmatio ante coniūxerat. Quod si sit: dubium non est vnius esse affirmationis vnā negationem. siue autem hoc in vniuersalib' fiat siue vniuersaliter predicatis: siue indefinite: et non vniuersaliter: siue in singularibus: vna eadēq; propositio num natura est: vt vnius affirmationis sit tantus naturaliter vna negatio. Hoc aut inductione probat.

Dico autē vt ē socrates alb'. nō est socrates alb'. In hac enī propositione idem subiectum est: idē predicatum: et i medio exemplorum subiecit.

Si autem aliud aliquid. vel de alio idem. nō opposita. sed erit ab ea diuersa.

Sensus huiusmodi est. si aut aliud aliquid predicauerit negatio: q; affirmatio predicauit: vel de alio subiecto idem negatio predicauerit: quod in affirmationez inerit predicatum: non sunt sibi opposite: s; a se tñ diuerse sunt. Siquis enī dicat: socrates disputat: et alius respondet: socrates non ambulat: diuersum predicatū est: et diuerse sunt propositiōes et nō opposite. et hoc est qd dixit. Si aut aliud aliquid. Aliud enī pdicauit negatio: quā affirmatio pdicauerat. Quod si qd sic dicat. socrates disputat: aliusq; rñdeat plato non disputat: de alio subiecto idē pdicauit: et sunt a se diuerse propositiōes: et nō opposite. Et erit id qd ait vt de alio idē. Quod si vtraq; sit diuersa: multo magis diuerse ppositiōes sūt. quib' positis ad pposita rursus exēpla contendit: et vni affirmatōi vnā enūciationē negationis opponit: angularibus angulares affirmatiuis negatiuis: particularibus vniuersales: indefinitis indefinitas opponēs et comparans.

Quic vero que est omnis hō albus est. illa. que ē nō oīs hō albus est. Illi aut que est. aliquid homo albus est illa que est. nullus hō albus est. Illi at q est hō albus ē. illa que est homo albus non est.

Et post hec concludit sententiam dicens.

Quoniam quod igitur vna affirmatio vni negationi opponitur contradictorie. et que sunt he di

In librum de interpretatione editio prima

ctum est. Et quoniam alie cōtrarie. et que sūt he dictum est. et quoniam non omnis vera vel falsa cōtradictio. et quare. et quando vera vel falsa.

CReuoluit quoque breuiter: quoniam alie sunt hōie alie hōictorie dicitur se que sint he diligētius in superiore disputatiōe mōstrasse. Illud quoque nō oēs esse verā vel falsa affirmatiōis et negatiōis oppositiōne: quā nūc cōiter et iproprie hōtraditiōne vocat. Et quoniam non sit vere vel false: vel cur: se exposuisse cōmemorat.

CUna antes affirmatio et negatio est: que vnum de vno significat: vel cum sit vniuersale vniuersaliter vel non similiter. vt omnis homo albus est: non ois homo albus est: est homo albus. non est homo albus: nullus hō alb⁹ ē quidā homo albus est.

CQuid sit vna affirmatio et supra iā diximus: et nunc quoque idem docere non piget. Cum idem aristoteles reuoluerit vna enī affirmatio est. que vnā rē de vna significat. i. que huiusmodi habet p̄dicatū. et huiusmodi subiectū: vt vtrūque singula significet. Illam si vnū aliquid significet p̄dicatū simplex atque vnum ē. Quod si rursus vnū aliquid significet subiectū: et nō plura: simplex rursus est atque vnum. Quocirca si vnum predicatū de vno erit subiecto: vtraque singula significabūt et non plura. Eoque sit: vt nō sit multiplex propositionis significatio: et que vnū significet: vna sit. Idē autē ois esse etiā in vniuersalibus vniuersaliter p̄dicatis: et in particularibus: quas vniuersalibus opponi necesse ē. quorum etiam subdit exempla. Dicit enī vnā esse propositionē. Ois hō albus est. et si rursus oppositā vnā esse. non est omnis homo albus.

CSi album vnum significat. Si vero duobus vnū nomē positum est: ex quibus non est vnum: non est vna affirmatio: neque vna negatio.

CSi album loquit vnū significat. quod si plura designat non est vna affirmatio: nec vna negatio. Hoc autē et i subiecto cōuenit custodire. s. vt subiecti quoque simplex significatio seruetur. Docet autē non esse vnā propositionē: si p̄dicatum vel quodlibet in propositione verbū multa significat hoc modo. Sin vero duob⁹ vnū nomē est positū ex quibus non est vnū: non est vna affirmatio: neque negatio sunt quedā res que plura quidē significent: ex quibus oibus iunctis vnū quidā valet effici. hōis quidē nomen significat animal: significat mortale: rationale quoque designat: sed hec iuncta vnū quidā efficiūt: quod est aīal rōnale mortale. Hec nāque oia vnū hominē cōplent. Sunt quoque alia: que duas vel plures huiusmodi res designant ex quib⁹ iunctis vnū aliquid eē nō posset: vt liber. Dicitur nāque et dionisius liber: dicit liber et ingenuus. sed ingenuus et dionisius iuncti nihil efficiūt. q̄re si quid tale sit igit aut subiectū aut p̄dicat⁹: quod plura significet ex quibus vnum aliquid esse non possit: nō est illa vna affirmatio: neque vna negatio. Et hoc fictici exempli ratione confirmat.

CAt si quis ponat hoc nomen tunica hōis et equo quoniam tunica est alba. hec non est vna affirmatio. nec vna negatio. Nihil enim differt hoc quod dicere. quoniam ē homo et equus albus. Hoc autem nihil differt. quod dicere. est homo albus. et est equus albus.

CDicat enī inquit equ⁹ et hō tunica. Et habeat verbi gratia hoc nomē: si quis dicit. est tunica alba: quoniam tunica equū atque hōiem designat. videt dicere quoniam est

equus et hō albus. sed hoc tale est: tanquā si quis dicat. ē equus albus et est hō albus. Sed hec sunt due propositiones: et non vna duplex igit illa quoque propositio est: est hō et equus albus. quare duplex illa quoque que dicit: est tunica alba. Item subiecti huius. i. tunice duplex significatio: propositiones fecit esse duplices. Quod si quis dicat vnū quiddā significare est tunica alba. quod significat. Est hō et equus albus. impossibile est. Neque enī ex hōie et equo quiddā vnū sit: vt hec propositio vnū aliquid designet. quare et hec propositio multa significat: aut si non multa: nihil oīno designat. Nihil enim est hō equ⁹: vt sit dicatur atque intelligat. hoc ē enī quod ait.

CSi ergo he multa significant. et sunt plures. manifestum est: quoniam et p̄ia multa vel nihil significat. neque enim est aliquis homo equus.

CSi ergo he multa significant et sunt plures. manifestus est. quod et p̄ia id est ea que dicit. est tunica alba. multa vel nihil significat. Nihil autē iccirco: quoniam si nō multa designet propositio cuius quilibet terminus equocus est: cū illa que noīe equiuoco significantur: iuncta fuerint: neque in vnam substantiā cōuenerint talis iunctura: que res sibi met incōterax copulat: nō erit vllus intellectus: vt in ea que est. tunica alba ē aliter esse vna nō potest. si tunica equū hōiemque significet: nisi equ⁹ atque hō iuncti vnū aliquid efficiant. sed hi termini tales sunt: vt necesse sit hanc propositionē vel multiplicē eē: vel nihil significare: nā si iungant hō et equus: sit nihil. Nihil enim est hō equus: quod p̄ hoc mōstrauit quod ait. Neque enim ē aliquis hō equ⁹. hoc at cur nūc ab ipso propositū sit: lucidissime demonstrat. cū. n. de his propositionibus loqueret: que vix inter se falsumque diuiderent: hoc addidit. Quod et he que hnt vel p̄dicatum equiuocū vel subiectū: vix falsumque nō diuidūt vtreque enī vere eē possunt: vt he que dicūt. ē liber homo si ad ingenuitatem referas. et nō est liber homo: si ad dionisiū. Recte igitur dictum est.

CQuare nec in his necesse est hanc quidem cōtradictionē verā esse. illam vero falsam.

CCū enī multa significat: multiplex significatio i negatione: atque affirmatiōe se inuicē nō p̄mit. quod si vna sit affirmatio: et vna negatio: quoniam vtreque in eodē eē si possunt vnam verā semp falsam alterā necesse est eē

CIn his ergo que sunt. et facta sunt: necesse est affirmationem vel negationem veram esse vel falsam. In vniuersalibus quidem vniuersaliter ip̄ hanc verā illā vō falsam esse. et in his que sunt singularia quemadmodum dictum est. In his vō que i vniuersalibus non vniuersaliter dicuntur. non est necesse. dictum est autem et de his.

CIn presentibus rebus et in preteritis factas hōictorie enunciationes: dicit definite vnam semper verā alteram definite semper esse mendacem: vt si quis dicat. omnes fabri perierunt: qui ad pugnam contra venientes priuata conspiratione progressi sunt. Hoc si negetur sic non omnes fabri perierunt: qui ad pugnam contra venientes priuata conspiratione progressi sunt. Necesse est quidem vnam veram: vnam esse falsam. sed definite vera affirmatio ē: definite falsa negatio. Cum enim id quod factū est: dicitur factum: et finite verum est quod si id factum denegetur. falsus definite est. siue ergo in vniuersalibus vniuersaliter p̄dicatis cōtradictio p̄ oppositiōne particularitatis fiat siue i singularibus: ut i socrate et in ceteris indiuiduis i

bis q

In librum de interpretatione editio prima 70

bis que sūt p̄terita: semp vna vera ē: altera falsa: vt in eo qd̄ ē: socrates veneno pempt⁹ ē. socrates venēo pempt⁹ nō ē vera. ē affirmatio definite: ⁊ ita rursus falsa negatio. in p̄sentib⁹ quoq; idē necesse ē esse. Si enī disputate socrate. dicat aliq; socrates disputat. ⁊ hoc ali⁹ neget. sicut disputare socrate p̄tis t̄pis rōne definitū ē. ita quoq; definite affirmatio retiet veritatem: negatio definite mēdatiū. Et i vniuersalibus qd̄ vel affirmatiuis vel negatiuis. in qbus vel affirmatio p̄ticularis: vel negatio p̄ticularis opponit idē est. Hoc est enī quod ait. In bis que sunt: ⁊ que facta sunt. i. in p̄t̄ib⁹ atq; in p̄teritis vna semp definite vera est: semp altera falsa definite: siue vniuersalis sit vna altera particularis. Qd̄ p hoc monstrat qd̄ ait. In vniuersalibus quidē vniuersaliter semp banc verā. illā vero falsam. siue in singularib⁹ atq; indiuiduis predicamētis Qd̄ per hoc designat qd̄ addidit. ⁊ in bis que sūt singularia. sed postq; dixit de cōtradictōrijs: adiecit: in bis autē que indefinite sunt: nō necesse ē semper banc quidē veram: illā vō esse mendacē. Hoc. i. designās qd̄ ait. In bis vero que in vniuersalib⁹ nō vniuersaliter dicūt: nō est necesse in bis vnaz verā: alterā falsaz p̄poni. pōt enī fieri: vt vtręq; sint vere que fuerit indefinite.

In singularibus vō ⁊ futuris non similiter.

Propositionū alie sunt tantū inesse significātes: vt si qs socrate viuo dixisset. socrates calu⁹ ē ali⁹ negaret socrates caluus non est. Illa. n. inesse posuit socrati. caluiciē: illa caluiciē a socrate disiunxit. alie vō sūt necessarie: vt si qs dicat: necesse ē solē ānis oib⁹ i arietē rursus redire. Rē nāq; necessariā ⁊ ex necessitate eueniētē predicās totā fecit necessariā p̄positionē. Alie autē sunt cōtingētes. que cū nō sint: eas tamen in futurū euenire possibile est. vt si quis dicat. hodie alexander p̄ansurus est. hodie alexander p̄ansurus nō est. sūt enī cū ista dicant: qm̄ illi adhuc p̄andere nō inest in esse tñ cōtingit: ⁊ pōt fieri: vt hodie p̄andeat: iccirco dicimus eas cōtingētes. cōtingit enī fieri: qd̄ adhuc nondū factū est. Sed he non sūt quidē: vt dictū ē. Sunt. n. futuri tēporis que aut nō insunt. si iesse p̄t. necessarie nō sūt: qm̄ huiusmodi retinent naturā. vt eas ⁊ eē: ⁊ nō eē possibile sit. potest. n. fieri: vt hodie alexander p̄andeat. ⁊ rursus potest fieri vt hodie non p̄andeat. Et hanc eueniendi vel non eueniendi possibilitatem vtrūlibet vocamus. In huiusmodi enī rebus vtrūlibet cōtingit aut affirmatio: aut negatio: ⁊ nō est necesse aut affirmationē fieri aut negationē. Nā cū non sit affirmatio necessaria: non interclusum est contingere negationē. Rursus cū negatio necessaria non sit: sterdu accidit: vt affirmatio p̄t̄gat. Quare bec hōi eueniēdi vel nō eueniēdi potētia vtrūlibet vocat. Quod in bis vtrūlibet. i. vel affirmatiōes vel negationes euenire concedit. Nūc ergo aristoteles hoc validissima argumētatiōe cōtendit astruere. Quod quēadmodū in p̄teritis ⁊ in bis que sunt p̄t̄ia. non modo in affirmatione ⁊ negatione vnā verā alterā falsā esse necesse est. sed definite vna vera est: definite altera suscipit falsitatem. non ita in bis que cōtingentes vocātur. Necesse enī est vt aut affirmatio vera sit. aut negatio: sed non vt definite quelibet earū vera sit. altera falsa definite. Nā qd̄ dicim⁹ alexander lauandus est: id si alius neget. dicatq; alexander lauandus non est: totū quidē hoc necesse est euenire: vt aut lauetur: aut non lauetur: ⁊ necesse est vnā esse verā: alterā falsam: aut affirmationez: si lotus fuerit

aut si non fuerit lotus: negationem. Sed non est necesse vt definite affirmatio vā sit: iccirco q̄s in huiusmodi rebus poterit euenire negatio. Sed nec vnq; definitū ē: vt negatio vera sit: falsa affirmatio. iccirco quoniam potest non euenire negatio. Quare in tota contradictione vnā quidē veram: falsam alteram eē necesse est. Ut autē definite vna vera sit: altera falsa definite sicut i bis que sunt p̄terita queq; p̄sentia nulla re ⁊ ratioe possibile ē. Sed hoc p̄i aristoteles in singularium predicamētōz p̄positionibus probat. Post aut idē debere in vniuersalibus docet itelligi. Iccirco ait in singularibus vō ⁊ futuris non similiter Idest in singularib⁹ p̄positionib⁹: de qb⁹ p̄i tractat. Et futuris. i. cōtingētib⁹ non idē mod⁹ ē veraz falsazq; p̄positionū: q i p̄teritis atq; p̄sentib⁹. Qm̄ in p̄teritis atq; p̄sentibus ⁊ totū cōtradictionis corp⁹ i veritate falsitateq; diuidit. Et vera vna ē definite: vt possit ex his cert⁹ aliq; ac sciēs dicere: qm̄ affirmatio vera sit: vel rursus qm̄ negatio: vel si id nullus dixerit. Certa p̄teriti tñ tēporis vel p̄sentis fin sui naturā rō certusq; euet⁹ ē. i. bis vō in qb⁹ contingens ē ⁊ futur⁹. i. variabile ⁊ instabile. Totū qd̄ corp⁹ cōtradictōis veritate falsitateq; partit: h bec veritas atq; falsitas indiscreta est: atq; volubilis. Nullus. n. pōt dicere: qm̄ affirmatio vera ē. Illō ē. n. necesse verā esse affirmationē: iccirco qd̄ negationē fieri possibile est. Illec rursus negationē: qm̄ nō ē impossibile affirmationē cōtingere. ⁊ postremo qm̄ vtrūlibet ipsoz cōtingit: iccirco vna eaz vera eē definite. ⁊ certa naturaliter non potest. quibus autem id argumentationibus exequatur: manifestum erit hoc modo.

Nā si ois affirmatio vel negatio: vera. vel falsa. ē ⁊ omne necesse ē vel esse. vel non esse. quare si hic qd̄ dicat futurū aliquid: ille vero nō dicat hoc idē ipsum manifestum est: quoniam necesse est verū dicere alterū ipsoz. si enī affirmatio vera vel falsa est.

Utraq; enim nō erūt fil in talibus.

Si qcqd in affirmatiōibus negatiōibusq; p̄ponit: vey vel falsū ē definite. seq̄ vt qd̄ ille negatiōes affirmatiōesq; significat: aut euenire: aut nō euenire necesse sit. hoc ē enī q; dic. Nā si ois affirmatio vel negatio vera vel falsa est definite. iccirco. n. addidit ois In bis. n. q̄ sunt futura vel cōtingētia: nō eē affirmatiōes ⁊ negatiōes veras vel falsas definite p̄bare cōtēdit. Nā si vn⁹ dicat aliqd futur⁹: ali⁹ neget vt vtrazq; eueniāt: fieri nō pōt qs. n. dixerit dicēte alio socrates cenaturus ē: alioq; socrates cenatur⁹ nō ē: vtrazq; veras i vno eodēq; cōtingere: hoc igit fieri nō pōt vn⁹ ergo eoz vey dicitur⁹ ē: ali⁹ mētiē. ponat. n. definite vna eoz vera eē: vel falsa. si ergo ois affirmatio ⁊ negatio vā vel falsa ē definite: ⁊ vterq; negās affirmatiōes veri i cōtradictōib⁹ eē nō p̄t: necesse est vnū vey dicere: alterū falsū: ⁊ vnū definite verū: alterū definite falsū. hoc si ē i oib⁹ affirmatiōibus atq; negatiōib⁹: vt vna definite falsa sit altera vā definite quicqd vā dic euetur euenire: qcqd nō euetur. non euenire: necesse ē. hoc ē. n. qd̄ ait manifestū ē qm̄ necesse ē vey dicere alterz ipsoz. neq; n. pōt fieri: vt affirmatio negatiōq; cōsentiāt i talib⁹. i. i cōtradictōis p̄positionib⁹. Necesse at ē euenire q̄cūq; vere definite affirmatio loq̄ ⁊ nō euenire qd̄ p̄fert definite vera negatio quod sic probatur.

Nam si verum ē dicere. quoniam album vel nō album. necesse est eē albū vel nō album. ⁊ si ē albus

In librum de interpretatione editio prima

vel nō albū verū ē affirmare vel negare. ⁊ si nō est. mentis. ⁊ si mētis. non ē. quare necesse est aut affirmationē aut negationē veram esse vel falsam.

Quod de futuro possit eē iudiciū: a p̄sentib⁹ trahit exēplū ait. n. Hāc eē rex cōsequētiā: vt rē subsistētē p̄positionis veritas cōseq̄t: ⁊ vitatē p̄pōnis rei: de q̄ loq̄t p̄positio: essentia cōmittet. Mā si hic lapis vel q̄libet aliud albū ē: vey est de eo dicere qm̄ albus ē ⁊ hec cōuertit. Mā si vey ē dicere de eo qm̄ albus est sine dubio albus est: ⁊ albus eē necesse est: itaq̄ sit: vt res veritatē: ⁊ veritas rē: de q̄ p̄ponit: subsequatur. Rursus si lapis hic alb⁹ nō ē: vey ē de eo dicere: qm̄ nō ē albus: ⁊ si d̄ eo verū est dicere qm̄ nō est albus: vt sit alb⁹ fieri nō potest: cū vere dicat: qm̄ nō ē alb⁹. Idē quoq̄ i mēdacijs valet. Mā si qd nō ē: cū hoc aliquis eē p̄posuit: mētiet. Et si qs de alio mētiat: illud de quo sit mendacijs: nō ē: vt si quā rē cū alba nō sit dicat: aliq̄ eē albā mētiet. quocirca necesse est illud quoq̄ non eē: de quo mētiet. Ita igit̄ veritas qd̄ rei que ē: ⁊ res que ē: veritati: falsitas vō rei q̄ nō ē: ⁊ res q̄ nō ē falsitati cōuertit. qd̄ si hoc ē in oib⁹ reb⁹ ⁊ quicqd̄ d̄ cū veritate vel falsitate: ad rē que ē vel nō ē cōuertit: siue negatio sit: siue affirmatio. ⁊ vnā verā semp: alterā falsā eē necesse ē. si vna definite vera ē. impossibile quiddā ex hac positōe cōtinget. eueniet nāq̄ oīa: quecūq̄ sunt vel fiūt ex necessitate fieri: ⁊ nihil a casu: nihilq̄ eē possibile qd̄ sit: ⁊ si eē possibile. Nihil ēt in liberi arbitrij moderamine relinquitur: s̄ totū erit ex necessitate: qd̄ erit: illā rem sine dubio futurā eē necesse est: ⁊ vt nō fiat nō pōt euenire. verū. n. ē dicere de ea qm̄ futura ē: nec vey de ea: qm̄ futura ē: poterāt dici: nisi eā fore eēt necesse. q̄re si i oī affirmatiōe ⁊ negatiōe: aut affirmatio: aut negatio in futurū definite: vā vel falsa ē: necesse ē vel qd̄ ab affirmatiōe vera definite: vel qd̄ a negatione d̄: euenire. In falsitate quoq̄ silis causa ē. Mā qd̄ nō erit falsū ē dicere qm̄ erit. Et qd̄ falsū est dicere: qm̄ erit ex necessitate nō erit: Itē qd̄ erit: falsū ē dicere qm̄ nō erit. ⁊ qd̄ falsū ē dicere qm̄ non erit: necessarius erit. Ut igit̄ veras p̄pōnes necessarius seq̄t euentus vt fiat qd̄ d̄: ita ⁊ falsas p̄pōnes necessarius seq̄tur euentus: vt nō fiat: qd̄ dicit a falsa p̄pōne. Quod si in futurū oīs affirmatio vel negatio definite semp diuidunt veritatē. ⁊ falsitatē: erit rex que p̄dicatur: necessarius euentus ⁊ oīa ex necessitate contingent: vel nō contingent: Itaq̄ ⁊ casus ⁊ possibilitas ⁊ liberū perit arbitriū. syllogismus autem huiusmodi est. si oīs affirmatio vera ē aut falsa definite: ⁊ eodē modo negatio: eueniet: vt oīa inuitabili necessitatis rōne p̄tigāt. qd̄ si hoc est: liberū perit arbitriū: s̄ hoc ipso possibile ē. Mō igit̄ vey est oīm affirmationē vel negationē verā definite eē vel falsam. Oīa aut̄ ex necessitate cōtingere: si ille definite vere vel false sunt: talis syllogismus ondit. oīs in futurum definita: veritas vel falsitas euentū rei vel futurū vel nō futurū ex necessitate constituit. s̄ oēs p̄positiones future definite vere vel false sūt. In oib⁹ ē igit̄ eueniēdi: vel nō eueniēdi necessitas: p̄ qua cōclusiōe illud Aristo. tulit qd̄ ait.

Nihil igit̄ neq̄ ē. neq̄ fit. nec a casu. nec vtrūlibet nec erit. nec nō erit. sed ex necessitate. aut enī q̄ dicit: ver⁹ ē. aut qui negat oīa. ⁊ nō vtrūlibet.

Casus nāq̄: ⁊ id qd̄ ē vtrūlibet extiguit: libera etias voluntas adimit: si oīa q̄cunq̄ fiēt: ex necessitate futura sūt: ⁊ p̄bat superiorē cōclusiōe: que dicit oīa ex

necessitate cōtingere: p̄ hoc qd̄ ait: aut enī q̄ dicit verus est: aut qui negat si ergo veritas rerū necessitati cōuertit eā: aut qui negat ver⁹ est: aut qui affirmat oīa fieri ex necessitate necesse est. Nam si nō erūt ex necessitate: nō erūt vere definite: id qd̄ ipse subiūxit.

Similiter enī. vel fieret vel nō fieret. vtrūlibet. n. nihil magis sic vel non sic se habet aut habebit.

Exponit enī que sit cōtingētis natura: cū qd̄ sit vtrūlibet exponit. vtrūlibet est cuius indiscret⁹ euent⁹ ē. i. qd̄ equaliter esse vel nō esse cōtingit. Hoc est enī qd̄ ait. similiter enī fieret vel nō fieret. Neq̄ enī directā viā necessariamq̄ habet vnā vel affirmationē vel negationem sed nihil se magis sic habet vel sic nō habet. Et est vtrūlibet quod equalē cursum ⁊ ad euenire retinet: ⁊ ad non euenire. Nihil enī se magis vel sic habet vel sic non habet. idest equaliter se habz ad eē: ⁊ nō eē. Nihil. n. magis se bz: vt fiat q̄s vt nō fiat

Amplius si ē albū nūc. verū erat dicere pri⁹ qm̄ erit albū. quare semper verum fuit dicere quodlibet eorum que facta sunt. quoniam est vel erit.

Validam sibi ipsi vim argumentatiōis opponit: que possit ondere affirmaciones negationesq̄ veras vel falsas esse definite. ⁊ ait p̄uidendū eē: ne forte necesse sit suspicari id qd̄ iā factū ē vere dici potuisse anteq̄ fieret: eē faciendū: vt si socrates extrema nocte cenauit: vey fuit extrema matutina dicere qm̄ cenatur⁹ est. quo circa definite quoq̄ verum fuisset: si de eo predicere. Omnia igitur ea que fiēt: definite poterant vere predici. Hoc est enim quod dicit. si est albus nunc: verum erat dicere prius: qm̄ erit albus. nā si qua res nunc alba est: verum erat ante dicere: qm̄ erit alba. Quare definite quoq̄ fuit quodlibet eorum que facta sunt vere p̄dicere. Hoc enim rei ipsius exitus comprobauit. Huic oppositioni per eadē rursus occurrit. Non enim qui hec dicit: licet ei laqueum superioris argumentationis effugere. rursus enī eadē illū cūcta circūueniūt. ⁊ eisdē iterū vrgeēt icōmodis.

Quod si semper verum fuit dicere quoniam est vel erit. non potest hoc non esse. vel non futurū eē. Quod autem non potest non fieri. impossibile est non fieri. ⁊ quod impossibile est non fieri. necesse ē fieri. omnia ergo que futura sunt. necesse est fieri. nihil igitur vtrūlibet. neq̄ casu erit. nam si casu. non ex necessitate.

Mira ratione superiorē argumentationem dicens: ad idē reducit icōmodum dicens: si verum est oīa quecūq̄ facta sunt: definite vere potuisse predici quoniam veritatem p̄positionis rei necessitas sequit: quod vere definite p̄dictum erat: non euenire nō poterat sed si non euenire non poterat: vt non eueniret erat impossibile. Quod aut̄ nō fieri impossibile ē: fieri necesse est. Euentus igitur eius ex necessitate consequit. Nihil ergo vtrūlibet: neq̄ a casu erit. Nam si a casu esse poterit non ex necessitate futurum est: quod si non est ex necessitate futurum non est impossibile non fieri. Si non est impossibile nō fieri. potest non fieri. si potest non fieri non potest definite vere p̄dici. quod enim vere definite predicatur. ex necessitate futurū ē: qd̄. aut̄ casu: ex necessitate non euenit.

At vero nec quoniam neutrū verum est. contingit dicere. vt quoniam neq̄ erit. neq̄ non erit. primum enim cum sit affirmatio falsa erit negatio non vera ⁊ cū hec sit falsa. cōtingit affirmationē eē nō verā.

Quattuor

In librum de interpretatione editio prima 71

Quattuor differentijs contingentium futurorum diuersitas constat. Aut enim id quod affirmatur: et negatur in futurum: vtrūque erit verum: aut vtrūque falsum aut vnum verum: falsum alterum definite: aut vnum verum falsum alterum indefinite. Non esse quidem et affirmationem et negationem veram in his propositionibus: que de rebus contingentibus in futurum proponuntur: per hoc demonstrauit superius quod ait. Manifestum est quoniam necesse est verum dicere. alterum ipsorum: si omnis affirmatio vera vel falsa. Vtraque. n. non erunt simul in talibus. Neque enim fieri potest: vt in contradictoria propositionum oppositione vtrasque veras quisque valeat inuenire.

Nunc autem monstratur: quoniam ne hoc quidem fieri potest: vt vtręque sint false. ait enim. At vero: ne hoc quidem nobis contingit dicere: quoniam neutrum verum est id est vt affirmatio nec negatio: contingeret autem vtręque esse falsam affirmationem. s. et negationem si nec quod diceret affirmatio: futurum esset: nec quod non esse negatio diceret: non esset. Ita enim fieret: vt nec esset: quod affirmatio esse predicauit: nec non esset: quod negatio non esse proposuit. Siquis ergo hoc ita dicat: primum inquit illud inconueniens: atque impossibile est: quod in contradictoria propositione cum affirmatio falsa sit: non est vera negatio: et rursus cum negatio falsa sit falsa quoque affirmatio sit. Hoc enim in solis contrarijs contingebat: non est in contradictoria oppositione. In hac. n. vnam semper veram esse necesse est: semper alteram falsam.

Ad hec si verum est dicere. quoniam album est et magnum: oportet esse vtrūque. Si vero erit cras: oportet esse cras. Si autem neque erit neque non erit cras: non erit vtrumlibet vt nauale bellum. Oportebit enim neque fieri nauale bellum. neque non fieri. Que ergo contingunt inconuenientia. hec sunt et huiusmodi alia. si omnis affirmationis et negationis. vel in his que in vniuersalibus dicuntur vniuersaliter. vel in his que sunt singularia. necesse est oppositarum hanc quidem veram esse. illam vero falsam. Nihil autem vtrumlibet esse in his que fiunt sed omnia esse et fieri ex necessitate. Quare non oportebit neque consiliari. neque negociari. quoniam si hoc facimus. erit hoc. si vero non hoc. non erit hoc. nihil enim prohibet in millesimum annum hunc quidem dicere hoc futurum esse. illum vero non dicere. Quare ex necessitate erit. quodlibet eorum verum erat dicere tunc. At vero nec hoc differt. Si aliqui dixerint contradictionem. vel non dixerint. Manifestum est enim. quoniam sic se habent res et si non hic quidem affirmauerit. ille vero negauerit. non enim propter negare. vel affirmare erit vel non erit. nec in millesimum annum magis quam in quatuordecim temporibus. Quare si in omni tempore sic se habebat. vt vnum diceretur vere. necesse erat hoc fieri. et vnumquodque eorum que fiunt. sic semper se habebat. vt ex necessitate fieret. Quando enim vere dicit quis. quoniam erit. non potest non fieri. et quod factum est: verum erat dicere semper. quoniam erit.

Addidit quoque aliud: quo magis id quod dicitur: videatur incongruum. Omne enim quod predicatur in futurum: si vere predicatur: erit. Siquis enim dicat in presenti tempore: hoc animal quodlibet album est: vel magni corporis. et hoc vere pronunciet: album et magnum

illud animal esse necesse est. Ita etiam in futurum: si quis vere dicat: quoniam hoc animal cras album fiet: et corporis vastioris: necesse est cras vtręque contingere: vt et album fiat: et corporis vastioris. Sin vero falso aliquid predicat: necesse est non esse quod dicitur: si sit affirmatio: vt si quis affirmet falso futurum nauale bellum: necesse est non fieri: quod a falsa affirmatione predicatur. At si sit falsa negatio: necesse est fieri: quod falsa negatio futurum non esse predicat. sin vero vtręque falsa sunt: nec erit ex necessitate quod dicitur: quia definite affirmatio falsa est nec non erit quod dicitur: quia definite est falsa negatio. Unde fit vt vtrumlibet quod est in rebus omnino non perimatur: vtręque enim necessario sunt et ex necessitate contingunt: et est necessitas illa impossibilis. Nam si quis dicat cras futurum nauale bellum: aliusque neget: et pronunciet non futurum: si vtręque sint falsa: necesse quidem erit non esse cras nauale bellum: quoniam affirmatio: que illud dicit futurum: falsa est. Rursus necesse est esse cras nauale bellum: quoniam negatio: que dicit cras non futurum: ipsa quoque mentitur. Quare necesse erit et esse nauale bellum et non esse: quod est impossibile: et preter communem cogitationis naturam. Non est igitur verum vtręque et simul id est affirmationem negationemque mentiri. Que ergo inquit contingunt inconuenientia: hec sunt et huiusmodi modi: si quis dicat vel in his que vniuersalia sunt et vniuersaliter predicantur: vel in his que singularia in propositionibus enunciantur: vnam necessario definite esse veram: definite alteram falsam: talia illa inquit inconuenientia consequentur: et alia similia. Hoc. s. dicitur: de superioribus argumentis: in quibus ostendebat omnia ex necessitate contingere: si quis vnam veram definite: alteram diceret definite mendacem. Que nam vero asserat alia inconuenientia impossibilitate concurrere bis quoniam definite veram proponit. hec sunt si quis enim proponat vnam esse veram: alteram falsam: tollit (vt supradictum est) id quod est vtrumlibet in rebus: et omnia esse vel fieri ex necessitate constituit. Nihil casu: nihil a propria voluntate. vnde fit: vt neque negociari sit vtile: nec inire actum: que omnia consilij ratione tractant. ipsum. n. consilium superuacuum est: cum omnia quecumque futura sunt: necesse sit euenire. quid enim vnusquisque dicat: si hoc faciam. illud mihi eueniet atque continget si vero hec: illa res eueniet. et. n. nihil prohibet quemuis illud affirmare aliquid esse faciendum. alium vero negare cum omnia vi necessitatis eueniant. Illa si omnia que sunt nunc: ante aliquis vere predicaret: quis dubitat quin illa que facta sunt: immutabili violentia necessitatis eueniant. Hoc enim quod ait. Quare ex necessitate erit quodlibet eorum verum erat dicere: sed ne illud videatur incongruum quod rerum euentum non ex ipsa rerum natura: sed ex propositionum veritate et falsitate indicamus. Illuc scrupulum ipse dissoluit dicens. At vero nec hoc differt: si aliqui dixerint contradictionem vel non dixerint. Ad tollendum. n. priuatumque consilium: quod nihil omnino homines oporteat consiliari: parum valet aliquid ante predicari. siue enim dicatur aliquid: siue non quicquid vere predicari potuisset: illud etiam siue predicat: euenire necesse est. iccirco. n. vere predicat: quod vere predicari potest: iccirco vere predicari potest: quod immutabiliter futurum est: quare futurum est: si predicat vere: nec tantum si predicat: sed etiam si predicari vere potest. siue enim predicat: siue non predicat quicquid vere predicari potest: hoc ex necessitate futurum est. Manifestum est enim inquit quod si sic habet at res: siue vnumquam affirmet: alius neget: si euentura est nihil illi negatio efficit: si euentura non est: nihil affirmatio prodest. Non enim inquit propter negare

In librum de interpretatione editio prima

et affirmare erit vel non erit: nec hanc vim nature temporis mutabit. Eodem modo enim eveniet ea que post millesimum annum euentura creduntur: his que post quantumlibet tempus ex necessitate futura sunt. unde fit: ut si in omni tempore omnia sic se habeant: ut unum definite vere dici possit: definite alterum false: omnia quecumque facta sunt vel fient: immutabili rerum ratione contingant. Hoc est enim quod ait: necesse esset fieri unum quodque eorum que fiunt. id est si sic se haberet: ut ex necessitate fierent omnia. et hoc superiore argumentatione confirmat dicens: quando enim vere dicitur quod quonia erit non potest non fieri. euentus enim necessitas sequitur veritatem et quod factum est verum erat dicere semper: quoniam erit veritas namque propositionis ex rerum necessariis venit euentibus.

¶ Quod si hec non suntabilia. Videmus enim esse principium futurorum et ab eo quod consiliamur: atque agimus aliquid. et quoniam est oratio in his: que non semper actu sunt: esse possibile et non esse similiter: in quibus utrumque contingit et esse et non esse: quare fieri et non fieri et multa nobis manifesta sunt sic se habentia ut quoniam hanc vestem possibile est incidi: et non incidetur. et prius exeretur. Similiter autem et non incidi possibile est. Non enim est eam prius exeri. nisi possibile esset non incidi. quare et in alijs futuris. que secundum potentiam huiusmodi dicuntur. Manifestum igitur est: quonia non omnia ex necessitate vel sunt. vel fiunt. sed alia quidem utrumlibet. et non magis vel affirmatio. vel negatio vera est. alia vero magis quidem. et in pluribus alterum: Sed contingit fieri et alterum alterum vero minime.

¶ Logum hyperbaton est: quod nos prius exponimus postea continuamus. Liqueat enim aliquarum rerum nos esse principium: ut actuum nostrorum. Si enim quis aliquid consilio facit: quicquid consiliacione peregerit: eius rei ipse principium est. A me enim incipit: quicquid consilij solertia ministrat. Sunt enim quedam que actu non sunt sed prestare que prestas non fit ex necessitate. id est ut possit quidem fieri. Non tamen necesse sit: ut hanc vel quamlibet tunicam possibile est quidem ferro incidi: sed non est necesse. fortasse enim utendo vetustabitur: et ipso quotidiano soluetur attritu. Ergo potest quidem incidere: sed forte non incidetur: sed antequam possit incidere: exeretur. Rursus potest fieri ut non diuidatur. neque enim exeri eam possibile esset nisi prius esset possibile non incidere: quare possunt quidem quedam fieri sed si ita contingit: fortasse non fient. Sunt igitur quedamabilia non necessaria: et in alijs quoque que fiunt eadem ratio est. Omne enim quod fit a quolibet consilio: ipse qui consiliatur illius rei principium est non necessitas. et quecumque suntabilia mutabiliter eveniet. Que enim secundum aliquam possibilitatem dicuntur: non eveniunt secundum necessitatem. unde fit ut manifestum sit quoniam non omnia ex necessitate vel sunt vel fiunt sed quedam sunt que equali modo vel fiunt vel non fiunt et hoc est utrumlibet fieri. alia vero in pluribus quidem fiunt: in paucioribus vero non fiunt: et equaliter quidem fiunt: ut egredientem domo amicum videre: fit enim hoc et fit equaliter: quedam vero frequenter fiunt quam non fiunt: ut sexagenarium canescere: frequenter fit quam non fit. Et tamen ita hoc potest fieri: ut et non fieri

impossibile non sit. Hoc enim est quod ait. Alia vero magis quidem in pluribus alterum ut canescere in pluribus sexagenarijs quam non canescere. Sed contingit fieri alterum scilicet ut non canescat: alterum vero minime scilicet ut canescat. Est autem hyperbaton hoc modo. Quod si hec impossibilia. videmus enim quod sumus aliquibus ipsi principium et quecumqueabilia sunt fieri possunt et non fieri. si igitur possibile est ut et sint et non sint. Manifestum est non omnia ex necessitate contingere: sed alia equaliter: alia vero evenire quidem in pluribus: in paucioribus vero non evenire: sed ut non eveniant necesse non est.

¶ Igitur esse quod est. quando est et non esse quod non est quando non est. necesse est. Sed non omne quod est. necesse est esse. nec quod non est necesse est non esse. non enim idem est omne quod est. necessario esse. quando est. et simpliciter esse ex necessitate. Similiter autem et in eo quod non est. et in contradictione eadem ratio est. esse quidem vel non esse omne necesse est. et futurum esse vel non. non tamen diuidentem dicere alterum necessarium. Dico autem. necesse est quidem esse futurum bellum navale cras. vel non futurum esse. Sed non futurum esse cras bellum navale necesse est. vel non futurum esse. Futurum autem vel esse. vel non esse necesse est.

¶ Numquid sit necessarium temporale describit. Ait enim. res omnis quando est: eam sine dubio necesse est esse. Non enim fieri potest: ut cum est: non sit: et rursus res que non est quando non est: eam non esse necesse est. neque enim fieri potest: ut quando non est sit: sed si quando est eam esse necesse est. Non igitur simpliciter et sine temporis presentis descriptione ex necessitate est: quando enim sedeo: non potest fieri ut non sedeam: et necesse est mihi tunc sedere cum sedeo: sed ipsum sedere mihi non ex necessitate inest. possis enim surgere. Rursus cum non sedeo: tunc mihi necesse est non sedere sed ipsum non sedere: mihi ex necessitate non inest: possum enim sedere: ergo quod est: quando est: ex necessitate est. et quod non est: tunc cum non est: fieri ut sit non potest. non tamen omnia quecumque sunt aut non sunt: aut ex necessitate sunt preter temporis presentis nuncupationem: aut ex necessitate non sunt nulla mentione presentis temporis facta. Quare inquit non est idem temporali-ter necessarium esse ut est mihi cum sedeo: et simpliciter ex necessitate esse: ut boi mortalitas: nec idem est: cum non est necessario non esse. ut mihi cum non sedeo: non igitur sedere: et quod simpliciter ex necessitate non habeo: ut tres oculos vel immortalitatem: atque hoc est quod ait simpliciter aut et in eo quod non est: hoc autem cur dixerit. sequitur et in contradictione eadem ratio est: esse quidem vel non esse omne necesse est: et futurum esse: vel non. Silis est inquit ratio in contradictionibus contingentibus: et in his. que cum sunt sunt temporis necessaria sunt. simpliciter autem necessaria non sunt. Nam in futuris et in contingentibus contradictionibus totam quidem contradictionem necesse est unam veram habere partem: alteram falsam: ut si quis affirmet cras bellum navale futurum: id ergo non est necesse: et rursus si quis neget non futurum: est quidem aut esse: aut non esse necesse: sed non est necesse esse: nec rursus necesse est non esse. Sed tantum aut esse aut non esse. igitur tota quidem contradictio unam habebit partem veram: alteram falsam: sed non erit ipsorum una definite vera: falsa altera definite. In presentibus enim sic dicimus. Romulus Romam condidit. Romulus

mulus: romam non condidit: vna quidem vera est: altera falsa: sed in his definite vera est affirmatio: definite falsa negatio. Illam quia quod factum est: fieri vt factum non sit: non potest. ideo definite in preterito contradictio vera vel falsa est. In futuris vero propositionibus non idem est in his scilicet que contingunt significat: vt si dicam philoxenus cenaturus est philoxenus cenaturus non est. In tota quidem contradictione vna vera est altera falsa: sed nullus potest diuidere: vt dicat aut affirmationem constitute et definite veram esse: aut negationem. Ante enim quam cernet: indefinitum est et variabile an cenet. Postquam vero cenauerit preteritum definitur: igitur aut esse aut non esse aliquid in futuris contradictionibus necesse est. Ut autem vnum fiat: et vnum non fiat: non est necesse: in quo igitur similitudo est contingentis contradictionis et temporalis: neque simplicis necessitatis est in eo scilicet quia sicut necesse est esse quod est quando est. Non tamen simpliciter necesse est esse quod est quasi est preter temporis adiectionem: ita in contradictione contingentis affirmationem quidem vel negationem veram esse necesse est: non tamen vel affirmationem simpliciter ac definite veram vel negationem. h. vtrumlibet et quam certe veritatis constituerit euentus.

Quare quoniam similiter orationes vere sunt quemadmodum et res: manifestum est. quoniam quecumque sic se habent. vt vtrumlibet sint et contraria ipsorum contingant. necesse est similiter se habere et contradictionem quod contingit in his que non semper sunt. et non semper non sunt. Horum enim necesse est alteram partem contradictionis veram esse vel falsam. Non tamen hoc vel illud. sed vtrumlibet. et magis quidem alteram veram. non tamen iam veram vel falsam. Quare manifestum est. quoniam non est necesse omnis affirmationis. et negationis oppositarum hanc quidem veram illam vero falsam esse. Neque enim quemadmodum in his. que sunt. sic se habet etiam in his que non sunt. possibilibus tamen esse vel non esse. Sed quemadmodum dictum est.

Habent inquit quandam cognationes res: et illa que res ipsas propria significatione designant. Quare et oratio que designat rem: sic se habebit: quemadmodum res ipsa. Ergo si res non fuerit: falsa oratio est: si res fuerit: vera oratio est: et si vera vel falsa oratio est erit quod dicitur vel non erit: vt sibi res et oratio conuertantur. Ergo si res constituta non est: nec definita necessitate proueniens: nec illa oratio que rem ipsam designat: definite est veritatis. Ergo in quibus rebus possibile est non modo esse: sed etiam non esse contingere: in his affirmatio et negatio vtrumlibet sese habet. quemadmodum rem ipsam et esse et non esse contingit ita quoque et contradictionem et veram et falsam esse indefinite proueniet. Hoc autem in quibus fiat: ipse declarat: ait enim. In his que non semper sunt et non semper non sunt: sola enim sunt que et esse et non esse contingunt: que non semper sunt: et non semper non sunt si enim semper essent: status eorum mutari non posset: atque ideo ex necessitate essent: si autem semper non essent: eas non esse necesse esset. Et enim sicut ipsa natura rerum euentus est varia: ita quoque altera pars contradictionis habet variabilem veritatem: et semper quidem vera vel falsa est: non tamen vna des-

inite: vt hoc verum sit determinare: aut illud h. vtrumlibet. Et sicut status ipse rerum mutabilis est: ita quoque veritas aut falsitas propositionum dubitabilis sit et eueniat quidem: vt in aliquibus frequenti vna sit vera: non tamen semper: et vt vna rarius vera: non tamen eam falsam esse necesse sit: quod per hoc demonstrat: quod dixit et magis quidem vera altera: non tamen iam veram vel falsam. Concludit igitur totam de futuris contingentibus propositionibus questionem. et ait. Manifestum esse: non necesse esse omnes affirmationes et negationes definite veras esse: sed deest definite: atque ideo subaudiendum est. Illarum enim que contingentes et future sunt. nunquam definite vna vera est: altera falsa. Neque enim inquit quemadmodum in his que sunt sic se habent in his que non sunt possibilibus tamen esse: aut non esse. Sed quemadmodum dictum est illa et n. que sunt presentis temporis: sicut ipsorum esse definitum est: ita quoque de his definita est propositionum veritas falsitasque. Illa vero que non sunt quidem possunt tamen esse. et non esse: et ita futura sunt: vt non ex necessitate proueniant: sed possunt ita esse: vt etiam possint non esse: in his hoc modo se habebit contradictio quemadmodum dictum est. Dictum autem est: quoniam esse quidem vel non esse omne necesse est: et futurum esse vel non necesse est. Non tamen iam diuise ac definite alterorum esse necesse est: erant autem quattuor diuersitates: vt aut vtrique vere essent: quod sustulit per hoc quod ait. vtrique enim non erunt simul in talibus. aut vtrique false essent. quod per hoc euertit. quod ait. At vero nec quoniam neutrum verum est: continetur dicere: aut vt vna vera definite: altera falsa definite essent quod illa argumentatione destruxit: per quas omnia ex necessitate docuit euenire: si hoc admitteretur: quod si res ille minime sunt: constat vnam quidem veram esse: aliam vero in contradictione mendacem: sed sicut res ipse mutabiliter et indefinite future sunt: ita quoque enunciationes variabili nec definita veritate et falsitate proferuntur.

Quoniam autem est affirmatio dicitur aliquod significans aliquid. Hoc autem est vel nomen vel innominatum. Vnus autem oportet esse et de vno id: quod est in affirmatione. Nomen autem dictum est. et innominatum. prius. non homo enim. nomen quidem non dico sed nomen infinitum. Vnus. n. significat quodammodo infinitum nomen. Quemadmodum et non currit non verbum dico. sed infinitum verbum. Erit omnis affirmatio et negatio vel ex nomine et verbo. vel ex infinito nomine et verbo. Preter verbum autem nulla affirmatio vel negatio est. Est enim vel erit. vel fuit. vel sit. vel quecumque alia huiusmodi verba ex his sunt. que sunt posita. Non significant enim tempus.

Postquam de preteriti ac presentis: futuri et temporis veritate et falsitate differunt nunc in simplicis et predicative propositionis format dicemus: quoniam simplex affirmatio vna res de vna significatione. id est de vno subiecto vnum predicat. subiectum autem illud: aut nomen est: aut quod apud veteres quod dicitur innominatum: ab aristotele vero infinitum nomen vocatum est: prius. n. dictum est: quod homo nomen est: non homo vero innominatum quod dicitur apud antiquos: h. nunc infinitum nomen. quoniam igitur manifestum est vnum de vno predicare simplicem propositionem: omnis erit propositio simplex: aut ex nomine et verbo aut ex infinito nomine et verbo: quod autem dixit. Non bo-

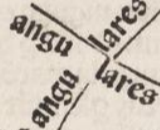
et negationes sese habebunt secundum consequentiam: ut priuationes: due vero minime. Huius sane multiplex expositio ab Alexandro. et Porphyrio: Aspasio quoque: et Herminio proditur: in quibus quod excellentissimus expositorum Porphyrius dixerit: alias dicemus. quoniam vero simpliciorum explanatio alexandri esse videtur: eam nunc brevitate subiecinus: priuatione propositioes sunt: quae cumque predicant priuationem. Priuatio autem est: ut si quis dicat iniustus. priuat. n. eum iustitia. Ergo affirmatio priuatoria est: que dicit. homo est iniustus. Negatio rursus priuatoria est. non est homo iniustus. Sed neque illa significatione plena affirmatio est (aliquid enim tollit) Sed priuatoria affirmatio: quoniam formam quidem affirmationis tenet: sed priuationem predicat: et aliquid ab ea (in priuatione copulat) abiungit: ut in propositione est iniustus homo. ab homine iustitia. Nec hec rursus pura negatio est. Jungas. n. priuationem. ut in ea que est. non est homo iniustus: habitum retinet. i. iustitiam. Sed quoniam quod affirmatio predicabat: hoc auferat negatio: licet habeat talis negatio quasi reponendi habitus significationes tamen quae ipsam priuationem subtrahit: priuatoria negatio nominatur. Ergo nunc hoc dicit. Cum sint inquit quatuor propositiones: quarum due ex finitis nominibus sunt: ut est iustus homo: non est iustus homo. due ex infinitis nominibus: ut est non iustus homo: non est non iustus homo. Due inquit he: quarum una affirmatio est habens infinitum nomen: ut est non iustus homo: et una negatio habens rursus infinitum nomen: ut est: non est non iustus homo: sic se habent ad affirmationem et negationem. i. eandem formam retinet affirmationis et negationis. Et similes sunt ad affirmandum aliquid vel negandum: his que sunt priuatorie Nam quemadmodum priuatoria que dicit. est iniustus homo non solum affirmatio est: sed priuatoria affirmatio: ita quoque ea que dicit: est non iustus homo: non solum est affirmatio sed cum infinito nomine: et cum aliqua priuatione affirmatio. Idem. n. valet ad intelligentiam quod dicitur iniustus: tamquam si dicatur non iustus. Et rursus quemadmodum non est iniustus homo: non est solum negatio sed priuatoria negatio: quoniam quamquam det habitum: tamen priuationem negat: ita quoque et ea que est ex infinito nomine non est non iustus homo: non solum est negatio: sed ex infinito facta nomine infinitum negans. Quia igitur infinitum negat: et subiectum infinito negando priuat: priuatorie similis est. Nam si idem valet iniustum esse: quod non iustum: idem valebit non esse iniustum: quod non esse non iustum. Igitur he due que infinitum nomen habent: quantum ad speciem formamque affirmationis et negationis sibi se habent: que sunt priuatorie affirmationes et negationes. Due vero ille: que simplex definitumque predicant nomen: ab omni similitudine priuationis secluse sunt. Nihil. n. similis est illa que dicit: est iustus homo: cum utraque sint affirmationes: sed illa est simplex: illa priuatoria. At vero ea que dicit: non est iustus homo: ad eam que dicit: non est iniustus homo: nulla ratione similitudine coniungitur: cum sint utraque negationes: sed illa est simplex: illa priuatoria: quare due: que ex infinito nomine sunt: similiter sese habent: quemadmodum priuationes: similis namque affirmatio est ea que dicit: est non iustus homo ei que dicit: est iniustus homo. Et rursus ea que dicit non est non iustus homo: si que dicit: non est iniustus homo priuationes vero simplicibus propositionibus: et his que ex finitis nominibus sunt: non coniunguntur. Neque. n. quisquam dixerit eam: que dicit: est iustus homo. esse comparare si que dicit: est iniustus ho-

mo. nec vero eam que dicit: non est iustus homo. posse aliquid comparari cum ea que dicit non est iniustus homo. Recte ergo dictum est de his quatuor propositionibus: duas ad affirmationem et negationem ita se habere: ut sunt priuationes. Duas vero simplices et preter aliquam priuationum similitudinem. Quod autem ait ad consequentiam tanquam si dixisset ad similitudinem: ita debet intelligi. Que. n. sibi sunt similia: a se quodammodo non recedunt: et se inuicem consequuntur. Describantur ergo due prius simplices propositiones: post has due priuatorie postreme que infinitis nominibus constent ut affirmationes sub affirmationibus: negationes sub negationibus constituentur.

Affir.	Est iustus ho.	Non est iustus ho.	Neg.
Affir.	Est iniustus ho.	Non est iniustus ho.	Neg.
Affir.	Est si iustus ho.	Non est non iustus ho.	Neg.

Sed he inquit ita sunt dispositae eandemque ad se similitudinem gerunt: quemadmodum in analyticis. i. resolutionis dictum est. scripsit autem duos resolutorios libros de syllogismis. In quorum primo de propositionum ex finito nomine et infinito consequentia differunt. Est vero similitudo affirmatiue quidem simplicis ex finito nomine: et negatiue eius que habet infinitum nomen. Namque ea que dicit: est iustus homo: affirmatio: ei que dicit: non est non iustus homo: negationi similis est. Negatio quoque simplex finiti nominis affirmationi infiniti nominis conuenit. Ea. n. que dicit: non est iustus homo: similis est ei que dicit: est non iustus homo. sed quemadmodum iste sibi sint similes: et quod in consequentia proprium tenent ordinem: nunc quidem exequi distulimus paulisper: tamen describatur: ut ex eorum quedam proprietates ostendatur. sit. n. affirmatio finiti nominis: et sub ea negatio nominis infiniti: sit iteque negatio finiti nominis: et sub ea affirmatio nominis infiniti.

Affir.	Est iustus ho.	Non est iustus ho.	Neg.
--------	----------------	--------------------	------

Neg.	Non est si iustus ho.	Est si iustus ho.	Affir.
------	-----------------------	-------------------	--------

In hac igitur descriptione negatio ex infinito nomine sub affirmatione finiti nominis ponitur: et rursus affirmatio finiti nominis sub negatione finiti nominis: quae angulares quoniam sunt in omnibus simul nominibus vere esse possunt: nisi in his tamen que aut naturaliter insunt: aut naturaliter inesse non possunt: ut si quis dicat. est homo animal: nunquam cum hac vera esse poterit: que dicit est homo non animal que est angularis. idcirco quoniam animal naturaliter in substantia hominis perspicitur inherere. Rursus si quis dicat: est homo lapis: est homo non lapis ne he quidem simul vere esse possunt. Idcirco que lapide inesse homini naturaliter impossibile est. Quod si huiusmodi sunt que non insunt naturaliter. sed inesse possunt: ut in his que supra proposuimus exemplis: angulares vere sunt semper. Idcirco. n. vera esse et ea que dicit: est iustus homo. et ea que dicit: non est iustus homo. si hoc de syllaba dicatur. et ea que dicit non est non iustus homo: si hoc de catone predicetur. In his igitur que sunt indefinite: si ea que predicantur: naturaliter non insunt: et ea inesse possibile est: semper angulari simul vere esse contingit. Quod si huiusmodi propositiones cum de finitione ponamus: ita dicendum est. est omnis homo iustus

In librum de interpretatione editio prima.

buius negatio: non est ois homo iustus. Rursus est ois hō non iustus. buius negatio: non est ois hō nō iustus: que disponantur hoc modo. vt negatio sub affirmatione fit: et sub negatione affirmatio.

Affir. ē ois hō iust⁹   si ē ois hō si iust⁹. Neg⁹

neg⁹: si ē ois hō iust⁹   si ē ois hō si iust⁹ affir.

In his ergo quandā dissimilitudinē monstrat. Nam in indefinitis si ea quod dicantur: naturaliter non inessent esse tamen in subiectis possent: semper angulares simul veras esse sine dubio contingebat. Nam et affirmationes affirmationibus: et negationes negationibus conveniebant. In his autem que cum definitione quantitatis dicuntur: non idem modus est. Affirmationes enim affirmationibus nulla ratione iunguntur. Nam si vera sit ea que dicitur: est ois homo iustus nunquam vera esse potest ea que dicitur est ois homo non iustus: que est angularis: et hoc discrepare nullo reperietur exemplo. Negationes autem particulares: que sunt sibi angulares simul veras esse contingit. Id est enim. vt esse in his que naturaliter non sunt: et possibilia sunt inesse: vt negatio particularis negationi particulari eique angulari conveniebat: vt ea que est. non est ois hō iustus. ei que est angularis conveniebat. non est ois homo non iustus: sed hoc dissimiliter quam in indefinitis. nam in illis et ea que dicitur: est iustus hō ei que dicitur: est non iustus hō: angulari. scilicet conveniebat. Rursus ea que dicitur: si est non iustus hō: ei que est: non est iustus hō: angulariter posite congruebat. In his autem idem finem quantitatem definitis. Affirmationes quidem due universales: que sunt. est ois hō iustus: et est ois hō non iustus. nunquam simul vere esse possunt. angulares autem negationes que particulares sunt. id est non est ois hō iustus: et non est ois hō non iustus: in his que et esse et si esse possibilia sunt: simul vere sunt. non ergo similiter in his que sunt definite: angulares sibi metum congruunt vt in his que definite sunt. Quod per hoc demonstrat quod ait. Sed non similiter angulares contingit veras esse. In illis enim sibi metum utraque consentiunt angulares. in his autem angulares quidem affirmativas nunquam simul veras esse contingit. Alias vero angulares: que sunt particulares negationes: contingit aliquando. Hoc enim. ipsi de clarant verba dicentis. Sed non similiter angulares contingit veras esse. Contingit autem aliquando. Non similiter quidem contingit veras esse. idcirco quod affirmationes universales angulares vere nunquam sunt. quod in his que indefinite sunt: contingebat. Contingere autem aliquando dicitur: cum angularium: que sunt particulares negationes facimus comparisonem: si ea que predicantur non sint naturalia subiectis: sed tamen inesse possibilia.

De igitur due opposite sunt. alie autem ad id quod est non homo quasi subiectum aliquod additum: vt est iustus non homo: non est iustus non homo. est non iustus non homo. non est non iustus non homo. Nam magis autem plures his non erunt oppositioes. he autem extra illas ipse secundum se erunt: vt nomine videntes eo quod est non homo.

Alias nobis rursus esse propositiones ostendit: quarum aliis quidem non predicatum: sed subiectum infinitum sit: aliis utraque. Si quis enim dicat. est iustus non hō: quoniam non hō subiectum est: et est infinitum nomen vocat propositio

ex infinito subiecto. idem est et in negatione: que est. non est iustus non hō. At vero alie sunt propositiones que ex predicato et ex subiecto infinitis esse videantur vt est cum dicimus: est non iustus non hō. non est non iustus non hō. In his enim non iustus predicatum est: non hō subiectum. Sed utraque sunt infinita. vnde fit vt in his propositionibus: in quibus est verbum tertium predicatum: magis plures propositiones: quam he que dicte sunt: inveniri non possunt. Aut enim ex utraque erit finitis predicatum. scilicet et subiecto vt est hō iust⁹ non est hō iust⁹ aut solum predicatum habebit infinitum: vt est non iust⁹ hō: si est non iustus hō. aut predicatum quidem finitum erit: infinitum vero subiectum: vt est iust⁹ non hō. non est iustus non homo. aut et predicatum et subiectum infinitum proponuntur: vt est non iustus non hō. non est non iustus non hō. ultra autem propositiones: in quibus est verbum tertium predicatum: inveniri non possunt. Sed he que subiectum infinitum habent: vel utrumque infinitum: preter illas superiores sunt que aut predicatum infinitum habent: aut utraque finita: atque ideo preter illas esse dicuntur: et nulla ad eas consequentiam servat: et est ita positum in eaque positione que dicitur: est iustus non hō. Nomen infinitum quod est non hō: tanquam si finitum nomen aliquod poneretur. Atque hoc est quod ait: ut nomen verbum non hō. Ita enim infinitum nomen positum est. tanquam si finitum nomen esset positum. nomen enim locum tenet. quod est ita positum sit: nihilominus tamen nomen sit. infinitum enim nomen licet simpliciter nomen non sit: tamen cum infinito iuncto nomen est.

In his vero: in quibus est non convenit: vt in eo quod est currere: vel ambulare: idem facit sic positum: ac si est adderetur: vt est. Currit ois homo: non currit ois hō. Currit ois non homo: non currit ois non homo. Non enim dicendum est non ois homo: sed non negationem ad id: quod est homo: addendum est. Dis enim non universale significat: sed quoniam universale. Manifestum est autem ex eo quod est. Currit homo: non currit homo. currit non homo: non currit non homo. Nec enim ab illis differunt: eo quod universale non sunt. Quare ois vel nullus nihil significat aliud: nisi quoniam universale de nomine vel affirmatione: vel negatione. ergo et cetera eadem operis appropinquat.

Sunt inquit quedam propositiones. que cum est predicantur. Alie vero quas cum est verbo predicare si possumus: ut in eo quod dicimus. homo ambulat. homo currit. Sed in his nihil differt. an ita quis dicat: vt dicitur. id est homo currit. et hō ambulat an cum est verbo eas predicet. idem namque est dicere. hō currit et hō ambulat: tanquam si dicat: hō currens est hō ambulans est. Quo circa nihil differt in hōi propositionibus: utrum cum est verbo: an preter est adiuncto verbi actu proponat. Idem quoque est etiam in universalibus. nam cum dicimus ois hō currit. ois homo non currit. et rursus ois non hō currit ois non homo non currit. Idem est tanquam si dicamus: ois hō currens est: et ois homo currens non est et rursus ois non homo currens est ois non homo currens non est. Docet autem illud quoque multum differre: an ad positum terminum iungatur negatio: an certe ad determinationem. nam si ad subiectum terminum dicitur: fit nomen infinitum: vt ois non homo currit. Quod si ad determinationem: fit negatio: ut est. non ois homo currit: vnde fit vt non ad determinationem universalem. Sed ad rem ac terminum negatio ponatur: fit infinitum nomen: vt est non homo. Quod si

Quod si non ad rem vniuersalem: sed ad determinationem vniuersalem: negatio est. Lūz enim dicimus non omnis. omnis quidem vniuersalem non est. Sed cōsignat qm̄ illud de quo dicit vniuersaliter dicit: vt cū dicimus ois hō: homo quidē ipm̄ vniuersale ē. ois vero si est qdē vniuersale: sed significat: qm̄ res vniuersalis. i. homo vniuersaliter dicta est. Ergo quotiens ad determinationē: q̄ rem quālibet vniuersales vniuersaliter dicta demōstrat: negatio ponit: nō nomen infinitū. sed negationē p̄stituit. atq; hoc ē qd̄ ait. Non. n. dicendū ē. n̄ ois hō: sed nō negationes ad hō addendū est. ois. n. nō vniuersale signat: sed qm̄ vniuersaliter. Ip̄m. n. ois nō est vniuersalis terminus nec oīno terminus. sed vniuersali p̄dicato additū facit illud vniuersaliter enūciari. probat at̄ hec nō esse vniuersales terminos. sed tm̄ determinatiōes vniuersaliter cōsignificantes hoc mō. Lū. n. dicimus: currit hō nō currit hō. currit nō hō. nō currit non hō. vniuersalia qdē subiecta sunt in his p̄positiōibus. s; nō vniuersaliter p̄dicant. Distāt at̄ he ab his p̄positiōibus in qbus sic dicimus. ois hō currit. nullus hō currit. eo q̄ iste qdē vniuersale vniuersaliter predicant. Ille vero vniuersale nō vniuersaliter. Manifestū ē ergo. qm̄ ois et nullus nō sunt vniuersalia. sed id qd̄ vniuersale predicat: faciūt vt vniuersaliter enūciēt. q; eadem oia ponēda sunt. Lū dicimus: currit ois hō si infinitū nomē volumus facere: nō dicamus: currit nō ois hō. s; negationē. i. nō nōi addemus: eadē in p̄positione cuncta seruātes: si affirmationē volum⁹ ex infinito noīe facere. Qd̄ si ad determinationē vniuersalis rei negationē aptemus: sit nō affirmatio noīs finiti. sed p̄positionis ex noīe finiti negatio.

Quoniam vero contraria est negatio ei que est omne est animal iustū. illa que significat: quoniam nullum est animal iustum. he quidem manifestum est: quoniam nūq̄ erūt neq; vere simul neq; in eodem ipso. His vero opposite erunt aliquando: ut non omne animal iustū ē: et est aliquod animal iustū.

Quā be inquit contrarie sunt: simul vere esse nō possunt neq; in eodē. et possunt quidē vicissim et cū t̄pis diuersitate esse vere. simul autē esse non possunt. vt si quis dicat aureo quidē seculo oēs hoīes fuisse iustos terreo vero nullū hoīem esse iustū: vtreq; vere esse possunt. sed non eodem t̄pe. Hoc est. n. qd̄ ait. neq; vere simul. quod autē secutus est. neq; in eodē ipso. s. subiecto: ut si dicamus. est oē viuens iustū: si referamus ad celestes potestates vera est. Nullū viuens iustum est. si referamus ad equos: vtreq; sunt vere: s; non in eodē ipso. Illud. n. in diuinis: istud in equis retinet veritatem. His autē que sunt opposite. i. particulares possunt simul esse vere tunc cum superiores vniuersales sint simul false. Que autē sunt he: ipse plānissimo monstrauit exēplo dicens. Non oē animal iustum est. Que est particularis negatio: et est aliquod animal iustum. que est particularis affirmatio.

Sequitur vero he eam quidem: que est nullus est homo iustus: illa que est omnis est homo non iustus. Illam vero que est. aliquis homo iustus est: opposita: quoniam non omnis est homo non iustus. Necesse est enim aliquem esse.

Costendit sup̄ius affirmationē vniuersalē et vniuersalem negationem: qm̄ sibi essent contrarie. simul veras esse non posse. Nunc autē monstrat vniuersali negationi noīs finiti consentire vniuersalem affirmationem nominis infiniti: et particulari affirmationi: que est opposita vniuersali negationi nominis finiti consentire eam: que est opposita affirmationi nominis infiniti scilicet particularem negationem predicatum retinentem: infinitū et prius describant hoc mō.

gationi noīs finiti consentire vniuersalem affirmationem nominis infiniti: et particulari affirmationi: que est opposita vniuersali negationi nominis finiti consentire eam: que est opposita affirmationi nominis infiniti scilicet particularem negationem predicatum retinentem: infinitū et prius describant hoc mō.

	Negatio.	Consentaneae.	Affir.	
Opposite	Null⁹ hō iust⁹ ē.	Ois hō si iust⁹ ē.		Opposite
	Affirmatio.	Negatio.		
	Quidā hō iust⁹ ē.	Nō ois hō si iust⁹ ē.		
		Consentaneae.		

Est ergo vniuersalis negatio ea que dicit. nullus homo iustus est. huic opposita est contradictorie particularis affirmatio. Quidā homo iustus est. Rursus est vniuersalis affirmatio infinitū habens predicatū ea que dicit: ois homo nō iustus est. huic cōtradicto rie particularis opponit infinitū habens predicatū: ea que dicit: non ois homo non iustus est. He igitur sese perimunt. sed vniuersalis affirmatio, noīs infiniti. i. ois homo nō iustus est. sequit negationē eam q̄ dicit: nullus hō iustus est. Nam si ver⁹ est nullū esse hoīem iustū: ver⁹ est oēm hominem esse non iustum. Sed bis opposite rursus sibiipse cōsentiūt. Mā si verum est dicere: qm̄ quidā homo iustus est: ver⁹ est dicere non ois homo non est iustus. Si. n. non ois homo non iustus est: aliquem esse iustum necesse est.

Manifestum est quoniam etiam in singularibus. si est verum interrogatum negare: quoniam et affirmare verum est: vt putasne socrates sapiens est. Non Socrates igitur non sapiens est. In vniuersalibus vero non est vera: que similiter dicit. Vera autem negatio est: vt putasne omnis homo sapiens est. Non. omnis igitur homo non sapiens est. Hoc enī falsū. sed nō igitur ois hō sapiens est: vera est. Nec enī opposita est: illa vero contraria.

Quotiens aliquis inquit in singularibus rebus interrogat: et bis qui interrogatur: negat: tunc is qui interrogat recte negationem. cum singulari iungens ex infinito nomine faciet affirmationē: vt si aliquis dicat. putasne socrates sapiens est. alius respondeat non. erit recta conclusio dicentis. socrates igitur non sapiens est ex negatione ergo respondentis et ex infinito noīe non sapiens. facta est affirmatio: socrates nō sapiens est. atq; hoc quidē in singularibus. Qd̄ si hoc in vniuersalibus fiat vniuersaliter p̄dicatis: negationē potius fieri contingit: q̄ affirmationē: vt si quis interroget. putasne ois homo sapiens est ille r̄deat. non: nō necesse est ita concludere vt dicat: ois homo igit nō sapiens est. Hoc. n. falsum est. nec hoc euenit necessario ex interrogati respōsione. Sed magis non ois homo sapiens est. Nam cū aliquis interrogat. putasne ois homo sapiens est. si ille neget dicens non: tu concludas oportet non ois igitur homo sapiens est. Hoc. n. ex illius respōsione necesse ē euenire. Sed hec contrariacens est interrogationi. i. opposita. Interrogasti. n. vniuersaliter affirmationem dicens. putasne omnis hō animal est. respondit non. concludes tu particularem negationē. non omnis hō animal est. et hec diuidit verum vel falsum. Mā si cōtra eā interrogationem per quā affirmationē vniuersalē interrogasti. ille neget: et tu concludas eā p̄positionē que dicit. ois homo igitur non sapiens est.

In librum de interpretatione editio prima.

non potius contraiacentē. sed contrariā facies. Nec. n. q̄ dicit: ois homo nō sapiens est: consentit ei q̄ dicit: nullus hō sapiens est. Quare nihil differt vtrū hanc aliq̄ ex infinito noie affirmationē r̄fideat: an ex finito noie vniuersalē negationē q̄ cū affirmatōe vniuersali: quā interrogasti: verū falsumq; nō diuidit. S; illa sola concludēda sunt: in qbus vnū vey est: aliter falsum. Non igit̄ ita debet fieri in vniuersalibus: vt interrogata vniuersali affirmatione: si alius negationē r̄nderit: vniuersalis affirmatio ex infinito noie cōcludat̄. sed potius particularis negatio ex noie finito

Ille vero que sunt scōdum infinita contraiacētes nomina vel verba: vt in eo quod est non homo vel non iustus. quasi negationes sine nomine et verbo esse videbuntur. sed non sunt. semper enim vel veram esse: vel falsam necesse est negationē. Qui vero dixit nō homo: nihil magis de homine. sed et min⁹ ver⁹ vel falsus fuit: si nō aliquid addatur.

Cū de propositionibus ex infinitis noibus loqueret̄ ipse infinita noia sola sumpsit. et de his qualia videat̄ tur esse ptractat. Sermonū inquit plationes: q̄ s̄m contraiacētia noia vel verba sibi opposite sunt. vt in eo qd̄ dicimus. hō n̄ hō currit: non currit. Quoties finitū infinito cōpat̄: vident̄ quasi quedā esse negationes. Sed ita nō est. ois nāq; negatio vel vera vel falsa est. Qui at̄ dicit nō currit et nō laborat: et si hō: neq; vey aliquid enūciavit neq; falsū: et fortasse minus aliqd̄ veri vel falsi significauit: q̄ is q̄ finitū nomē ponit. Nā q̄ finitū nomē p̄stituit: nihil quidē ad huc vey falsum ve enūciavit: sed qm̄ quidā finitū posuit: p̄p̄inquoior est h̄mōi. p̄latio ad veritatē: q̄ aliqd̄ finitū ponit: ea p̄latione: q̄ aliqd̄ infinitū. Sicut illa que aliqd̄ signat̄ p̄p̄inquoiora sunt ad enūciationē faciendā his: q̄ nihil signat̄. q; in his que infinita sunt minus vlla veritas falsitasue perspicit̄: q̄ in his oib; que sunt finita. Ac multo magis nihil ad huc verus falsusue designat id qd̄ d̄ non hō: vel nō currit. nisi aliquid addat̄: qd̄ enūciationē possit efficere. Qd̄ aut̄ dixit. quasi negationes sine noie vel verbo esse videbunt̄. idcirco addidit. qm̄ infinita noia vel verba neq; noia sunt simpliciter neq; verba. et videtur non hō: et non currit negationes esse. Qd̄ si ita ē sine noie et verbo eē negationes vidēt̄. Addidit et illud nihil magis de hōie: sed et minus verus fuit vel falsus. Qui. n. dicit hō: rem cōstituit. qui dicit. nō hō ipsam quidez rem tulit: sed nihil addidit. Quocirca longe minus quidam enūciavit de homine: qui infinitum de homine dixit: q̄ qui finitum.

Significat autem: est omnis non homo iustus. nulli illarū idem: nec huic opposita ea que ē: non est omnis non homo iustus. Illa vero que est: ois non iustus non homo est. illi que est. nullus est iustus non homo idem significat.

Ille propositiones in qbus infinita noia subiecta sūt longe aliud inquit signat̄: et non idē his propositionibus que vel s̄m finita vel s̄m infinita p̄dicata dicuntur. ea. n. que dicit: est ois non hō iustus. nihil idē signat̄ illi q̄ dicit: est ois hō iustus vel nullus hō iustus. vel itez est ois homo non iustus: vel nullus hō si iustus. nulli. n. similis est hax ea: que dicit. ē omnis non homo iustus: nec huic opposita negatio particularis. ea que dicit non est ois non homo iustus. vlli earum idē signant que sup̄ius descripte sunt: vel ali-

cui eaz que sunt sup̄ius descriptis opposite. Ille vero q̄ ex duobus terminis infinitis cōstitute sunt: illis sunt similes: que vniuersales negationes sunt habentes subiectū infinitū: vt ea q̄ dicit. est ois nō iustus si hō illi idē signat̄ ei q; consentit q̄ dicit nullus iustus si homo. et prior quidem vtrosq; terminos retinet infinitos. Nec vero secunda predicatum quidem finitum subiectum vero infinitum. et illa est quidez affirmatio ex duobus infinitis: hec vero ex finito predicato et subiecto infinito negatio vniuersalis.

Transposita vero nomina et verba idem significant. vt est albus homo. et est homo albus. Nam si hoc non est. eiusdē multe erunt negationes. S; ostensum est. q; vna vnus est. eius enim que est. ē albus homo. negatio est. non est albus homo. eius vero que est. est homo albus. si non eadem est ei que est. est albus homo erit negatio vel ea que est. Non est non homo albus. vel ea que est. non est hō albus. Sed altera quidem est negatio eius que est est non homo albus. alia vero eius q̄ ē. est albus homo. quare erunt due vnus. Quoniam igitur trāsp̄posito nomine et verbo eadem sit affirmatio. et negatio manifestum est.

Quoties inquit noia permutantur et verba: eedez propositionum significationes permanent. Quoties autē negatio permutatur: nō eedē. nā si quis dicat: ē non homo albus: et non est homo albus: non idem signat̄ permutata scilicet et trāsp̄posita negatione. Quoties aut̄ dicit̄. est albus homo: et rursus est homo albus. idem trāsp̄posita verba noiaq; signant: et erunt eedem affirmationes nam si quis hoc negat: contingit. vt vnus affirmationis due negationes sint. Hoc aut̄ monstratū est sup̄ius fieri non posse. s; semper vnus affirmatōis vnā esse negationē. Illius nāq; affirmationis q̄ dicit: est albus hō: illa negatio est: q̄ dicit: non est albus hō. Illius aut̄ que proponit: est hō albus: si non est eadē illi affirmationi que enūciat: est albus homo: et est ab ea diuersa: sit negatio vel ea que dicit: non est non hō albus: vel ea que dicit: si est homo albus. sed illa que proponit non est non hō albus: habet suā affirmationē ad quam referri debet at eā. s. que enūciat: est non homo albus. Illa vero que dicit: non est hō albus: negatio est eius que proponit: est hō albus. Sed si affirmationes eorū diuerse sunt: diuerse erunt etiā negationes. Si quis ergo dicat affirmationē que proponit: est albus homo: diuersas esse ab ea affirmationē: que enūciat: est homo albus. illud quoq; concedat necesse est: vt negatōes quoq; ipsarum diuerse sint. est aut̄ negatio illius q̄ dicit: est albus homo: illa. s. que proponit: non est albus homo. Rursus illius que enūciat: est homo albus: est negatio: non est homo albus. quia he due negationes: non est homo albus et non est albus homo a se diuerse sunt. Rursus cū dicimus est albus hō: et negatur non est albus homo. si de eodē hōie vtreq; dicant̄: vnā verā: alterā falsam esse necesse est: vt si de socrate dicat̄. est albus homo: non est albus hō. q̄ cum ita sint necesse est: vt eius que ait. est albus homo: negatio sit ea que dicit: non est albus homo. sed posita est quidem prius negatio que dicit: non est albus homo: eius affirmationis esse. que dicit: est albus homo. Illuc vero monstramus illam quoq; que dicit: non est homo albus: eius affirmationis negatio-

nem esse: que dicit. est albus hō. utreqz. n. vtz inter se falsumqz dividit. neqz. n. fieri pōt: vt si de uno eo dēqz hoīe dicat. est albus hō. z n̄ est hō alb⁹ utreqz sint vere. qz si ita z nūc sunt posite: aliqñ in veritate concordāt: hoc idcirco euenit: qz indefinite sunt. non qz verbis sunt noībusqz transpositis. quare euenit vnius affirmationis duplex sit negatio. Quod at dicitur: inferiore descriptione magis liquebit.

Contradictio.

Est albus homo Non est albus homo.

Contra dictio

Est homo albus Non est homo albus.

Contradictio.

At vero vnus de pluribus: vel plura de vno affirmare: vel negare: si non est vnum ex pluribus: non est affirmatio vna. neqz negatio. Dico autē vnū: non si vnum nomen positum sit: non sit autē vnū ex illis: vt homo est fortasse z animal: z bipes: z mā suetum. Sed ex his vnum sit. ex albo autē: z homine: z ambulare non est vnus. Quare nec si vnus aliquid de his affirmet aliquis: erit affirmatio vna sed vox qdez vna: affirmationes vero multe. Nec si de vno ista. sed similiter plures.

Multa peripatericis de discernēdis propositionib⁹: que essent vne q̄ multe: consideratio fuit: Atqz ideo nunc hoc dicit. z si vna res inqz de pluribus predicat in propositionibus vel affirmatiuis: vel negatiuis: vel rursus si plures de vna itēz predicent: z si pluribus illis rebus vnū nomen sit positū. vel vna res de vno noīe plura significanti predicet: si ex illis oībus reb⁹ aliquid non sit nō est vna affirmatio: nec vna negatio. si quis. n. dicat aīal rationale bipes hō est: vnum boīem pluribus pdicando subiecit. sed hec quidē singillatim dicta plura sunt vnā vero quandā substantiā informāt. Loquentibus nāqz aīali rōnali z bipedi sit vna substantia aīal rationale bipes: qd est homo. qzqz hec singillatim dicta multa sint. si quis. n. dicat aīal: z rursus rōnale: z intermisso tempore bipes discretim multa significantia: tñ iuncta in vnum vnā faciunt nām. z hoc est. quod ait. vt hō est fortasse z aīal z bipes: z mansuetū Sed ex his vnū sit. tanqz si diceret: homo plura significat: sed ita. si ea que significat discretim dicant. Nam z aīal: z bipes: z mansuetū d̄ signat. Dicimus. n. hoīem esse aīal z bipedem: z mā suetū. sed hec iuncta vnū corpus efficiunt aīal mā suetū bipes: qd est hō. Quare qzqz de vno plura predicata sint: tñ qm̄ ex oībus vnū aliqd sit. Ex hoc vna ē affirmatio atqz negatio. Quod si due res tales subiecte sint: de quibus vna res predicet vt de his vnū fieri aliqd neqat nō est vna affirmatio nec vna negatio. Si quis. n. candido aliquo hoīe ambulante dicat albū z ambulans hō est: albū z ambulare in vnā nām nō cōueniunt: nec sit ex vtriusqz aliqd vnū ita: vt alicuius hec duo iuncta substantiā forment. Quare siue affirmant siue negent: siue subiecta sint: siue predicata nō erit vna affirmatio: nec vna negatio. sed vox quidē vna est. Tot autē in ea sunt affirmatiōes z negationes: quot termini sunt positi ex quibus vnū nō sit. siue autē de pluribus vnum predicet siue plura de vno predicent: idē modus est. vt si quis dicat: hō aīal rōnale bipes est. qm̄ ex his vnū quidā sit: vna est pro-

positio. Sin vero quis dicat: homo albus ambulans ē. qm̄ ex his vnū nihil sit: nō ē vna ppositio. Amplius quoqz si pluribus rebus vnū nomen sit positus ex quibus cōiunctis nulla vna nā sit: z de illo vno noīe vnū qdlibet aliud predicet. nō est vna affirmatio: nec vna negatio. Marinus nāqz: z hic latrabilis vno vocabulo canes vocant. Si quis igit dicat: canis aīal ē: qm̄ ex his q̄ significat canis: in vnū iunctis nihil vnū efficit (ex cane. n. latrabili z ex marino iunctis nulla vna substantia est) illa ppositio multiplex ē: z multa significans: z nō vna. Quare quēadmodū si qs hōi ppositiōes interroget debeat r̄deri: docet dicens.

Si ergo dialectica interrogatio responsionis est petitio vel propositionis vel alterius partis cōtradictiōis: ppositio vero vni⁹ contradictionis p̄ est: non erit vna responsio ad hec. Neqz enim vna interrogatio: nec si sit vera. Dictum est autē de his in topicis simul autē manifestum est: quoniam nec hoc ipsum. quid est. dialectica interrogatio est. Oportet enim datum esse ex interrogatione eligere: vtram velit contradictionis partem enunciare. Sed oportet interrogantem determinare vtrum hoc sit homo: an non hoc.

Sensus hōi ē. quicūqz interrogat si ab arte dialectica nō declinet: idcirco interrogat vt ei r̄deatur. R̄deat autē aut tota ppositio: aut cōtradictiōis vna particula. Si qs. n. sic dicat interrogas. aīa ne immortalis est: Tunc r̄dens. aut est r̄debit: aut nō. Hoc autē est totius contradictionis vna particula. Cōtradictio. n. est aīa immortalis est: aīa immortalis nō ē. ergo est z non cōtradictiōis sunt particule: Quod si quis sic interroget. aīa ne immortalis est: an nō: tñ ille ita r̄debit si velit totā propositionē dicens. vide tur mihi immortalis esse: vel rursus videt mihi non esse immortalis. Ergo quisqz interrogat: ita r̄sionē petit: ut illa responsionis petitio: vel ppositionis petitio sit: vel vnius partis cōtradictionis. Propositionis autē vnius cōtradictionis est. idest oīs affirmatio vna vnā habebit negationes: z in duabus ppositionibus vna erit contradictio. Quare si quis plura significātes propositiones dixerit. ille nō facit ppositiones. ad quā sit vna negatio. quocirca hōi interrogationi q̄ plura significat: nec si vera sit: debet esse vna r̄sio. si quis interroget substantia ne sit canis. qzqz verus sit dicere substantia est: qm̄ z latrabilis z marinus substantie sunt. tñ non est ad hāc vna facienda responsio. Sed dicendū est de quo cane interroget. qd si dixerit de marino: vel rursus de latrabili: tunc cū p illi⁹ determinationem definitionēqz interrogationis facta fuerit vna ppositio: vnūqz significans adhibenda est vna r̄sio. De his autē in topicis dictū esse cōmemorat. Similiter at manifestū est: qm̄ nec hoc ipsum qd est dialectica est interrogatio. qualis debet esse modus dialectice interrogatiōis erequis. Ait. n. si quis interroget quid est aīal: hec nō est dialectica interrogatio. Opz. n. p dialecticā interrogationē optio nē r̄dētī dari: vtz affirmare velit: an negare qd d̄ vt si quis id interroget putasne bonū malo cōtrariū est: Tunc r̄denti dat electio vtrū affirmare velit an negare. Dicit. n. ille aut est aut non est qui autem ita interrogat: quid est animal: nullum illi locum aut affirmatiōis aut negatiōis relinqt. qd. n. diciturus ē interrogāte aliquo: qd est aīal: diciturus est nō. incō

In librum de interpretatione editio prima.

uenies erit rñsio. Eodē quoq; mō si dicā. est aīal. ad cām. sola igit̄ est dialectica interrogatio: in q̄ datur rñdēti ex interrogatiōe optio: vtrā velit ptem cōtra dictiōis eligere. cāq; enunciare vel affirmādo. s. vel negādo. Opz. n. interrogātem determinare: vtz ver bi grā aīal hō sit: an nō. vt ex illa interrogatiōe: quā velit ptem cōtradictionis possit is q̄ rñdet eligere.

Quoniam vero hec quīdez predicantur compo sita: vt vnum sit omne predicamentū eorum: que extra predicantur: alia vero non: que differentia est **D**e homine enim verus est dicere et extra animal: et extra bipes: et hec vt vnum. et hominem: et album. et hec vt vnum. Sed non si citharedus est et bonus et citharedus bonus. Si enim quoniam alterutq; dī: vt vtrūq; dicef: multa incōueniētia erūt. **D**e homine enim verum est et hominem: et album dice re. Quare et omne. **R**ursus si album ipsum: et om ne. quare erit homo albus albus. et hoc in infinitū. et rursus musicus albus ambulans et hec eadem fre quenter implicita. Amplius si socrates. socrates ē et homo. et socrates hō et si homo et bipes: et homo bipes. Quoniam ergo si quis simpliciter dicat cō plexiones fieri: plurima inconuenientia contingit dicere manifestum est. Quomodo autem ponendum est: nunc dicimus.

Constq; de vnitāte ppositiōis explicuit: et qd esset dialectica ppositio terminauit. Illuc ad alia venit: in qbus plura sepe de vno singillatim veraciter p̄dicat: q̄ siml̄ p̄dicata: alias vera sunt: alias falsa. Si q̄s. n. sic dicat marius malus est. fortasse vez est. **R**ursus ma rius dur est. et hoc vez est. Que iuncta in vnu nulla rōne sunt vera. velut sigs dicat. marius malus dur ē est nāq; optim' oiū. **R**ursus hō aīal est vez ē: et hō bipes est: vez est. et hec iuncta vera rursus sunt. Si q̄s .n. dicat: hō aīal bipes est: vez est. **H**oz ergo q̄ mo dus sit: vel qn̄ ea q̄ singula extra p̄dicatur: iuncta ve ra vel falsa sint. regulā daturus aggredit̄. et sensus q̄ dē h̄mōi est. Ordo at sermōnū talis est. Qm̄ vera in qt̄ quedā sunt: q̄ ita iuncta de aliquo p̄dicant: vt eo rus p̄dicamentū vnu sit: et in vnu cōgruat forma. eoz que extra vere poterāt p̄dicari: vt in eo qd ē aīal bi pes de hoīe iuncta cōposita q; dicunt: et sit vna quo dāmodo p̄dicati. Cū aīal et bipes extra singillatim vale ant p̄dicari. Dicim'. n. hō aīal est: et rursus hō bipes est. Alia vero q̄ nō sunt eo mō: q̄ singillatim qdem p̄di care vez est: cōposita vero falsum: q̄ eoz differentia ē. vel qn̄ illud: qn̄ hoc eueniat: dicendū est. et hoc do cet exēplis. **D**e hoīe. n. inqt̄ vez ē dicere et extra aīal et extra bipes et vt vnu: vt de eo dicat: aīal bipes. rur sum quēlibet hoīem vt socratē possumus dicere. ille hō albus ē. rursus ille hō: hō est. et hec vt vnu iuncta dicētes. ille hō hō albus ē. sed aliquoties euenit: vt aliqs hō citharedus qdez sit impitus. Bonus at hō et si de ipso dicat. qm̄ est citharedus: vez est. et qz bo nus est. hoc quoq; vez est. S; nō et si citharedus ē et bonus. idcirco iā bonus ē et citharedus fortasse. n. ē impitissimus: hō at bonus. Si. n. qm̄ alterutrū dī: et vtrūq; dī: mltā et icōueniētia erūt. si q̄s. n. sit q̄ dicat oīa q̄cūq; singillatim vere dīr ea iuncta et vere posse dici: multa incōuenientia impossibilia q; cōtingunt. **H**oc est. n. qd ait. si. n. qm̄ alterutq; dī: et vtrūq; dī. si .n. aliqs dicat qm̄ alterutq; extra vere dī: et vtrūq; si

mul vere semp posse dici: multa sunt impossibilia: que p̄tingūt: q̄ at sunt impossibilia q̄ p̄tingunt hec sunt. **D**e hoīe. n. possumus dicere: qm̄ bonus ē: et rursus possumus dicere: qm̄ albus est. dicim' igit̄ et simul de hoīe hō: hō albus est. **R**ursus de hoīe albo possum' dice re. qm̄ hō est: possum' dicere: qm̄ albus est. igit̄ et hec iuncta dīr. hō hō albus alb' ē. **M**ā si vez ē dicere de hoīe qm̄ hō est. et de albo qm̄ albus est. et oē hoc vere pōt. i. hō hō albus alb' est. **E**t si de hoc itez hoīe albo: vez est dicere: qm̄ albus est. et vez est de eo albū p̄dicare: et rursus oē p̄dicare vez est. erit ergo hō al bus alb' et rursus de hoc albū p̄dicare vez est. erit igit̄ tertio hō albus albus albus: et hoc in infinitū p̄ gredit̄. et rursus si vez est dicere de hoīe qm̄ musicus est: et rursus qm̄ alb' est: et qm̄ ambulās est: et hec rur sus in vnu dīr: hō musicus albus ambulās est. **R**ur sus q̄ musicus alb' ambulās est: et albus ē et ambulās est: et musicus est. **D**īr hec igit̄ simul rursus: hō alb' alb' musicus musicus: ambulās ambulās est. et hec assidue cōplexa eadez faciūt supflūā locutionez. **M**ec nō ēt quoq; in singularib' idē euenit. **S**i. n. socrates et socrates ē et hō: erit socrates socrates hō. et si socra tes ē et hō et bipes: erit socrates socrates hō bipes. et rursus si hic idē bipes est et hō: erit socrates socrates hō hō bipes bipes. **Q**ue oīa q̄s sunt incōueniētia nul lus ignorat. **N**on igit̄ dicendū est: qm̄ oīa quecūq; singillatim p̄dicant: eadem iuncta semp poterūt p̄ dicari. ergo q̄ iuncta vere dici possunt: et q̄ falso eoz: q̄ singillatim atq; extra ante vere dicunt: exponit. **H**oc enī solū hactenus demonstratū est: qm̄ si quis simpliciter et oī modo fieri cōplexiones dicat: multa incōuenientia euenire necesse est. **Q**uēadmodū autē fiant complexiones: ponendum atq; tractandū est.

Corū igitur: q̄ predicant: et de qbus predicant quecūq; scdm̄ accidēs dicunt vel de eodē. vel alte rū de altero. hec nō erit vnu. vt hō albus ē et musi cus. **S**ed n̄ idē albū et musicū. **A**ccidētia. n. sunt vtreq; eidē. nec si albū musicū vez ē dicere tñ nō erit albū musicū nomē aliqd. **S**cōz accidēs. n. al bū musicū dī. **Q**uare n̄ erit albū musicū vnu ali qd. **Q**uocirca nec citharedus bonus simpliciter. sed aīal bipes. **N**on enim sunt scdm̄ accidēs.

In his inqt̄ q̄ predicant: et de his de qbus illa ipsa p̄dicant: duplex rō est. **A**ut. n. duo accidentia de vno subiecto dicunt: vt marius malus est. et marius dur est. aut vnu accidens de vno subiecto predicat. **A**liud vero accidens de illo p̄dicato accidenti predicat: vt si quis dicat. **L**icero est caluus: caluus orator est. **M**ic .n. caluus de subiecto **L**icerone: orator de caluo pre dicat. **H**oc est. n. qd ait. quecūq; s̄m accidens dicunt: vel de eodez: vel alterū de altero de eodem. vt si qua duo accidētia d̄ vno p̄dicēt. altez de altero. vt si vnu accidens de altero accidenti dicat: vt ipsuz accidens de quo dī: de altero rursus subiecto predicet. **Q**uod si ita fiat predicatio: in vnu iungi accidentia copula riq; nō possunt. etenim si quis sic dicat. hō albus est homo musicus est. hec iuncta simul vnu non facient vt est musicus albus. vel si rursus musicum predicet de albo: vt albū de hoīe dicatur: et predicet illud al bum musicū est. **N**on idē est albū musicū. nec in vna substantiā coeunt. quecūq; sic vere predicari possunt singillatim. idcirco. n. de se inuicēz vident̄ posse predi cari: qz de vno eodēq; subiecto p̄dicat. **M**ō qd̄ ex his vnum

vnū aliqd fiat. Accidentia. n. sunt vtraqz. quare non idē erit albū musicū. sed qm̄ hō albus idē musicus ē: p id qd vtraqz vni accidūt: p accidens albū de musi co predicat. Nec rursus si citharedus est et bonus. idē circo iā bonus dici poterit citharedus. neqz. n. bon⁹ et citharedus talia sūt: vt ex his vnū fieri possit. Sed qm̄ vtraqz eidē accidūt: idcirco de se s̄m accidēs p̄dicant. s̄ magis fortasse possum⁹ dicere. Hō aīal ē: hō bipes est: vt hec iuncta dicam⁹ aīal bipes: et his iunctis s̄m substantiam nō s̄m accidens est facta. predicatio.

Amplius nec que cunqz insunt in altero. quare neqz album frequenter neqz homo: hō aīal est vel bipes. Insunt. n. in hoīe bipes et animal.

Quecūqz singillatiz s̄m accidēs p̄dicamus ea simul p̄dicari nō posse mōstrauit. Nunc at illud etiā docet qm̄ illa quoqz q̄ substantialiter p̄dicant: nō semp s̄m iuncta p̄dicent. et hec rō et accidentib⁹ p̄uenit et substātib⁹ rebus. quotiens. n. inest p̄dicatio aliqd: et nos illud extra volumus p̄dicare. vt in vnū rursus duo p̄dicata p̄iungere tūc. fit icōgrua p̄dicatio. et hoc aliquotiens qdē in ipsa noīz platōe p̄spicit. aliquotiens vō inuenit i intellectu: atqz i termini p̄tinentia. si qz. n. fit hō alb⁹: et de eo dicat vbi gr̄a: callias hō albus est. et rursus de eo dicat callias alb⁹ ē. si qz id velit iungere: incōueniētissime p̄dicabit. Dicit. n. callias hō alb⁹ alb⁹ ē. idcirco qm̄ alb⁹ in hoīe albo p̄tinebat qd aī de callia p̄dicatū est: atqz hoc ē qd ait: Quare neqz albū frequēter. alia vō sunt q̄ hoc in platione nō hnt s̄ in nā. si quis. n. sic dicat. socrates socrates ē. et rursus socrates hō ē. et hec simul iūgat: vt dicat socrates socrates hō ē. nō recte fecerit p̄dicationē. Nā hō in socrate inerat. et rursus hō de socrate p̄dicatū est. Talē est ergo q̄ hec iuncta. i. socratē et hoīem voluerit p̄dicare de socrate: tāqz si dicat socrates hō hō est. Nā in socrate inest hoīs nā: vel rursus si de aliquo hoīe velit aliqs hoīem p̄dicare: et rursus aīal: et dicat. hō hō est. et aīal. Non. n. idē est qd aīal. ergo q̄ hec duo iuncta cōponit. nihil differt qz si dicat. hō aīal aīal est. Hō nāqz aīal est eodē mō. et si de aliquo hoīe hoīez predicet aliqs: et rursus bipes ē. atqz hec iuncta velit dicere: incōgruā faciet p̄dicationē. nihil .n. aliud dicit: q̄ dixerit hō bipes ē. qz si dicat hō bipes bipes ē. et. n. hō bipes ē. Quare neqz ea q̄ in ipsa platione in altero insunt cū extra p̄dicant recte iungunt: nec ea q̄ in platione qdē nō insunt: sed tantū in nā atqz substātia. Qd si nec accidentia sint: nec alterū in altero. et ea singillatim p̄dicēt iuncta p̄dicat. si qz. n. dicit de hoīe qm̄ aīal ē vey dixerit et rursus qm̄ bipes: vey hoc quoqz dixerit. Nec si iūgat faciet: hō ē aīal bipes. hoc recte p̄dicat. Nā neqz accidentia vñ nec alter: alteri inest. Nō. n. sumit in definitiōe aīalū bipes: ac p hoc nō inest illi substātaliter. Nā at sola aliquibus insunt substātaliter quecūqz in eoz definitiōe sumūt: vt in definitiōe hoīs sumit aīal: et i definitiōe rursus hoīs sumit bipes. inest ergo bipes in hoīe. quare sola illa singillatim p̄dicata recte iuncta p̄dicat: q̄ neqz accidentia sunt: nec alter in altero inest vñ platiōe vel nā. idqz fiet manifestū si eoz alteri⁹ definitio sumat: velut si q̄rat: an de hoīe hō et bipes p̄dicari sit p̄nt definitiōe hō. et si i hoīs definitiōe bipes icurrerit: dicēdū est bipes inest i hoīe et vtraqz iunctū de hoīe si posse p̄dicari. qz cū dixeris hō hō bipes tale est. qm̄ dicas: hō bipes bipes: qd est incongruū.

Vey est at dicere de aliquo et simplr: vt quendā

hoīem hoīem: aut quendā albū hoīem hoīem albū
Cudū q̄sūt: vtz oīa q̄ singillatiz vere p̄dicant ca iuncta veraciter dicerēt. Nūc at p̄siderat atqz p̄pedit vtz oīa q̄cūqz simul vere dñr: et simplr vere p̄dicent. Dicimus. n. socratē quēdā hoīez eē. et rursus simplr dicimus socratē hoīem eē. Rursus dicim⁹ verbi gr̄a Calliā albū hoīem eē: et de eo albū simplr p̄dicam⁹. dicim⁹. n. callias alb⁹ ē. Querit ergo vtz hoc in oīb⁹ p̄dicamētis eē videat vt q̄cūqz vey est iuncta p̄dicare eadē quoqz vey sit simplr dicere. s̄ hoc nō in oībus eueniet. Nā si q̄ hōi sit p̄dicatio: in q̄ aliqd oppositū addat ipsi p̄dicatiōi: p̄ter illud oppositū simplr illa p̄dicatio si pōt p̄dicari. vt si qz dicat de socrate iā mortuo: qm̄ hoc qd iacet: hō mortu⁹ ē: vere dicit. simplr at dicere nō pōt: hoc qd iacet hō est. Idcirco qm̄ ad ditū ē p̄dicatio. i. hoī id qd hoī oppositū ē. i. mortu⁹. Dicitū est. n. hic qd iacet: hō mortu⁹ ē. Mortuus at et hō opposita quodā mō sunt. Nā si eoz definitiōes sumamus: facile hoc perspici pōt. Homo namqz ē animatus: mortuus vero p̄ter aiām. atqz ideo qm̄ quēdā est oppositio s̄m p̄uinationez atqz habitū hoīs et mortui et vtraqz simul vere predicantur: vnū ipsorū quod est homo simpliciter et p̄ter mortuus de cada uere non pōt p̄dicari. atqz hoc est quod ait:

Non at semp: sed qm̄ in adiecto aliqd quidē oppositorum inest: qd cōsequitur cōtradictio: nō vey: sed falsū est: vt hoīem mortuū hoīem dicere. Quādo at nō inest: vey ē. vel etiā qm̄ inest: semp nō vey est. qm̄ vō nō inest: non semp verū est: vt homerus est aliqd: vt poeta. ergo etiā est. an nō scdm accidēs eni predicat eē de homero. Quoniā eni est poeta sed non scdm se p̄dicatur de homero: quoniam est.

Que vtraqz. i. et p̄dicatū et qd addit p̄dicato ex ipsa oppositiōe p̄dictio cōmittat: vt qm̄ hō et mortuus opposita sūt: ea qdā cōmittat atqz p̄sequit p̄ oppositio nē p̄dictio. Dicimus. n. q̄ hō est viuit: q̄ mortuus ē si viuit viuit at et nō viuit: qdā p̄dictio ē. Ergo i hōi p̄dicatiōibus nō ē vey vnū simplr p̄dicari. Qm̄ autē hōi oppositio ei qd p̄dicat: nō iungit: pōt simpliciter vere p̄dicari. sed nec hoc semp: magisqz illud vey rursus dñr qm̄ cū ipsa oppositio est nunqz vey est eoz q̄ iuncta vere p̄dicant: simpliciter vere aliqd appellari. Cū aut ista oppositio nō inest: nō semp vere simplr p̄dicari eoz aliqd: q̄ de aliquo vere iuncta dñr. Si qz .n. sic dicat. homerus poeta ē: vey dixerit. qd si dicat homerus est simplr p̄ter poetā: falsum est. At q̄ eē et poeta nō sunt opposita. Ergo nō semp qm̄ oppositio nō est in p̄dicatis: vey est aliqd simplr p̄dicari. Cū aut oppositio inest: semp falsum vnū p̄dicamentoz q̄ iuncta dñr: simplr et p̄ter aliud dicere. Nā cum de homero dicimus qm̄ est aliqd. i. qm̄ homerus poeta est: vey est. Nunqd et dicendū est per se qm̄ est: an potius esse nō simplr. sed s̄m accidens de homero p̄dicatū est. Non. n. qz est: sed qz poeta ē: et qm̄ ei et poete esse accidit. Idcirco esse quoqz homer⁹ aliqd. i. poetā nō per se esse predicamus. cōcludit igitur hoc mō.

Quare in quātiscūqz predicamētis neqz contrarietas inest: si definitiōes p̄ noībus dicat: et scdōz se predicat: et nō scdm accidēs in his aliqd: et simpliciter veruz erit dicere. Qd autē nō est: qm̄ opinabile est. non est verū dicere esse aliquid. Opinitio enim eius est non qm̄ est. sed quoniam non est.

In quibusdā. n. noībus dictis nō apparet oppositio. qd

In librum de interpretatione editio prima.

si definiantur: mor sese illa oppositio patefacit: vt in eo qd est hō z mortuus nota quidē ipsa opposita nō sunt: sed definita inueniunt opposita. In hōi igit oppositioibus vel quotiens nō s̄m accidens predicatur aliqd: vt esse de homero s̄m poetā. s. qd homero accidens est: sed per se z s̄m ipsum subiectū. manifestum est qm̄ qd cōiuncte vere dici pōt: idē vere dī z simpliciter predicatū: vt si qs dicat de aliquo hoīe qm̄ hic hō albus ē: vey fortasse dixerit: z rursus hic albus est. Hoc quoqz vey ē dicere. idcirco qm̄ de eo nō ideo albū pdicanit: qz dicit illū eē hoīem: sicut de homero idcirco esse predicat: qz poeta eē dī: sed qd p se alb⁹ est. sed hoc nō s̄m accidēs predicat: sed p se. Quare recte actiū est qm̄ in qbus iunctis pdicationibus neqz oppositio qdā inest: nec ipsa per accidens predicatio est: illa simpliciter ēt posse predicari. Qd aut nō est: qm̄ opinabile est. nō est vey dicere esse aliqd. Opinatio. n. nō est: qm̄ est: sed qm̄ nō est. Quidā volētes id qd nō est: aliquo mō eē mōstrare: tali vtebant filogisino. qd opinabile ē est. Qd aut nō ē: opiabile est. Cōcludebāt qd nō est igit est. docētes ea q eēt: scibilia potius: nō opinabilia esse. qd at non est: opinioni tñ subiacere: nulla ēt scia claudī. Quod aristoteles hoc mō discutit. At. n. non idcirco est opinabile: qm̄ est. sed idcirco opinabile est. quoniā non est. sed hoc quod non est: est qdem: sed non est per se: sed opinabile. Et quemadmodū homerus est quidem qdam. i. poeta. non tñ est per se: ita id quod non est. est quidem aliquid id est opinabile: vel ignorabile: vel nescibile: non tñ est aliquid per se in natura.

Chis vō determinatis p̄spiciendū est. quēadmodū sese hnt affirmatiōes z negationes ad se inuicē. s. que sunt de possibili esse: z nō possibili. z de cōtingenti. z nō contingenti. z de impossibili z necessario. Habent enim aliquas dubitationes.

CPropositionū alie sunt: q simpliciter p̄ferunt: alie qbus aliqs modus in enunciatiōe miscet. Si qs. n. dicat socrates disputat: simplicē p̄positionē fecit. si vey ro aliqs dicat. socrates bñ disputat: modū p̄positioni quā enunciabat: adiunxit: qm̄. n. disputaret apposit: cū dixit bñ. Illuc ergo hoc speculat quēadmodū se hnt affirmatiōes: z negatiōes eay p̄positionū: q cū mō aliquo p̄ferūt: vt siqs dicat possibile ē hoc fieri. z rursus nō possibile ē hoc fieri: quēadmodū sese in bis affirmatiōis hnt negatiōisqz nā. Siml̄r aut z in eo qd est impossibile eē: z in eo qd ē necesse esse. z in eo qd dī cōtingere eē: z nō cōtingere esse: q horū sunt affirmatiōes: q negatiōes: aut quā affirmatiōē cui negatiōi recte aliqs opponat. De bis oib⁹ p̄spiciendū inqt: qm̄ ea q de iunctis pdicatiōibus z simplicib⁹ dicēda fuerit: terminata sūt. Mā de hax p̄positionū: q cū mō p̄ferūt: oppositiōib⁹ multa causatio est. Que at sint dubitatiōes: vel quēadmodū in bis oppositiōes inueniēde sunt: p̄tinua disputatiōe p̄seq̄.

CMā si eorū. q cōplectunt. ille sibi inuicē opposite sunt cōtradictiōes. quecunqz scdm̄ esse z non esse disponunt. vt eius q est esse hoīem. negatio est nō esse hoīem. nō esse nō hoīem. z eius q est esse albus hoīem. negatio ea q est nō esse albus hoīem. sed nō esse non albus hoīem. Si. n. de oibus aut dictio est. aut negatio. Lignū erit verū dicere esse non albus hoīem. Quod si hoc mō. z quātiscūqz esse non ad

dit. idem faciet id qd pro esse dicit. vt eius. que ē ambulat hō. negatio est non ea que est ambulat nō hō. sed ea q est. non ambulat hō. Nihil. n. differt dicere hoīem ambulare. vel hoīem ambulante eē. Quare si hoc mō in oibus. z eius que est. possibile est esse. negatio est possibile est non esse. sed non ea q est. non possibile est esse. vides at idē posse z eē nō esse. oē. n. qd est possibile diuidi vel ambulare. z non ambulare. z non diuidi possibile est.

Cois p̄positio vboy z noīum cōplexiōe format. ergo p̄positionū que p̄lectunt: z quax nā in p̄plexiōe est: ille sole sunt inqt cōtradictiones. Quecūqz s̄ esse z nō esse ponunt: vt in ea p̄positione q dicit est hō: si est illa negatio hui⁹ affirmatiōis que p̄ponit est non hō: sed illa poti⁹ q enunciat nō est hō: vt sit affirmatiō z negatiō: est hō: nō est hō. Illa vero q dicit: est nō hō: nō est negatio eius q enunciat est hō: sed ē affirmatiō eius negatiōis: q est: nō est nō hō. Rursus cū dicimus est albus hō: nō est negatio illa huius affirmatiōis: q dicit est nō albus hō: sed illa poti⁹ q dicit nō est alb⁹ hō. hoc at p̄bat sic. Necesse ē. n. i p̄dictiōibus vnā verā eē semp: alterā falsas. ergo si eius affirmatiōis q dicit est alb⁹ hō: negatio eēt est nō albus hō: vnā verā: vnā falsas esse cōstaret. Mūc at si quis de ligno dicat est albus hō: falsus dixerit. si quis vey ro de ligno eodē neget dicēs: ē nō alb⁹ hō hoc quoqz falsum est. bec. n. p̄positio q dicit: ē nō albus hō: hoc sentit: hoīem quidē esse: non tñ albū: qd de ligno falsum est pdicare. Ergo z ea q dicit est albus hō: z illa q proponit: est nō albus hō: vtreqz aliquando false sunt: vt in ligno. quare non sunt sibi inuicē opposite. igitur nec ea que dicit est albus non hō: negatio eius ē que dicit est albus hō. quare illa huius negatio ponenda est: que dicit non ē albus hō. In his nāqz vnā semp vera est: semp altera falsa. Qd si ita est: s̄m eē semp z non eē natura cōtradictionis efficiēt. Nam cū dico ē hō: s̄m id qd est esse sit negatio non est homo. Et cum rursus dico est albus homo: s̄m id quod est esse rursus negatio sit non est albus hō. Et sensus qdem totus huiusmodi est. Ipsi autem in oratione sermōnes propter similitudinē vident quidez obscuri. Erit aut planius p̄nunciandū z subaudiendū sic. Nam si eoy que complectunt idest p̄positionū: quarū natura in cōplexiōe est: ille sibi inuicē opposite sunt contradictiones. quecūqz s̄m esse z nō eē dī sponunt: vt be quas supra digessimus: quarūqz ipse exēpla proponit: vt eius q est eē hoīem: negatio ē nō eē hoīem. Nec. n. ipsius affirmatiōis s̄m eē z non eē negatio ē. z hic subaudiendū ē. si illa negatio ē: p quā dī esse non hoīem: vt sit sensus affirmatiōis que est esse hominem: negatio ē nō eē hoīem. Non illa que dicit esse nō hoīem. z hoc qdem de simplicibus. Rursus de bis in quibus est tertiū predicatur: eius q est esse albū hoīem. non hunc subaudiendū est. illa est negatio que dicit: esse non albū hoīem. Sed hic quoqz subaudiendū est: illa que dicit: non esse albū hoīem: vt sit hic sensus. Huius affirmatiōis que est esse albus hoīem: non est illa negatio: que dicit esse non albus hoīem: Sed illa poti⁹ que proponit non eē albus hoīem: z bec approbat inductione. Si. n. inqt de oibus aut dictio est. idest affirmatiō aut negatiō vera: cū lignū falsus sit dicere eē albū hoīes: vey de bet eē de eo dicere. eē si albū hoīes. S̄z bec negatio est supioris

est superioris affirmatiōis: s; utraq; false sūt. Nec igitur nō est illius affirmatiōis negatio. Ergo semp̄ fm̄ eē z nō eē dīctiōes sibi met opponūt. Quod si hoc mō z quātiscūq; eē nō addit: idē faciet qd̄ p̄ eē dī. Sūt quedā p̄positiones in qbus eē nō additur: sed id qd̄ i bis enūciatur: idem valet tāq; si esse poneretur: vt i eo quod est homo ambulat: quod dico ambulat: tale est tāq; si dicam homo ābulans ē. Ergo i bis quoq; que nō habent verbum iunctū: si negationē ad verbum illud iunxero: quod pro eē positū ē. Talis mihi negatio redditur: qualis si negatio ad esse poneretur vt in eo quod ē ambulat homo: ābulat p̄ esse positū est. Huius ergo affirmatiōis ambulat hō: nō ē negatio ea que dicit ambulat nō hō: sed illa pot̄ q̄ dicit nō ambulat hō. In hac. n. ad id quod ē ābulat negatio iuncta est: quod ambulat hō: pro eo quod ē esse cōiunctum est. Tale est. n. dicere homo ābulat: tāq; si quis dicat est ābulans homo. Quare si hoc modo i oibus: z eius que est possibile est eē: negatio ē possibile est nō eē: sed nō ea nō possibile est eē: si i oibus i quit fm̄ eē dīctio fit: in bis quoq; que possibilis dīcitur: fm̄ eē z nō eē cōtradictio faciēda est: i co. n. qd̄ dicimus posse eē: illa erit negatio q̄ dicit posse nō eē: nō illa q̄ ē nō posse esse. Illa si ei que ē possibile est esse: illa opponatur que ē nō possibile est esse: nō fm̄ eē z nō esse oppositio facta est. Quocirca qm̄ supra docuit fm̄ eē z nō esse fieri cōtradictionem dicendū est eius que est: possibile est esse: illam esse oppositio nem: que dicit possibile est nō eē. S; aliud rursus occurrit: qd̄ nos ab hac opinioe dimoueat. In oib; n. aut affirmatio vera est aut negatio. In his. n. utraq; sūt vere: nā quod possibile est eē possibile est nō esse: vt q; possibile est hōiem ābulare. possibile ē non ābulare: z quod possibile est videri: possibile est nō videri. Rursus quod possibile ē secari z diuidi z nō secari z nō diuidi. Quare utraq; i eodē vere sūt: possibile est esse: z possibile ē non esse. Nam cum dicimus possibile est non esse: ita intelligendum ē: vt si dicemus possibile est hodie pluuiam non esse: cum sit possibile: vt sit. Cur at̄ hoc ita eueniat: ip̄e dem̄rat dīcēs

Ratio autem est. quoniam omne quod sic possibile est. non semper in actu est. Quare inerit etiaz negatio. potest igitur z non ābulare quod est ābulabile. z non videri quod est visibile. at vero iposibile est de eodem oppositas esse veras dictiones. Nō igitur eius que est possibile est esse. negatio est. possibile est non esse. Contingit enim ex his aut idem ipsum dicere z negare simul de eodem. aut non secundum esse z non esse. que opponuntur. fieri affirmatiōes. z negatiōes. Si ergo illud impossibile est: hoc erit magis eligendum.

Hoc huiusmodi est: quecunq; ita sunt possibilis ut sint actu z opere: illa nulla ratione possunt non esse: vt celo semper actu est moueri: semper enim mouetur: z dicimus possibile est celum moueri: idcirco qm̄ celi motus actu est: hoc est id agitur: mouetur enī in hac: ergo possibilitate talis p̄positio non potest cōuenire: vt predicamus possibile est celum non moueri: hoc ē. n. iposibile. Ergo i bis q̄cūq; actu sunt: be due p̄pōnes possibile ē eē: possibile ē nō esse: nulla ratione conueniunt. In his aut̄ que non sunt semp̄ actu z sunt possibilis esse: cōuenire possunt p̄positiones: idem posse esse: z posse non esse. Non est enī semper

actu pluuiā: z possibile est eē aliquādo: quare possibile est eā nō eē aliquādo: nec igitur rō ē cur vtr̄q; inueniuntur vere: quod in bis possibilitatibus: q̄ non semper sunt actu: z esse aliquid z nō esse contingit: q̄ re si eius que est possibile est eē: negatio est ea que dicit possibile ē nō eē. In eodē simul z affirmatio z negatio erunt vere: z cum rei inest affirmatio: vt sit eē possibile: eidem rursus inerit negatio: vt sit possibile non esse: quare z qd̄ ābulabile ē: id est quod ābulare potest: potest non ābulare: z quod visibile est id est quod videri potest: pot̄ etiam non videri: s; impossibile est: vt de eodem opposite z contraiacentes dictiones: simul vere sunt: in omnibus enim aut affirmatio vera est aut negatio. Si ergo factis negationibus fm̄ esse: z non esse in his que fm̄ aliquē modum dicuntur: z affirmatio z negatio utraq; sūt vere: quod fieri non potest: illud magis dicendum ē nō faciendas fm̄ esse z non esse negatiōes: sed potius fm̄ modum. quod si illud est impossibile: vt affirmatio z negatio simul sint vere illud magis est dicendum: vt nō fm̄ esse z non esse fiat dīctio: sed potius fm̄ modum: Quod autem dicit. si ergo illud impossibile est: hoc erit magis eligendum. Non sic dictum est qd̄ vtr̄q; iposibilia sunt: z affirmatiōē z negatiōem verā esse: z nō fm̄ esse: vel nō esse fieri dīctiōē. Illud enim vnū id est dīctiōem simul verā esse impossibile est. Secundum esse autem z nō esse affirmatiōem nō fieri z negatiōem nō impossibile ē sed ad hoc retulit iposibile ē: tāq; si diceret minus possibile. Minus enim possibile est: vt opposite i eodem p̄pōnes vere sint: quā vt non fm̄ eē z nō eē negatiōnes ponantur. Quo circa eligendum est hoc: quod est possibilis: vt fm̄ modū pot̄ q̄ fm̄ eē z nō eē negatiōes fiant. Quod ipse planius erequitur dicens.

Est igitur negatio eius: que est possibile esse ea que est non possibile esse: sed non ea que est possibile non esse. Eadem quoq; ratio z in eo quod est cōtingēs esse: z enim negatio ei? est nō cōtingēs esse.

Henāq; simul vere inueniri nō pot̄: nā si qd̄ ē possibile eē: vt idē illud nō possibile sit fieri si pot̄: nec hoc i solis possibilis speculādū ē: s; i oib; quoq; eadē rō est. Nā in eo qd̄ ē cōtingere eē: nō ē illa negatio q̄ dicit cōtingere nō eē. Ne enī cōfēt̄ ei: q̄ ē cōtingere eē sed illa que proponit non cōtingere esse. Has enim duas simul veras inueniri impossibile est.

Et in alijs quoq; simili mō: vt in necessario z iposibili: sūt enī quēadmodū in illis eē z nō ē appositiones. subiecte vō res. Hoc qd̄ albū. illud vō hō.

Et in alijs sequit oib; idē faciēdū est: fm̄ modū. n. negatio ponēda ē: vt si cōtingēs ē ad cōtingere: si possibile ad possibile: si iposibile ad iposibile: si necessarius ad necessariū negatio iungat. quēadmodū. n. iqt i bis q̄ p̄ter modū aliquē sūt z aliqd̄ eē p̄ponūt: eē qd̄ z si eē appōnes qd̄. i. p̄dicatōes sūt: res vero subiecte: vt i eo qd̄ ē: hō ē: z hō si ē: hō qd̄ ē res. subiectū ē Appositio at̄ qd̄ ē z p̄dicatio ē z nō est. vel in eo qd̄ dicitur album ē z albū si ē: albū qd̄ res subiecta est: appositū aut̄ z p̄dicatū ē z non ē. Ita quoq; in bis q̄ fm̄ aliquē modū dicuntur: eē quidē subiectū ē velut qd̄ res. Mod̄ at̄ de esse p̄dicat. nā cū dicim; hodie pluuiā eē possibile ē: eē subiectim; possibile p̄dicauim; z sicut vim totā i p̄pōnib; p̄dicatio tenet: z i simpli cib; z p̄ter modū quotiēs aliqd̄ eē p̄dicam; vt in eo qd̄ dicim; hō ē: totā p̄positiōis vim continet verbum

In librum de interpretatione editio prima.

est ita quoque in his que secundum modum dicuntur: quoniam totas propositiones continet modus: aut possibilis: aut contingens: aut impossibilis: aut necessarius: hec predicari. Res vero alie subiecte esse dicuntur. Hoc est. n. quod ait.

Eodem quoque modo hoc loco esse quidem et non esse substantiuum fit: posse vero et contingere appositiones determinationes quemadmodum in illis esse et non esse veritatem et falsitatem: similiter he in eo quod esse possibile: et esse non possibile.

Illa quemadmodum in simplicibus si ad esse et non esse negationes fiat: vna semper vera est: altera falsa. ita quoque in his que secundum modum dicuntur: si ad ipsum modum enuntiatio negationis aptetur: velut ad quosdam appositiones predicationesque veritas in appositionibus et falsitas terminata diuiditur. Atque hoc est quod ait.

Similiter he etiam in eo quod est esse possibile: et esse non possibile. Similiter. n. secundum possibile: et non possibile facta oppositio: veritatem falsitatemque determinat: sicut in simplicibus et propter modum positus secundum esse et non esse negatio. Hinc in omnibus secundum modum affirmatiuibus oppositiuibus digerit quoniam negationem dicit enim.

Eius vero que est: possibile est non esse negatio est non ea que est: non possibile est esse: sed ea que est: non possibile est non esse: et eius que est possibile est esse: non ea que est: possibile est non esse: sed ea que est: non possibile est esse. quare et sequi sese in vicem videbuntur he possibile est esse possibile est non esse. Idem enim possibile est esse: et non esse. Non enim contradictiones sunt sibi inuicem huiusmodi: possibile esse. et possibile non esse. Sed possibile est esse. et non possibile est esse nunquam simul in eodem vere sunt. opponuntur enim at vero possibile est non esse. et non possibile est non esse nunquam simul sunt. Similiter autem et eius que est necessarium esse. non ea que est necessarium non esse. negatio est. sed ea que est. non necessarium esse. Et vero que est. Necessarium est non esse. ea que est. non necessarium est non esse. et eius que est impossibile esse. non ea que est impossibile non esse. sed non impossibile esse. eius vero que est impossibile non esse ea que est. non impossibile est non esse.

Ut demostret ea que dicit possibile est non esse: non modo non esse negationem eius que est possibile est esse: sed omnino negationem non esse: huius aliam inuenit negationem. Illa enim que est possibile est non esse: quam affirmationis loco posuit: negatio reperit illa que dicit non possibile est non esse: secundum modum. scilicet addita negatione: vnde fit iquit ut ea que dicit possibile est esse: et illa que apponit possibile est non esse: sese inuicem consequuntur: idem namque possibile est esse: quod est possibile non esse. Cur autem se consequuntur: hec causa est: quoniam non sunt opposite. Illa si essent opposite: pimerent se potius: quam consequerentur: et dissentirent magis quam consentirent: ut est in his possibile est esse: et non possibile est esse. Hec. n. ita a se disiuncte sunt ut simul esse non possint. Idcirco autem hoc euenit: quoniam sunt opposite: semper igitur secundum modum ponenda negatio est: si integra oppositiuorum natura facienda est. quod planissime exequitur singulis appositionum modis negationes accommodatas: atque integras naturaliter efficiens oppositiuorum. At vero igit ea que est possibile est non esse: cum ea que dicit non possibile est non esse: simul esse non poterit. Illaque

oppositas esse manifestum est: si quidem hanc negatio ad modum est posita: qui est possibile esse. eius autem que est necessarium est esse: non oportet dici illam esse negationem: pro qua dicitur necessarium est non esse: huius enim alia negatio inueniri potest: quoniam est affirmatio quodammodo: est autem eius negatio ea que dicit non necessarium est non esse. Sed potest ei que dicit necessarium est esse: ea oppositio est que dicit non necessarium est esse. Ad illam namque que dicit necessarium est non esse: opponitur (ut dictum est) non necessarium est non esse. Eius quoque que est impossibile est esse: si dicenda est illa est negatio: pro qua dicimus impossibile est non esse: sed ea potest apponitur non impossibile est esse. Namque affirmatio quedam est impossibile est non esse. Huius enim inuenitur negatio que est non impossibile est non esse.

Uniuersaliter vero quemadmodum dictum est esse quidem et non esse oportet ponere: quemadmodum subiecta affirmationem vero et negationem hec facientem ad esse et non esse apponere: et has putare oportet esse oppositas dictiones et negationes possibile non possibile: contingens non contingens impossibile non impossibile: necessarium non necessarium: verum non verum.

Regulam dat vniuersalem dicens: hoc vniuersaliter in omnibus faciendum est: quod supra iam diximus: ut subiectum esse et non esse ponatur. Affirmationem autem et negationem ipsos modos faciamus. Hoc est enim quod ait. negationem vero et affirmationem hec facientes: modos. n. impositi. possibile et contingens: et ceteros pro affirmationibus: et ad hos negatio aduerbio inchoato pro negationibus disponentes aut ad id quod dicimus et non esse apponimus: ut quemadmodum ad vnam rem: quod est homo: est verbum et non est negatio predicatum quoddam est in his propositionibus que propter modum sunt: ut si ea pro qua dicimus homo est: sic in his propositionibus: que cum modo sunt. est quod est aut non est subiecta ponamus: modos vero impositi aut affirmationem: si simpliciter dicatur: aut negationem si cum negatione ponamus: facientes ad subiectum: que dicitur esse et non esse disponimus predicamus: ut has arbitremur esse oppositas dictiones et negationes: que sunt modos facte sint earum aut omnium negationes et affirmationes in se disponant. Affirmatio: possibile est esse Oppositio: non possibile est esse Contingit esse Non contingit esse Negationes se: Impossibile est esse Non impossibile est esse tiones eundem esse Necessarium est esse Non necessarium est esse secundum modos.

Affirmatio: possibile est non esse. oppositio: non possibile est non esse Negatio: contingit non esse Non contingit non esse tiones nes secundum Impossibile est non esse non impossibile est non esse scilicet non esse Necessarium est non esse Non necessarium est non esse mos.

Quod autem addidit verum non verum: ad demonstrationem omnium modorum valet. Nam si quis dicat verum est: non est ipsi negatio verum non est. sed potest non verum esse. Alioquin ei que est verum non est: illa negatio est que dicit non verum non est.

Consequentie vero secundum ordinem fiunt ita ponentibus. Illi enim que est possibile est esse: illa que est contingens esse. et hec illi quertitur. et non impossibile esse. et non necessarium esse. illi vero que est possibile non esse. et contingens non esse. ea que est non necessarium non esse. et non impossibile non esse. Illi vero que est non possibile esse. et non contingens esse. ea que est necessarium non esse. et impossibile esse. Illi vero que est non possibile non esse. et non contingens non esse. illa que est necesse est esse. et impossibile non esse consideret aut ex subscriptioe quemadmodum dicimus.

Expeditis

Cerpeditis oibus que de modoz oppositionib⁹ dispu-
tabat ad pntias venit. Hoc. n. dicit: que ppones su-
pradcoz modoz: qz ppoes psequit qbusqz psetit
illos at er his qtuoz fecim⁹ ordines: z pntias ppdmu
sub vna serie disposuim⁹: hec aut prius notans quid
ab Aristotele dicatur. facilius lector intelligit.

Prim ⁹ ordo Lōsequētes	Secōs ordo Lōsequētes.
Possibile est esse.	Impossibile est nō esse.
Contingit esse.	Contingit non esse.
Nō impossibile est esse.	Nō impossibile est si eē.
Non necesse est esse.	Non necesse est nō esse

Terti ⁹ ordo Lōsequētes	Quart ⁹ ordo Lōsequētes
Nō possibile est esse.	Nō possibile est si esse.
Nō contingit esse.	Non contingit nō esse.
Necesse est non esse.	Necesse est esse.
Impossibile est esse.	Impossibile est nō eē.

CSupi⁹ at descriptas pntias ipe dispōit: nob at red-
dēda ē breuiter rō: cur he ppones sese iuicē cōsequēnt:
qd possibile ē eē: cōtingit aliqñ vt sit: z hoc ē ptingit
eē. qd at cōtingit eē: nō ē impossibile eē: z qd si ē ipossi-
bile eē: nō idcirco iā necesse ē eē. Illō ē. n. impossibile hō-
die eē pluuiā: s; si idcirco eē necesse ē. Qd ergo si ē i-
possibile: nō necesse ē eē. Et hic ē vn⁹ ordo pntie. Rur-
sus scōs ordo ppdmu talē h; pntiā: qd possibile ē nō
esse: pōt fieri vt nō sit: qre cōtingit aliqñ vt nō sit: et
qd possibile ē nō eē cōtingit nō eē: qd at cōtingit si eē
pōt fieri vt si sit: s; qd pōt fieri vt nō sit: nō ē ipossi-
bile vt nō sit. ergo qd cōtingit si esse: non est impossibi-
le vt nō sit: sed quod nō est impossibile non esse: nō id-
circo illud iā nō esse necesse ē: hodie enī pluuiā nō eē
nō est impossibile. Idōt. n. nō eē: s; si idcirco ex necessi-
tate hodie nō pluet: quare qd nō ē impossibile nō esse:
nō est necessariū si eē: z secūsdus qdē ordo sese sic hēt
Nūc ad tertiū trāseam⁹: qd nō possibile ē eē: hoc fie-
ri nō pōt: quod aut fieri nō pōt: vt aliqñ sit: nō cōtin-
git: quod ergo nō possibile est esse: idē nō contigit eē:
sed quod non contigit esse: necesse est vt nō sit: z qd
nūqz cōtingit nūqz eē pōt: z qd nūqz eē pōt: necesse ē
nō eē: qd nō igitur cōtingit eē: idē necesse ē non eē: s; qd
qd necesse ē nō eē: hoc fieri nō pōt: qd autem fieri si
pōt: impossibile ē vt fiat: qd igitur necesse est nō esse: i-
possibile ē eē. Quartus ē ordo hoc modo ē: quod nō
possibile est non esse: fieri nō pōt vt non sit: qd fieri si
potest: vt nō sit: non contingit non esse. Ut quoniam
nō possibile ē nō eē motū celi: nō cōtingit celū non
moueri: quare quod nō possibile ē nō eē: idē nō cōtin-
git non eē: s; qd nō cōtingit nō eē: necesse est eē: sicut
de celo. Necesse ē enim celū moueri: qm nō cōtingit
celū nō moueri: s; qd necesse ē eē: vt si sit fieri si pōt.
qre qd necesse ē eē impossibile ē si eē. Et hec qdē ē ordi-
nata ab arist. pntia ppdmu: d q paulo lati⁹ disputauit

Ergo impossibile: z non impossibile illud quod
est contingens z possibile: z non contingens z non
possibile sequuntur quidem contradictorie: sed cō-
uersim. illud enim quod est possibile esse: negatio
sequitur impossibile. Negationem vero affirma-
tio: illud enim: quod est non possibile esse. illud qd
dem quod est impossibile esse. Affirmatio enim
est impossibile esse: non impossibile vero negatio.

Quedā de superiore cōsequentiū ratione ptractat. In
superiorib⁹. n. descriptionib⁹ sese sequentiū affirma-
tio impossibilis sequebat⁹ possibilis negationē. Rursus

negatio impossibilis sequebatur possibilis affirmatio-
nē z de cōtingēti eodē mō affirmatio nāqz impossibilis
dicēs: impossibile esse sequebatur negationē possibilis
dicētē nō possibile ē esse. Rursus cū impossibile nega-
retur: p id quod dicebat nō impossibile eē: hec affirma-
tionē possibilis subsequebat⁹: eā. s. que dicit possibile
esse. Atqz hoc idē de cōtingēti: affirmatio nāqz ipossi-
bilis ea q est: impossibile eē: sequebat⁹ cōtingentis nega-
tionē: eā q ē nō cōtingit eē. Negatio vero impossibilis:
ea q dicit nō impossibile ē eē: affirmationē cōtingentis
sequebatur: eā que dicit cōtingit eē: qre he ppones
iuicē se sequuntur: s; cōuerse. Nāqz affirmatio ipossi-
bilis cōtingētis negationē z possibilis sequitur. Mega-
tio vero impossibilis affirmationem possibilis z cō-
tingentis: vt subiecta descriptio docet.

Affir. ipossi. ē eē. p̄dictorie. si iposibi. ē eē. Neg.
Neg. si possibile ē eē. p̄dictorie. possi. ē eē. Affir.
Neg. nō cōtingit eē. p̄dictorie. cōtingit eē. Affir.

Idcirco nāqz ait: sequunt⁹ qdē cōtradictorie: s; con-
uersim: qd oēs i cōtrariū locate p̄dictiones sūt. Con-
tradictio nāqz est impossibile eē: z nō impossibile eē: z cō-
tingere esse: z nō cōtingere esse: possibile esse: z nō pos-
sibile esse. Cōuerse at se sequuntur: quoniam affirmatio
nō sequitur affirmationē: z negatio negationē: s; af-
firmationē negationes: negationē vero affirmatōes:
Qd ad supradictā descriptionē reuertētibus plani⁹
liquet. sensus ergo hic ē. Ordo aut serie s; sermonuz
sese sic hēt: ergo iqt p̄dictionē que est impossibile z nō
impossibile: illud quod ē cōtingens z possibile q due af-
firmationes sūt: ac se sequuntur: z nō cōtingens z non
possibile: q due sūt negatōes: sequuntur qdē p̄dicto-
rie: vt p̄dictōes sūt i p̄riū ducte: sed cōuersim: vt af-
firmatio negationē: negatio sequatur affirmationē.
Qui⁹ talis rō reddit: illud enī qd ē possibile esse scilicet
cet qd affirmatio ē: negationē impossibilis seqtur: ē at
negatio impossibilis nō impossibile esse: quod ē ergo pos-
sibile esse: sequit⁹ non impossibile esse: negatio vero pos-
sibilis: affirmationem impossibilis seqtur: illd nāqz
quod est nō possibile esse: seqtur affirmationē q est
impossibile esse: et enī affirmatio est impossibile esse et
nō impossibile esse negatio. z in cōtingentib⁹ eodē mō
atqz hoc qdē de possibiliū z impossibiliū pntia dictū ē.
Nūc de necessarij z impossibilis p̄sequētia tractat.

Necessarium vero quemadmodum sit: p̄siderā-
dum est manifestum est autem quoniam non eodē
modo: sed p̄trarie sequuntur p̄tradictorie autem
sunt extra. non enim est negatio eius quod est ne-
cesse non esse non necesse est esse. p̄tingit enim esse
veras vtrāqz in eodem. quod enim est necessariū
non esse. non est necessarium esse.

Quod dicit huiusmodi est: i his ppdmib⁹ q erāt iposibi-
lis z nō possibilis: cōueniebat nō possibile ei quod est
impossibile: z possibile p̄sentiebat ei quod est nō ipossi-
bile: p̄dictionē. s. impossibilis p̄dictio nō possibilis seq-
bat⁹ ordine cōuerso: i his at q necessariū predicāt vel
affirmatiue v̄ negatiue: q z sequit⁹ possibile ppōnes
ei⁹ q possibili p̄setit p̄dictio si seqt⁹ p̄dictionē possibilis
s; poti⁹ p̄ria: necessarias vo nē ppōes dico: q tā et si nō
significēt necessitatē: tñ siue affirmatiue: siue negati-
ue necariū p̄dicāt: si q er his q necariū p̄dicāt p̄setit
possibili ppdm: ei⁹ q necariū p̄dicāt: p̄dic. si seqt⁹ pos-
sibilis p̄dictionē: s; ei⁹ q necariū p̄dicat p̄dictōis p̄riū
ea p̄setit possibilis ppdmis p̄dictōis: p̄ at dispōam⁹ q
sūt p̄dictorie: q ue p̄rie: ei⁹ at q diē necē ē eē: p̄dict. ē

In librum de interpretatione editio prima.

nō necesse ē eē: hria nō necesse ē nī eē: rursus ei q̄ est necesse nī eē: hdictō ē nī necesse ē nī eē: hria nō necesse ē eē: q̄re d̄scribāt ⁊ circa vnā eādēqz hria: ⁊ hdictoria disponāt: vt qd̄ a nobis dicēdū ē: clari⁹ possit liq̄re.

Affir. Necesse ē eē
Cōtradic. nō necesse ē eē. Neg.
Cōtraria Necesse ē nī eē. Affir.
Cōtradic. nō necesse ē nī eē. Neg.
Affir. Necesse ē nī eē.
Cōtraria Necesse ē esse. Affir.

Chis igit̄ cōmode breuiterqz d̄scriptis: q̄ i eoz hntia ad possibile p̄pōnes mod⁹ possit euenir̄ mōstrādū ē illā nāqz q̄ est possibile est esse seq̄ ea q̄ est nī necesse est esse: nāqz qd̄ possibile est esse: nī necesse est esse: qd̄ .n. possibile est esse: possibile est eē: possibile ē nī eē: s; qd̄ possibile ē nī eē nī necesse ē eē: q̄re id qd̄ ē possibile eē recte seq̄ nī necesse ē eē: s; negationē ei⁹ q̄ dicit possibile ē eē. i. nī possibile ē eē: nī seq̄ affirmatio ei⁹ q̄ dicit: nī necesse ē eē q̄ ē. f. necesse ē eē: bec. n. ē hdictio necessarie affirmatiōis. neqz. n. dici pōt d̄fēre p̄pōnes q̄ dicūt nī possibile ē eē: ⁊ necesse ē eē: s; hui⁹ hria seq̄ nāqz eā q̄ ē: nī possibile ē eē: illa q̄ dicit necesse ē nī eē comitat: s; necesse ē nī eē: nī ē hdictoria ei⁹ q̄ ē nī necesse eē: p̄nt. n. vtreqz i eodē sit ⁊e iuēiri: nā qm̄ necesse ē nī eē ignē frigidū: nī necesse ē eē ignē frigidū quo circa be hdictorie nī sūt s; hria ea q̄ dicit: necesse ē nī eē ei⁹ q̄ dicit: necesse ē eē: q̄ necesse ē eē hdictio ē ei⁹ q̄ pōnit nī necesse ē eē: q̄re hdictionē ei⁹ q̄ dicit possibile ē eē: eā. f. q̄ p̄pōit nī possibile ē eē: nī seq̄ hdictio ei⁹ q̄ ē nī necesse ē eē: s; ea q̄ ē necesse ē nī eē: q̄ hria. f. ei q̄ ē necesse eē q̄ bec ipsa hdictio ē ei⁹ q̄ p̄pōit nī necesse eē. Hoc at̄ descriptione meli⁹ patebit.

Affir. possibile ē eē hdictio nī possibile ē eē. Neg.
Affir. nī necesse ē eē hdictio necesse ē eē. hria: necesse ē nī eē
Cergo cū sit hdictio possibile esse: ⁊ nō possibile esse. Sequit̄ at̄ possibile eē nī necesse esse: hdictio tñ ei⁹ q̄ est necesse esse: nō seq̄tur hdictionē ei⁹ q̄ est possibile eē: sed cōtraria hdictorie eius que est nō necesse eē. Nā si cōtradicō est nō necesse eē eius q̄ ē necesse eē. Cōtraria vero eiusdē necesse esse: ea que dicit: necesse ē nō eē. Sequit̄ at̄ necesse est nō esse: eā q̄ est nī possibile eē: q̄ ē cōtradicō ei⁹ que est possibile esse: quam sequitur nō necesse esse. Recte dicit̄ hdictōes quidez extra esse: cōtrarias vero cōtradicōis cōsentire: nā possibile esse ⁊ nō possibile esse: que sūt hdictorie sequuntur nō necesse eē: ⁊ necesse nō esse: q̄ nō sūt cōtradicōie: quod i eodē vtreqz vere iueniri p̄nt. Qd̄ si cōtradicō queritur: sicut ea que est: nō necesse eē: seq̄ eā que est possibile esse: sic eā que est nō possibile esse: sequeret̄ necesse esse: sed hoc incōueniens est. Quare qm̄ bec illā nī sequit̄: hria ipi⁹ sequetur: hria nāqz est ei que p̄pōit: necesse ē eē: illa que dicit necesse est nō esse. Eodē quoqz mō ⁊ i eo qd̄ ē possibile nī eē: cui⁹ est cōtradicō nō possibile nō esse: quod Aristoteles reticuit. Sequitur nāqz eā que est possibile est nō esse illa que dicit nō necesse est nō esse: s; negationē eā que est nō possibile est nō esse ei⁹ affirmatiōis que est possibile est nō esse. Nō seq̄ affirmatiō eius que est nō necesse est nō esse: negationes ea

que est: necesse est non esse. Negatio enim eius que dicit necesse est non esse illa est que dicit non necesse est non esse. S; huius hria idest affirmatiōis que est necesse est non esse: illa scilicet que est necesse est esse: sequitur negationem illam: que est non possibile est non esse: huius quoqz sit talis descriptio.

Affirmatio.
Negatio:
Possible est nī esse hdictio nō possibile est nō esse.
Negatio.
Affirmatio.
Nō necesse ē nō esse hdictio necesse est nō esse hria affirmatiō necesse esse.

Contradiō ergo mō euenit q̄ dudū cōtingebat i his que erāt possibile ⁊ que impossibile. Illic enim hdictio cōtradicōnez sequebat: s; cōuersis: vt negationē affirmatiō: affirmatiōnez negatiō sequeret̄. Hic h̄ idēz mod⁹ ē. Nā cū superiores hdictorie sūt: ⁊ inferior negatiō affirmatiōnez seq̄: negatiōnez nī seq̄ cōtradicōia affirmatiō: s; affirmatiōis illi⁹ hdictoria: qd̄ si qz leget attentius: integre: descriptum esse ratione perspiciet: cur autē hoc eueniat: causam p̄dit.

Causa autem est: cur non sequitur similiter ceteris: quoniam contrarie impossibile necessario reditur idem valēs. Nam quod impossibile est esse: necesse est hoc non quidem esse: sed potius nō esse. Quod vero impossibile est non esse hoc necessarium est esse. quare si illa similiter possibile ⁊ non possibile: bec cōtrario quoniam nō significat idē necessarium ⁊ impossibile s; (quēadmodū dictū ē) cōuersis.

Cur est cur nō sūt mō hntia scd̄ hdictionēz p̄pōnis eueniat: sicut i his q̄ sūt impossibile ⁊ nī impossibile: huiusmodi: omne necessarium hrio mō impossibile est. Nam qd̄ est impossibile esse: hoc est necessarium nī esse. nō enim est necessarium: esse: qd̄ est impossibile esse: null⁹. n. dicit necesse est esse: qd̄ impossibile est esse: nō ergo necesse ē eē: s; pot⁹ necesse ē nī eē: qd̄ impossibile ē eē. Ergo cōuerse idē pōt impossibile: qd̄ necessarium. Qd̄. n. impossibile iūctū cū esse efficit: hoc efficit necessarium iūctū ad id qd̄ est nō esse. igitur quod impossibile est esse: hoc necesse est nī esse. Rursus qd̄ impossibile est nō esse hoc necesse est esse: ut igni impossibile est non inesse calorem: necesse est igitur inesse. Quare hic quoqz idē conuertitur: vt quod impossibile s; non esse efficit: idēz valeat necessarium secundum esse positum: quare cōtrario modo necessarium idem ⁊ impossibile idem potest. Quod si cōtrario modo impossibile et necessarium idem valet: manifestum est: cur non similiter consequitur necessarium possibile ⁊ non possibile propositiones: sicut easdem ipsas idest possibile ⁊ non possibile propositiones impossibile ⁊ non possibile sequebatur. Nam si conuerso ordine necessarium atqz impossibile idem valet s; contrarietate: non similis consequentia est necessarij ⁊ possibilis: ei que fuit possibilis ⁊ impossibilis. Nam quoniam non impossibile esse: sequitur possibile esse: s; hoc rursus idest possibile esse: non necesse esse comitatur. Rursus id quod est impossibile est esse: quoniam sequitur non possibile esse. Necesse autem impossibili conuerso ordine idem valet sequitur id qd̄ est impossibile est esse: necesse est non esse. Ac per hoc etiā id qd̄ est nō possibile eē: seq̄ id qd̄ ē necesse est nō eē. Rursus qm̄ ei qd̄ ē nī impossibile nī esse cōsentit: id qd̄ est possibile est nō esse: ⁊ huic cōuenit non necesse est non esse quoniam id quod dicitur impossibile est nō esse: solum est ei quod est nō possibile est nō esse: ei

esse: ei aut qd est impossibile nō esse cōuerso mō red-
ditum necessarium idem valet. Sequitur id qd est i-
possibile est nō esse: id qd dicim⁹ necesse est esse ⁊ qd
necesse est esse. Sequitur id quod proponimus: non
possibile est non esse: id vero descriptione mōstrat.

Non impossibile est esse.	Impossibile est esse.
⁊ possibile est esse.	Non possibile est esse.
Non necesse est esse.	Necesse est non esse.
Nō impossibile est nō esse.	Impossibile est nō esse.
⁊ possibile est nō esse.	Non possibile est nō esse.
Nō necesse est non esse.	Necesse est esse.

Causa igitur diuerse cōsequētie est i triū ppositiōnā
i possibilis ⁊ necessarij facta cōuersio: sed de his hoc
mō speculat⁹ sese quodāmodo ipse reprehendit: ⁊ ad
aliam ppetatis cōsequētiāz disputatiōnē deflectit.

CAn certe impossibile est sic poni necessarij con-
tradictiones. Nam quod est necessarium esse. pos-
sibile est esse. nam si non. negatio consequetur. ne-
cesse enim est aut dicere. aut negare. quare si non
possibile est esse impossibile est esse. igitur impossi-
bile est esse. qd necesse est esse. qd est incōueniens.

Cforte inquit errauimus ita cōsequētiāz collocātes.
Tūc enim disposuimus: vt id qd esset possibile: subse-
queretur illud quod est nō necessariū: vt sū pcessio-
nem possibilis sequētem negatiōnem necessarij pone-
remus: nūc aut dicit hoc pmutari oportere: ⁊ non a
possibili se hō adū: ⁊ huic subiiciendum necessarij ne-
gatiōnem: sed potius primo ponendū esse necessariū:
secūdo loco possibile: nāqz illa ppositiō q̄ necessariū
continet: cōtinere videtur etiam possibilitatem: nam
qd necessariū est: idēz possibile est. Quod enim neces-
se est esse: idēz esse possibile est: nāqz si quis hoc neget:
⁊ id quod est necessarium dicat: nō sequi possibilita-
tem: negatio possibilitatis: id quod est necessariū cō-
mitabitur. Mā si id quod necessarium est esse: falsum
est dicere possibile ē esse. verum est dicere qm nō pos-
sibile est esse. In oibus enim aut dictio ē idēst affir-
matio: aut negatio: ut si illa vera est: illa sit falsa: si il-
la non est: illa mox eē necesse sit: sed nō possibile esse
sequi diximus id qd ē impossibile esse: igitur id quod
dicit necesse esse: impossibile est esse: sed hoc qdem i
cōueniens est: nō igitur verum est qm ei quod est ne-
cessarium esse: id quod est non possibile esse conuenit
quare sequit id qd est necessarium possibilitas.

CAt vero illud qd est possibile esse. nō impossi-
bile esse sequitur. hoc vero illud quod est non neces-
sarium esse. quare confugit quod est necessarium
esse non necessarium esse. quod est incōueniens.

Dixim⁹ ei quod est necessarium esse consentire illaz
propositiōnem que dicit possibile esse: sed rursus hoc
falsum videtur cogitantibus aspicientibusqz quoniā
ei quod est possibile eē: cōsentit ⁊ cōuenit illa propo-
sitiō que dicit non impossibile esse: hoc vero qd dicit
non impossibile sequitur id quo proponimus non ne-
cesse est eē: sed possibile eē cōsentire proposuim⁹ ei q̄
dicit necesse est esse: eāqz cōsequi: sequitur ergo eam
que ē nō necesse eē: illā que dicit necesse est esse: eiqz
cōsentit: quod impossibile est: quia igitur in his dubita-
tionibus est statuendus: nō pōt qdem cōsentire pos-
sibile esse ei qd est necesse esse. Alioqn ppositiōnez

necesse eē id quod ē impossibile esse cōsequetur. si vero
conueniret ei que est necessarium esse: illa que est
possibile esse. Rursus fit: vt id quod est necessarium
non necessariū sit: sed hoc falsum est. Sed hoc quem
admodū sese habeat paulo post explicabitur. Nunc
vero priorum sententiāz permutātes hoc dicimus
qm qd ē possibile eē: nō pōt cōsequi id quod ē necesse
eē: nec he sibi ppositiōnes cōsentitū possibile eē ⁊ ne-
cesse esse: quod Aristoteles hoc modo proponit.

CAt vero neqz necessarium esse sequitur possibile
esse. neqz necessarium non esse. Illi enim vtraqz
contingit accidere. horum autem vtrūlibet verūz
fuerit. non erunt illa vera. simul enim possibile est
esse ⁊ non esse. Si vero necesse est esse vel non esse.
non erit possibile vtrūqz. relinquatur ergo non
necessarium non esse sequi possibile esse. hoc enim
verum est ⁊ de necesse esse. hec enim fit contradi-
ctio eius que sequitur non possibile esse. illud enī
sequitur hoc quod est impossibile esse. ⁊ necesse nō
esse. cuius negatio est non necesse est non esse. Se-
quitur igit ⁊ hec cōtradictiones secūdū predictū
modum. ⁊ nihil impossibile contingit sic positū.

Docet id qd ē possibile nō cōsentire ei qd ē necessa-
riū eē: nec rursus ei q̄ ē necessariū ē si eē. Mā qd neces-
se ē eē si pōt si eē. qd at necesse ē si eē: si pōt eē: qd aut
dicim⁹ possibile eē: ita dicim⁹: tāqz si ⁊ si eē possibile
sit. Vtrāqz igit hz nāz id qd dicim⁹ possibile eē: vt
sit eē possibile: ⁊ sit possibile si eē. Qui hō dicit neces-
se eē: aufert si eē: ⁊ q dicit necesse ē si eē: aufert eē: ita
si he hō sūt. i. necesse eē: aut rursus necesse si eē: vtre-
qz ille false sūt: q̄ dicūt ⁊ pōt eē ⁊ pōt nō eē. Illa. n. q̄
pponit necesse eē: posse si eē subruit: illa hō q̄ dicit ne-
cesse ē si eē posse eē s̄uertit. neutra igit p̄sc̄q̄t eā ppo-
sitiōnē q̄ dicit possibile ē eē: nec ea q̄ dicit ex necessita-
te eē: nec illa q̄ dicit ex necessitate si eē. Et s̄esus qdēz
huiusmodi ē. Sermonū at rō talis ē: at hō inqz neqz
id qd ē necessariū eē seq̄t ppositiōnē illaz q̄ pponit
possibile eē: nec rursus illa q̄ dicit necessariū eē si eē.
Illi. i. possibili vtraqz cōtingit accidere. i. posse eē: ⁊
posse si eē. Mā qd pōt eē idē pōt si eē. hāz at. i. vel q̄
dicit: necessariū eē: vel q̄ dicit necessariū ē si eē: vtrū-
libet vepz fuerit: si erūt illa v. i. posse eē ⁊ posse si eē:
qd. n. possibile ē eē idē possibile ē si eē: qd si neqz ne-
cesse ē eē: nec necesse si eē ppositiō eā q̄ ē possibile eē
p̄sequet: relinq̄t: vt illa ei p̄s̄t̄iat q̄ dicit si necessariū
ē si eē. Hec. n. seq̄t eā q̄ p̄pōit possibile ē eē. qd. n.
possibile ē eē: si necesse ē si eē: vt qm hoies possibile ē
ābulare: si ē necesse si ābulare: hoc. n. vepz ē igt ⁊ de
eo qd ē necesse nō eē. i. hec. n. ppositiō q̄ dicit si neces-
se eē si eē. Vepz ē vt hō eā oppōat p̄dictiōne: q̄ dicit ne-
cesse eē si eē: vñ ēt sequit⁹ ē. hoc. n. sit p̄dictiō ei q̄ seq̄-
tur si possibile eē: vñ huiusmodi faciēda descriptiō ē
Affir. impossibile ē eē p̄dictiō si impossibile est esse.
Nleg. nō possibile ē eē p̄dictiō possibile est esse.
Affir. necesse est nō eē p̄dicti. non necesse ē si eē
Hec. n. q̄ dicit si necesse ē si eē: p̄tradictiō ē ei q̄ ppo-
nit: necesse ē si eē: q̄ ē seq̄ns ⁊ p̄s̄t̄iēs ei q̄ si possibile
ē eē: q̄ p̄s̄t̄iēt ei q̄ dicit impossibile ē eē: q̄ rursus seq̄t eā
q̄ ē vtrūna. i. necesse ē si eē: cui p̄dictiō ē si necesse ē si
eē: affirmatiō. n. ē necesse ē si eē: negatiō si necesse ē si
eē. Quo circa sūm p̄dictiōnez fit hec quoqz cōsequētia
nam impossibile esse: ⁊ non impossibile esse contra:

In librum de interpretatione editio prima.

dictio est: sed affirmationem: idest impossibile esse: sequitur negatio: non possibile esse. Negationem vero: idest non impossibile esse: sequitur affirmatio possibile est esse: sed non possibile est esse: et possibile est esse contradictio est: sed negationem possibilis: idest non possibile esse consequetur necesse est non esse affirmatio: sed affirmationem possibilis: idest possibile esse sequetur non necesse est non esse negatio. Quare ita positus nihil euenit impossibile: sed omnia consentiunt: et secundum superiorem possibilis et impossibilis modus affirmationis et negationis conuerso ordine contradictione sequuntur. Et sensus quidem totius huiusmodi est. Est autem ordo sic verborum. Quoniam iquit ei quod est possibile esse: nec illud: quod est necesse esse: nec illud quod est necesse non esse consentit. Relinquitur ut id quod est non necessarium non esse sequatur possibile esse. Hoc enim quod dicitur non necessarium non esse verum est dicere de necesse esse non esse: et subaudimus: quoniam est eius contradictio. Nec enim que dicit non necesse esse non esse: contradictio sit eius que sequitur negationem possibilis. id est non possibile esse: nec est autem ea que dicit necesse esse non esse: illud enim quod est non possibile esse: vtriusque horum sequitur et quod est impossibile esse: et quod est necesse est non esse. Cuius affirmationis: idest necesse est non esse: negatio est non necesse est non esse. Sed hec sequitur non impossibile esse et possibile esse: igitur hec contradictiones secundum predictum modum se sequuntur: scilicet contradictorie: sed conuersim: et his positus atque ita ordinatis nihil contingit impossibile.

Dubitabit autem aliquis. si illud quod est necessarium esse possibile esse sequatur. Nam si non sequitur. contradictio sequetur non possibile esse. et si quis dicat non hanc esse contradictionem. necesse est ipsum dicere possibile non esse. Sed vtriusque false sunt de necesse esse. At vero rursus idem videtur esse possibile scindi. et si scindi: et esse et non esse. Quare erit necesse esse contingens non esse. hoc autem falsum est.

Ad superiorem possibilis et necessarij consequentie reuersus est questionem. Dicit enim dubitari posse: si id quod est possibile esse consentiat ei propositioni que est necessarium esse: siue enim consentire dicat: siue non consentire: aliquid impossibile et inconueniens vtroque modo contingit: nam si quis dicat id quod dicit possibile esse non consentire ei quod est necessarium esse: consentiet negatio possibilis ea que est non possibile esse: sed si ista consentiet: erit idest necessarium esse: quod est non possibile esse: quod si hoc rursus aliquis neget: et dicat non esse negationem eius propositionis que est possibile esse eam que dicit non possibile esse: sed illum potius que proponit possibile esse non esse: quod falsum sit: tamen ne hec quidem ei quod est necessarium esse conuenire potest. Si enim est negatio eius que est possibile esse: ea que dicit possibile esse non esse: si affirmatio possibile esse non sequitur affirmationem que dicit necesse esse: sequitur negatio que est possibile est non esse: sed quod necesse esse: falsum est dicere quoniam possibile est non esse. Quod enim necesse est esse: dici non potest fieri posse ut non sit: quod si quis dicat rursus sequi id quod dicitur necesse esse: et consentire ei que dicit possibile esse: sic quoque aliquid inconueniens reperit. Quod enim possibile est esse: idest possibile non esse: erit igitur quod necesse est esse: possibile non esse: et erit contingens quod necessarium est. Impossibile enim et con-

tingens in vtriusque partem facile vertitur et ad id quod est esse et ad non esse. Quod autem necesse est: interclusus habet euentum ad contrariam dictionem. Ut si necesse est esse: ut non sit fieri non potest: et si necesse est non esse: ut sit impossibile est. Quare qui dicit possibile esse consentire ei quod est necesse esse: quoniam id quod est possibile esse potest et non esse: et hoc est contingens: dicit id quod esse necesse est: posse non esse: et esse contingens: quod est inconueniens. Hanc igitur dubitationem solues: ita sequitur.

Manifestum est autem: quoniam non omne possibile vel esse: vel ambulare: et opposita valet: sed est in quibus non sit verum et primum quidem in his: que non secundum rationem possunt: ut ignis calefactibilis est: et habet vim irrationabilem: ergo secundum rationem potest eadem plurimorum etiam contrariorum sunt. irrationabiles vero non omnes sed que admodum dictum est: ignem non est possibile calefacere et non calefacere: neque. quecunque alia semper agunt. alia vero possunt et secundum irrationabiles potestates simul opposita: sed hoc idcirco dictum est: quoniam non omnis potestas oppositorum est. neque quecunque secundum eadem specie dicatur.

Multa igitur sunt que vnum esse possunt id quod sunt non etiam aliud aliud quod non sunt. Plura. enim sunt que ab eo quod sunt non mutantur. Alia vero sunt que mutari possunt: ut celum vnum rem solam potest. id est moueri: huic vero oppositum: idest non moueri non potest: ergo omne quod est possibile vel esse vel ambulare: idest non esse de quo quilibet possibilitas predicat: etiam opposita valet ut vtriusque possit fieri et facere quod facit: et huic oppositum. id est non facere quod facit: sed sunt quedam in quibus potestates predicat: ut non sit verum de his dici: quoniam et opposita possunt: ut et in his que propter rationem aliquid possunt ut ignis est. namque ignis propter rationem aliquam calidus est: non est. non reddere rationem cur ignis sit calidus: nam. non est calidus: et cum possit esse calidus: non tamen potest id quod est oppositum. id est non potest non calidus: quod est oppositum ei. id est quod est calere: ergo secundum rationem potestates ipse eadem plurimorum et contrariorum sunt. Potestates igitur que sunt secundum rationem idest in quibus est aliquid ratio: non vni possibilitatis: sed plurimorum sunt atque oppositorum: ut possibilitas medicine est curare: que quoniam habet rationem sit: ut curet medicus: et est ratio bilis potestates medico curandi: non solum potest curare: sed etiam non curare: et potest aliquid plusquam vnum: et ipsa quod potest oppositum est. id est non curare. Oppositum namque est ei quod est curare id quod dicit non curare: que opposita propria vocantur. Affirmatio namque et negatio proprietas discernuntur. Irrationabilis vero non omnis: sed que admodum dictum est: ignis non est possibile calefacere: et omnis igitur secundum rationem potestates opposita quoque valet. Irrationabilium vero non omnis huiusmodi potestates est: ut opposita non valeat. nam cum ferre sine ratione calere potest sit (non enim ex ratione calet: quoniam rationem non habet) potest non esse calere: igni autem cum irrationabilis potestates sit calefacere: non potest et calefacere. Quare dictum est irrationabiles potestates non omnes non posse propria: sed quedam: ut ignis que cum sit calefactibilis: non calefactibilis non est. Que autem sunt irrationabilia: que vnum tamen habent potestatem non etiam opposita: sic demonstrat dicens: nec quecunque alia semper agunt: ignis. non opposita non potest: sed non solum ignis: sed illa quoque omnia vnum possunt et si multa nec opposita: quecunque agunt semper ut sol semper actu est lucidus: idcirco non potest non lucere: et nix semper actu frigida est: et idem nunquam esse potest non frigida: ergo quecunque semper agunt. id est in eo quod sunt: semper in actu sunt. Manifestum est: quoniam si cut ignis non capit frigore: ita nec illa quoque opposita possunt Idcirco. non ignis quoque opposita non potest: que semper in actu habet

babet propriam potestatem. Semp. n. e. calidus: s. n. oia irrationabilia (vt dictu e) vna tm hnt potestatem: vt opposita no possint: s. snt quedam irrationabiles potestates: q vtriusq pnt: vt i eo qd e secari pellē vel n secari pellē. Nōt nāqz secari pellis: pōt etiā nō secari: sed bec snt opposita: scdm igitur irrationabiles quoqz potestates pnt qdā opposita: s. idcirco supra sunt dicta iqt: q bus nōstrauimus: qm ignis z quecuqz semper sunt actu: pnt opposita: vt docerem nō oim potestē oppositorū eē potētā: s. aliqz eē huiusmodi potestates q actu eēt: z vna rē solā possent: ab oppositorū vero potestate discederēt. Hoc at nō solū i bis q snt rōnez potestates dicuntur: s. et snt eā spēm q irrationabiles dī. Snt. n. quedā eoz q irrationabiles potestates eē dicuntur q nō solū id qd snt: verū et opposita possint: alia vero vna tm pnt. Pellis. n. pōt secari: et nō secari: z idcirco opposita pōt: ignis vero cum sit calidus: frigidus eē nō pōt. Et idcirco nulla illi est oppositorū potestas.

Quedam vero potestates equivoce sunt. possibile enim non similiter dicitur. sed hoc quidem quoniam verum est. vt in actu vt possibile est ambulare quoniam ambulat iam. z omnino possibile est esse. quoniam est iaz actu. quod dicitur possibile. Illud vero q forsitan aget. vt possibile est ambulare. quoniam ambulabit. z hec quidem in solis mobilibus est potestas. Illa vero z immobilibus. in vtriusq vero verum est dicere non impossibile esse ambulare vel esse. z quod ambulat iaz. z est. z ambulabile est. Sic igitur possibile nō est verum de necessario simpliciter dicere. alterū autē verū est. Quare quoniam partem vniuersale sequitur. illud quod ex necessitate est. consequitur posse esse. sed nō omnino.

Possibilitatis breuis diuisio faciēda ē: possibile .n. duobus modis. Est. n. vna possibile qd cū nō sit: eē possit vt hō cū sedet: nō qdē ābulat: s. ābulare pōt. aliud ē possibile qd cū sit eē possibile ē: vt qm ignis calidus: pōt eē calidus: z qm hō sedet: pōt sedere: huius autē possibilis due snt spēs: vna cū ē qdē: pōt tm nō eē: vt si qd sedeat: ita qdē pōt sedere: vt possit et nō sedere. Alia vero vt cū sit nō eē nō possit: vt ignis calidus ē: s. nō pōt eē nō calidus. Atqz hoc ē q ait: qdaz vero potestates equoce snt. Possibile. n. nō simpliciter dī: s. hoc qdē qm verū ē: vt i actu: id est qm ē z fit: qd dicitur possibile eē: vt i actu oīno possibile ē ābulare: qm iaz ambulat: z i actu oīno possibile ē eē: qdē in actu ē. Illud vero q forsitan aget: id est qd nō ē qdē: sed eē poterit: vt possibile ē ambulare. Nō qm nūc qdē ambulat: s. qm ambulaturus ē aliqz: bec at sunt qcuqz nō snt actū dicuntur: s. snt potestē tātū: q nōdū qdē in actu sit: eē tm possit. Hoc qdē i solis mobilibus ē possibilitas: illa vero z i immobilibus. Mobilia vocat qcuqz snt naturalia z i generatiōe z i corruptiōe. Quecuqz enī generata snt z corrupti pnt: ea semp in motu snt: ipsa etenim generatio motus qdā ē atqz ipsa corruptio: ergo i huiusmodi reb' qcuqz generata snt atqz mortalia: i his vera ē illa potestates: q nō snt actū dī: s. snt id qd nō ē qdē: s. eē pōt. Mutus. n. euenit huiusmodi potestates nisi i bis q nascuntur z mortē appetūt: illa vero q snt immobilia id est q in sua nā fixa snt z constituta: vt mutari moueriqz nō possent: id est diuina solā illā hnt potestates q snt actū dicitur: vt sol immobilis qdē ad substantiā: qz snt mobilis snt locū. Qm ergo ē immobilis snt substantiā z ab ea nō pinutat: neqz mouet: bz i se lumē:

qd ita hie potest: vt nō hēre nō possit. S. i vtriusqz bis vel mobilibus vel immobilibus illud verū ē: qd de bis dī nō impossibile ē eē. Illā z qd actu qdē nō ē eē tm poterit: vt hō cū nō ambulat: ambulādi retinet potestatem. Nō ē cū impossibile ambulare z solē nō ē impossibile habere lucē: quā actu retinet sempiterno. In vtriusqz igitur z mobilibus z immobilibus verū illud ē qd dī nō impossibile esse. Illam z de eo quod agit: z de eo qd agere pōt: de vtriusqz idem vere dicitur: quoniam nō ē impossibile eē. Illam z quod ambulat non ē impossibile ambulare: z qd ē ābulabile: id est qd ambulare potest: nō illi ē impossibile ambulare. Sed qm dixim' eas que scdm actū est potestates duas habere spēs. Unā quidem cum in actu sit quidem z nūqz possit nō esse: vt igni ē actu calere: z nūqz eē nō pōt calidus. Aliam vero scdm id quod dicimus eē qdē actu posse tamen nō esse: ut aliquis cū sedet: pōt quidē sedere: sed pōt etiā nō sedere. Huiusmodi quidem snt actū possibile de necessario nullo modo predicatur: quod enim in actu est: z necessarium est esse: est quidem: sed ita est vt non eē nō possit. Hoc enim est quod ait. Sic igitur possibile id est quod cum actu sit: possit tamen nō eē: non est verum de necessario simpliciter dicere. Alterum autem verum est: nam quod ita est actu: vt non esse non possit: z semper actu est: hoc iuste de necessario predicatur. Quod enim necesse est esse: est quidē: sed non esse non potest. Quare quoniam partem id qd est vniuersale sequitur: illud quod ex necessitate ē: cōsequens est id quod est posse esse: sed nō omnino. Quoniam semper inquit specie sequitur genus: z partē suā sequitur vniuersalitas. Si enim homo est animal ē: id est si pars z species est: vniuersalitatē z genus eē necesse est. Quod si ita est sequitur scilicet eam ppositiōnē q dicit necesse eē: illa ppositiō q dicit possibile eē ei qz cōsēt: sed nō oīs significatio possibilitatis sequitur necessariū. Illa enī que ita pnt: ut non sint qdem: esse tamen possint: nulla ratione de necessario p dicantur. Necesse enim non modo necesse est: sed et ē. Hoc est enim quod ait: sed non omnino. Et enim de necessario quod iam est non potest illud possibile predicari: quod non est adhuc quidem: sed esse poterit.

Et est quidem fortasse principium quod necessarium est. z quod non necessarius ē omnium vel esse vel non esse. Et alia vt horum consequentia considerare oportet.

Pincipium inquit est fortasse harum propositiōnū consequentias inueniendi. Si quis primo loco necessarium ponat: z non necessarium: secundo vero loco possibile esse zc. Naturaliter enim id quod necessarium est: prius est: nam si necessaria sunt ea que semp actu sunt. Que autem semp actu sunt: sempiterna sunt. Sempiterna vero rerum omnium principia snt. Receptiuium quoqz speculandi: que harum propositiōnum consequentia fit: ex his sumemus: que sunt necessarie: z propter has ex necessarij negationibus id est ex nō necessario constat igitur a necessario z nō necessario harum potestates inueniendi sumenda esse picipia. Illa enim id est possibile esse z contingens esse: z esse necessarium z nō necessarium velut in nā ipsa precedens subsequuntur. Atqz ideo ait. Et alia id est possibile eē: cōtingēs eē vt horum consequentia cōsiderare ops. Hoc ē ita bec considerari debēt: tanqz si quod est necessarium: z non necessarium procedant: consequatur vero possibile z cōtingēs. zc.

In librum de interpretatione editio prima.

Manifestum est autem ex his que dicta sunt quomam quod ex necessitate est secundum actum est.

Quare si priora sunt sempiterna: et que actu sunt: potestate priora sunt. et hec quod sine potestate actu sunt: ut prime substantie. Alia vero sunt actu cum possibilitate: que natura priora sunt: tempore vero posteriora: alia vero nunquam sunt actu: sed potestate tantum.

Patet inquit ac liquet omnia quecumque secundum necessitatem sunt: semper esse secundum actum. Quoniam. n. ignis ex necessitate calidus est: actu quoque semper est: quo circa si que sempiterna sunt omnibus que non sunt sempiterna: priora sunt: etiam ea que semper actu sunt his que sunt potestate priora sunt. Horum autem omnium divisionem facit: sunt enim inquit alia quidem preter potestatem actu tantum: ut sol non potestate mouetur sed actu: et illam mouendi potestatem non habet: que non est quidem: sed esse potest: sed actu habet solus: a potestate vero que preter actum solet esse relinquatur.

Primae etiam substantie actu quidem sunt nunquam vero potestate: primas autem substantias dicit diuinas: scilicet et sempiternas. Non eas quas in predicamentis primas esse monstrauit id est indiuiduas. Tunc enim de his loquebatur primis: que nobis prime sunt. Illuc de his que natura sunt prime: que diuine sunt scilicet et sempiternae. Alia vero sunt: que actu sunt cum potestate: id est que et actum habent: et aliquando habuerunt potestatem: et fabricata iam domus aliquando potuit fabricari: et prius habuit potestatem secundum tempus: postea vero actum: sed natura actus prior est potestate. Ars vero ipsa actum cogitatione percipit: formamque domus prius sibi ipsa designat et efficit: quare natura actus prior est potestate. Potestas actu prior est tempore. Alia vero sunt inquit que actu quidem nunquam sunt: semper autem sunt potestate: ut numerus infinitus quidem est: quod cum semper in infinitum possis augere: sed actu infinitus non est. Quocumque. n. numerum sumpseris: actu finitus est: quolibet enim dicas numerum: finita illum numerositas necesse est complectatur: ut decem vel centum. Infinitus vero idcirco est potestate: quod eum possis facere in infinitum crescere: non tamen ut quilibet actu sit numerus infinitus.

Utrum autem contraria est affirmatio negationi: an affirmatio affirmationi: et oratio orationi: que dicit: quomam omnis homo iustus est ei que est: nullus homo iustus est: an omnis homo iustus est: ei que est: omnis homo iniustus est. ut callias iustus est. callias iniustus est. quod harum contraria est. Nam si ea que sunt in voce sequuntur ea que sunt in anima illic autem contraria est opinio contrarij. ut omnis homo iustus est. ei que est omnis homo iniustus est. etiam in his que sunt in voce affirmationibus necesse est similiter sese habere. Quod si neque illic contrarij opinatio contraria est. nec affirmatio affirmationi contraria erit. sed ea que dicta est negatio. Quare considerandum est. que opinio falsa opinionem vere contraria est. utrum negationis. an certe ea que contrarium esse opinatur. Dico autem hoc modo. est quedam opinio vera boni quoniam bonum est. Alia vero quoniam bonum non est falsa. alia vero falsa. quoniam malum est. que harum contraria est vere. et si est una secundum quam contraria.

Propositio quidem questionis talis est. Querit. n. quomam huic propositioni que dicit omnis homo iustus est: ea que proponit nullus homo iustus est: et rursum ea: que dicit: omnis homo iniustus est: videtur opposita: que harum magis superiori affirmationi: que dicit omnis homo iustus est: an affirmatio vniuersalis contraria est ei per quam proponimus omnis homo iustus est: an certe negatio vniuersalis: ea que est nullus homo iustus est. Similiter etiam huic propositioni que est callias iustus est: propositio que proponit callias iniustus est: an ea que dicit callias iustus non est: contraria est. De qua re hanc viam disputandi ingreditur: nam si ea inquit que sunt in voce illis que sunt in anima famulantur: hisque in significatione consentiunt: necesse est: ut quod in opinionibus anime reperitur: hoc idem venire videatur in voce: quod si illic ei opinioni que arbitratur omnem hominem iniustum esse: illa opinio opposita est: et illa est maxime contraria que putat omnem hominem iniustum esse: et in vocibus quoque affirmatio ea que est omnis homo iustus est: ei affirmationi magis contraria est que dicit omnis homo iniustus est. Quod si in opinionibus non hec magis opponitur potiusquam illa que dicit nullus homo iustus est: et in vocibus quoque affirmatio vniuersalis videatur esse contraria: utreeque ergo et affirmatio: que dicit: omnis homo iniustus est: et negatio que dicit: nullus homo iustus est: erunt contraria ei que dicit: omnis homo iustus est. Quod autem dixit quod si neque illic contrarij opinatio contraria est: Tale est iniustum enim esse et iniustum esse: quod sunt in habitu et priuationem: predicatio tamen hec nunc id est iniustum esse pro contrario sumitur: ergo si in opinionibus contrarij: id est iniusti affirmatio contraria non est: non erit in vocibus contraria affirmatio: sed potius negatio que est nullus homo iustus est: quare inquit considerandum est cui opinioni false opinio vera contraria est: nam si qua res bona sit verum est de ea dicere quomam bonum est: contra quam propositionem falsum est dicere: quod malum est falsum etiam: quod non bonum est. Sed videndum que harum sit magis contraria vere affirmationi: que dicit bonum esse quod bonum est: utrumque falsa illa contraria est: que id quod bonum est dicit esse malum: an ea que id quod bonum est dicit esse non bonum. Atque hoc est quod ait: dico autem hoc modo: est quedam opinio vera boni quoniam bonum est: alia vero falsa quomam non bonum est: alia vero quomam malum est. Que nam ergo harum contraria est vere: id est utrumque ea que negat id quod est: an ea que ponit id quod non est. Que magis harum ei que dicit esse id quod est videatur esse contraria: requirendum est. Sed quod his adiecit et si est una: secundum que contraria: tale est. Contrarium alia sunt habentia medium: alia vero sunt non habentia. Et illorum que habent: si quis vnum contrarium neget: non necesse est per illam negationem illud aliud contrarium intelligere. Nam quomam inter album et nigrum est aliquid: si quis dicat non est album: non idcirco nigrum esse monstrauit. Potest enim esse et rubrum. Et quicquid aliud in talium contrariorum medietate locatum est. In illis vero contrariis que medio caret nihil differt negare rem propositam: an affirmare contrariam. Nihil enim differt dicere diem non esse quam dicere noctem esse. Hoc est enim diem non esse: quod esse noctem. Nihil enim est inter noctem atque diem. Ergo in his affirmatio contrarij idem valet quod propositae rei negatio: ergo nunc hoc dicit: etiam si in aliquibus inquit

In librum de interpretatione editio prima 81

inquit tales propositiones inveniuntur: ut et negatio rei oppositae. et affirmatio contrarii idem valent: et sunt vna significatione. Querendum est scilicet quomodo enunciationem propositio magis est contrarie secundum eam que dicit non esse diem: an secundum ea que proponit esse noctem. Investigandum igitur est. que verum: quomodo vnum utraque significet: magis est contraria ei que dicit esse diem hoc est enim quod ait Et si est vna secundum quam contraria. id est et si vnum significabunt aliquando rei negatio et contrarii affirmatio: secundum: quam verum magis est contraria propositio superiori oppositae enunciatione.

Nam arbitrari contrarias opiniones definiti in eo quod contrariorum sunt: falsum est. Boni enim quomodo bonum est: et mali quomodo malum est: eadem fortasse opinio est vera siue plures. siue vna sit. Sunt autem ista contraria. sed non in eo quod contrariorum sunt. contraria. sed magis in eo quod contrarie.

Contrariorum prius naturam recte determinat: quod de contrariis propositionibus tractat. Quidam enim putant contrarias esse opiniones: que sint contrariarum rerum quod Aristoteles negat: dicit enim falsum esse definitio nem: que determinat eas esse contrarias opiniones: que sunt contrariarum rerum. Nam cum sit contrarium bonum malo. possumus habere opinionem de bono quomodo bonum est et hec vera est. possumus rursus id quod malum est putare malum et hec rursus vera est: et opiniones quidem boni quoniam bonum est: et mali quoniam malum est: contrariarum rerum sunt: tamen utraque sunt vere. Sed contrarie utraque vere esse non possunt falso igitur definitum est eas esse contrarias opiniones que contrariarum sunt rerum. Quod autem ait. boni enim quomodo bonum est: et mali quomodo malum est eadem fortasse opinio est et vera. Aut quod dixit eadem ad id retulit quod post secutus est: vera namque vere in eo quod vere sunt eadem sunt. aut certe quod eiusdem esset opinionis: quod bonum esset bonum putare: quod malum esset malum. Siue autem eadem sint siue plures: contrarie esse non poterunt: iccirco quomodo simul vere sunt. Sunt autem ista contraria: sed non eo quod contrariarum sunt. contrarie sunt: sed magis eo quod contrarie sunt inquit ista. scilicet que sunt in opinionibus contraria: non tamen contraria: quomodo contrarium sunt sed potius: quomodo de vno eodemque diverso modo et contrarie suspicantur. hoc est enim quod ait. Sunt autem ista contraria: ea. scilicet que in anime opinionibus opposita sunt: quorum oppositioes sunt contrarie: non eo quod sunt contrariarum: sed potius eo quod de vno eodemque subiecto contrarie suspicantur: ut si quis de bono suspicetur quod bonum est: et rursus alius de eodem bono quoniam malum est hec sunt contraria que vere simul esse non possunt. Et de eodem id est bono nunc bene: nunc vero male. id est contrarie suspicantur.

Si ergo boni quoniam bonum est. opinatio est. alia vero quoniam non est bonum. est vero quoniam aliud aliquid est. quod non est: neque potest esse. aliarum quidem nulla ponenda est: neque quecumque esse quod non est opinantur: neque quecumque non esse quod est (infinite enim utraque sunt. et que esse opinantur quod non est et que non esse quod est) sed in quibus fallacia est. De autem sunt ex his. ex quibus sunt et generationes. ex oppositis vero generationes. quare etiam fallacie.

Cuius argumenti principium est: quo pro confesso vertitur: et probato: quod vnius rei plura atque infinita non possunt esse contraria quare vnius rei vnum erit contrarium

Est ergo opinio boni quoniam bonum est: et hec vera est est rursus boni quomodo bonum non est: et hec falsa est. Non potest esse etiam que putet esse bonum: id quod non est. Ut si quis dicat id quod est bonum: quoniam malum est: vel quoniam quantitas est: vel quomodo aliquid quod non est. Sed hec que de bono dici possunt: que ipsa bonum non est: infinita sunt. Rursus possumus de bono arbitrari multa non esse que est. Bonum enim quod honestum est possumus dicere: quoniam honestum non est. possumus dicere: quoniam vtile non est: possumus quoque dicere: quomodo expectandum non est et alia plura. Infinita: ergo sunt et ea que possumus arbitrari de bono. quomodo est id quod bonum ipsum non est. Et ea que opinamur non esse bonum quod est: ea quoque sunt infinita. Quare nec ea que putat opinio bonum esse quod non est: nec ea que putat non esse quod est: ei opinioni ponenda est esse contraria: que putat bonum esse quod bonum est. Hoc est. n. quod ait. Aliarum quidem nulla ponenda est: neque quecumque esse quod non est opinantur: ut dicamus de bono quomodo malum est: vel inutile: vel turpe: neque quecumque non esse quod est: ut si de eodem bono dicamus: bonum expectandum non est bonum: honestum non est. Infinite enim utraque sunt. et que esse opinantur: quod non est: et que non esse quod est. De igitur reiciende sunt: et ad nullam contrarii oppositionem sumende: quomodo infinite sunt: cum semper contrarii oppositio sit finita. Que autem contrarie ponende sint opiniones: sequitur dicemus. Sed in quibus est fallacia he autem sunt ex his ex quibus sunt et generationes. Ex oppositis vero generatides: quare etiam fallacie. opinio inquit de bono: quoniam bonum est: contraria illa sola ponenda est: in qua primum fallacia reperitur. In qua autem fallacia primum reperitur: ostendit per id quod dixit. Ex quibus sunt generationes fallacia facillime reperitur. Generatio enim semper ex oppositis est: quoties enim aliquid sit album: non sit ex dulci: nec ex duro: nec ex liquido: sed ex non albo: Et quod dulce sit: non sit ex calido: neque frigidum: nec nigro: nec ex vlla alia qualitate: nisi ex sibi opposito: id est ex non dulci. Eodemque modo in alijs sese habet: Omnis generatio ex eo fit quod non fuit: ut dulce ex non dulci: album ex non albo: calidum ex non calido. Quare si generatides quidem ex oppositis sunt: in his autem est fallacia: in quibus sunt generatides: erit in oppositis prima fallacia. Prima namque fallacia est: non putare aliquid esse quod est. Secunda putare esse quod non est et in eo quod est bonum prima fallacia est putare illud non esse bonum. Secunda malum esse arbitrari quod bonum est: Quocirca illic maxime ponenda est contraria: ubi prima est fallacia. in his autem est prima fallacia: ex quibus generatides oriuntur. Generatides vero dico esse. que sunt ex his: que id quod fiunt non fuerunt. Generationes autem ex oppositis in oppositis est igitur prima fallacia: sed in quibus est prima fallacia: maxime contraria illa ponenda sunt: opposita igitur maxime contraria sunt: sed bonum esse: et bonum non esse opposita sunt. Bonum igitur non esse ei quod est bonum esse contrarium est: non illud quod est malum esse. quod maiore argumentatione confirmat.

Si ergo quod bonum est. et bonum. et non malum est. et hoc quidem secundum se. illud vero secundum accidens. Accidit enim ei malum non esse. magis autem in vnoquoque vera est. que secundum se est. etiam falsa. siquidem et vera. ergo ea que est quoniam non est bonum: quod bonum est. secundum se consistentis falsa est. Illa vero que est quoniam malum: est eius que est secundum accidens. Qua

In librum de interpretatione editio prima

re magis erit falsa de bono ea que est negationis opinio. q̄ ea que est contrarii.

Consubtilis argumētatio tali ratione formata est: bonū inquit et bonū est: et nō malū. quozū vnū s̄m se et proprie: et naturaliter est: hoc. s. quod bonū est: aliterum vō est accider: id est quod malū nō ē. Accidit enim ei qd bonum est: vt malū nō sit: ergo qd bonum est naturaliter h̄z bonum esse q̄z non esse malū illud enim s̄m se inest: illud (vt dictum est) s̄m accis. Qd si hoc est: verior non est illa ppositio q̄ affirmat quod s̄m se est: q̄z illa que affirmat qd accis est. Est autem s̄m se bonū esse quod bonū est: s̄m accis vō malum non ēē qd bonum est. verius igitur et pping^o est dicere de bono qm̄ bonum est: q̄z dicere de bono qm̄ malum non est. qd si hoc est: et ea opinio que s̄m se falsa est: mēdacio iuste videbit̄ ab ea que s̄m se accidens mentitur. Mā si illa vera est propinquius: q̄ s̄m se est: illa erit falsa propinquius que s̄m se est. Hoc ē enīz qd ait: magis autē in vnoquoqz est vera: que s̄z se est: et falsa: siquidem et vera. si illa magis vera ē q̄ s̄m se est: recte illa magis falsa dicitur: que s̄m se falsa est. i. que id negat qd s̄m se verum est. Ergo ea q̄ ē quoniā non est bonū: quod bonū est: s̄m se consistentis falsa est: ad quid tendat tota supior argumētatio continua disputatione: subnectit. Superius enīz dem̄ est opinionem eā que putat bonum esse quod bonū ē s̄m se esse: quare illa opinio que dicit non esse bonū qd bonū est: falsa est: et de ea re falsa ē: que s̄m se vera est. Scdm se enim vera est opinio: que putat bonū esse qd bonum est: que vō arbitrat̄ non ēē bonū: quod bonū est: eius que s̄m se est veritatē opinionis intercipit. Mā bonū esse qd bonū est quisquis opinat̄ s̄z ipi^o vō: nāz h̄z opinionē atqz ideo s̄m se opinōes h̄mōi nominat̄. quare erit hec quoqz s̄m se falsa: qm̄ s̄m se veritatis videtur auferre propositionē. idē at bonum s̄m accidens est nō malū. Et hoc de bono verum est dicere: qm̄ non est malū. sed accider. Bono enī accidit nō ēē malū. illa vō que putat malū ēē qd bonum est: aufert non malum ab eo qd bonū est: et in termit rem s̄m accidens veram: vera nāqz est opinio: q̄ dicit non esse malū qd bonū est: sed s̄m accis quare s̄m accis falsa erit ea que dicit malū ēē. qd bonum est. Illam enīz propositionem tollit: q̄ s̄m accis vera est. Quare qm̄ prior est: ea que s̄m se est: q̄z ea que s̄m accis: falsitas que s̄m se est: fallatior erit ea falsitate: que scdm accidens est. S̄z ea q̄ putat bonū non ēē: qd bonū est: scdm se veritatis peremptoria ē ea vō que dicit malū esse quod bonum est: eius qd ē non esse malum qd bonū est: scdm accis rei vere peremptoria est. Quare falsior est ea q̄ dicit nō ēē bonū qd bonū est: q̄z ea que dicit esse malū id qd ē bonū.

Falsus autem est maxime circa singula qui habz contrariam opinionem. Contraria enim sunt eoz que plurimum circa idem differunt. Quod si harum contraria est altera: magis vero contraria contradictionis ē: manifestū est: qm̄ hec erit cōtraria. Querebat̄ vtrum affirmatio cōtrarii. an negatio ppositae rei: eiusdē ppositae rei affirmationi magis possit ēē contraria. Sed nunc hoc dicit: qm̄ que falsa sūt magis: ea sunt magis contraria. Cōtraria. n. sūt que cunqz circa eandem rem plurimū differunt: vt circa colorē albū et nigrū: ergo q̄ maxime falsa sūt: et maxime vera: ea plurimum a se distāt. Maxime autē vera

est s̄m se consistentis rei enunciatio. Maxime at falsa scdm se consistentis rei peremptoria. Necesse est inter affirmationē s̄rii: et negationē ppositae rei vnā magis ēē cōtraria. falsior autē et magis cōtraria est opinio illa: que contradictionē cogitat: vt ea q̄ est nō ēē bonū qd bonū est. q̄z ea opinio que h̄z malū ēē qd bonū est: qm̄ ea que sūt in vocibus opiniones sequuntur simili mō negatio eius que est oē bonū bonū ē. ea. i. que dicit nullū bonū bonū est. Magis est cōtraria: quā ea que propōit omne bonū malū est: Quo circa et in aliis quoqz: vt in ea que est omnis bō iustus magis est contraria illa que dicit nullus homo iustus est: quā ea que dicit omnis homo iniustus est.

Illa vero que est: quoniam malum est. quod bonum est. implicita est. et enim quoniam non bonum est: necesse est forte idem ipsum opinari.

Addit ad demonstrationē superiorē argumētum qd demonstrat magis esse contrariam eā que negat. q̄z eā que contraria affirmat. implicita est inq̄ affirmatio contrarii. Quisquis enī putat id qd bonū est malum esse fieri aliter non pōt: nisi illud quoqz putet nō esse bonū: quare duplex quodāmodo ppositio ē ea q̄ dicit malum esse quod bonū est. Nam etiaz illud in se continet: quod bonū non est. Simplex autē est ppositio bonū esse quod bonum est: et simplici simplex potest magis esse s̄ria. simplexqz est negatio qd bonū est non esse bonū: hec igitur magis contraria est.

Amplius si etiam in alijs similiter oportet se habere. et hic videtur bene esse dictum. aut enī vbiqz ea que est contradictionis: aut nūq̄: quibus vero non est contrarium de his quidem est falsa ea que est vere opposita: vt qui hominem non putat hominē falsus est. ergo hec s̄rie sunt. et aliaz s̄dictōis. **A**ut in omnibus inquit vere et contradictionē magis ēē cōtraria: q̄z cōtrarij affirmationē: aut nūq̄. Aut enim et in alijs quoqz idē euenire oī: aut ne hic quidem verum est: quod dicit cōtraria: esse eā q̄ cōtradictionis est id est negationis potiusq̄ s̄rii affirmationē. Hoc autem speculemur inquit in his q̄ contrarium non habent: vt in homine. Siquis enī putet hominem hominē esse: vera est. siquis vō hominē putet non esse hominē: falsa est. Siquis autē putet hōi nem equum esse: nullus dixerit hanc magis ēē cōtrariam qui putat hominem equū esse: quā qui hominē non esse hōes arbitrat̄. Quare si in his que s̄ria si habent: illa contraria est: que cōtradictōe formatur in his quoqz que habent contraria: non cōtrarij affirmatio: sed negationis propositio magis contraria ē.

Amplius similiter se habet boni qm̄ bonū est: et nō boni qm̄ non bonū est. et super has boni qm̄ nō bonū ē. et nō boni qm̄ bonū ē. Illi ergo que ē nō boni qm̄ non bonū est: vere opinationi que ē cōtraria. Non. n. ea que dicit qm̄ malū est. Si enī aliqui erunt vere. nunq̄ autem vera vere ē contraria. est enim qdā non bonum malū. quare cōtingit sil esse veras. At vō nec illa que est. qm̄ non malū vera. n. et hec. sil enī. et hec erunt. Relingitur ergo ei q̄ est nō boni qm̄ nō bonū est. vere s̄ria ea que est nō bonum qm̄ bonū est. Falsa enī hec. quare et ei q̄ ē bōi qm̄ bonum ē. ea que est boni qm̄ non bonum est.

Ex similitudine et proportione contrarietatis vim ppositionum vestigare conatur. Sed has prius dispos

In librum de interpretatione editio prima 52

namus. post autem quantum possumus breuiter viz Aristotelice argumentationis exequamur.

Tera boni	quoniam bonum est.
falsa boni	quoniam bonum non est
Tera nō bōi	quoniam non bonum est.
falsa non bōi	quoniam bonū est.

Hæc quattuor opinionū due vere sūt: due false. illa quidē: q̄ est boni qm̄ bonū est: v̄a est. illa v̄o q̄ ē boni qm̄ bonū non ē: falsa ē. Rursus illa q̄ est nō boni: qm̄ bonū nō ē: vera ē. illa v̄o q̄ ē nō boni qm̄ bonū ē: falsa est. Ergo hæc est similitudo ⁊ proportio hæc quattuor p̄positionū. Nā quemadmodū se h̄z opinio boni qm̄ bonū est ad eā opinionē que est bōi qm̄ bonū ē: eodē mō sese h̄z ⁊ opinio que ē nō boni qm̄ nō bonū ē ad eam que est si boni qm̄ bonū est. Nā sicut illic: vera vna est: altera falsa: ita quoq; hic vna vera ē: altera falsa. Caput igitur exemplū prius ab ea q̄ ē non boni qm̄ nō bonū est. Hæc enī inquit cū vera sit: quā buic ponem⁹ eē p̄riam: eā ne que dicit malū est: h̄ nō est cōtraria. p̄dōt enī sil eē vera: ⁊ ea q̄ dicit non eē bonū: qd̄ bonū nō ē: ⁊ ea que dicit malū eē: qd̄ bonū si est. Sūt. n. quedā non bona q̄ mala sunt: quocirca p̄rie non sunt: in quib⁹ ponit⁹ qd̄ nō bonū est: bonū nō eē. Et qd̄ non est bonū: malū eē. Cōtrarie. n. vere sil nequeunt inueniri: ⁊ vera vere p̄ria nūq; ē: h̄ nec illa poterit buic esse cōtraria: que dicit nō malū eē qd̄ bonū nō est. p̄dōsunt enī quedā nō quidē esse bōa: si esse tñ mala: vt ex arborē nulli⁹ vtilitatis cā ramū de fringēt: si arborē nihil ledat: neq; malū neq; bonū ē. Quare vere sil possunt eē. ⁊ he quoq; que opinatur id quod est nō bonū qm̄ non bonū ē: ⁊ id qd̄ nō ē bonum: qm̄ malū nō est. Quare nec hæc cōtrarie sūt. restat igitur ut ei⁹ opinionis q̄ est nō bōi. qm̄ si bonū ē ea sit cōtraria que est nō boni qm̄ bonū ē. Qd̄ si in his quattuor p̄positionib⁹: q̄s supra descripsim⁹ similitudo seruetur: ⁊ sicut est opinio non boni qm̄ si bonū est ad eā q̄ ē nō boni qm̄ bonū est: sic opinio boni qm̄ bonū est ad opinionē boni quoniam bonū non est cōtraria autem est opinio nō boni qm̄ bonū si ē: opinio nō boni qm̄ bonū est. p̄ria igit⁹ erit opinioi boni qm̄ bonū est: opinio boni quoniam bonum non est:

Manifestus est autē: qm̄ nihil interest nec si vniuersaliter ponam⁹ affirmationē. Quic enī vniuersalis negatio erit cōtraria vt opinionē que opinat⁹: quoniā oē quod est bonum. bonum est. ea que ē. quoniam nihil horum que bona sunt bonum est. Nam eius que est boni qm̄ bonum est. si vniuersaliter sit bonum. eadem est ei que opinat⁹. quicqd̄ bonū est quoniā bonū est. Hoc autem nihil differt ab eo qd̄ est: quoniam oē qd̄ est bonum. bonum est. Quare si in opinione sic se habet sunt autem he que sūt in voce affirmationes ⁊ negationes note eorum q̄ sunt in aia. manifestum est. quoniam affirmationi cōtraria quidem negatio est circa idem vniuersalis. vt ei q̄ ē qm̄ oē bonū. bonū est vel qm̄ ois hō bonus est ea que est. quoniā nullum. vel nullus cōtrarioe at: qm̄ non omne: aut non omnis.

Illud quoq; recte cōmemorat: qd̄ nihil differt i opinionib⁹ hæc esse cōtraria non vniuersaliter constitutis: ⁊ in his que sibi vniuersaliter opponunt. Sicut enim in ea quoq; opinione que arbitratur oē bonum bonum esse: illa cōtraria est q̄ putat nullum bonū: bonum esse. Nā qd̄ dicim⁹ bonum eē id qd̄ bonum est

id si i opinione vniuersaliter affirmetur: ita putaduz est: quicquid bonū est: bonū esse. Hoc autē nihil differt tāq; si dicam⁹ oē bonū bonū ē. Que opinio cū sit vera: illa ei p̄rie opponit⁹: que dicit quicquid bonū ē: bonum non est. Hoc autem nihil differt tāq; si opinemur nullū bonū bonū esse: ⁊ in non bono quoq; eodē mō: vt si ita dicamus oē quod non bonū est: non est bonū: ⁊ rursus oē qd̄ non bonū est bonum est: eodē mō sibi sunt iste cōtrarie: vt vna vera sit altera falsa. Quod in contrariis maxie reperitur: quare tota disputatio questioq; ita p̄cludit. Nā si ea que sunt in aia principia quedā sunt eoz que significant in voce: vox autē nota quedam est ale passionuz: quicquid contingit i aia: idē quoq; in voce redit⁹ necesse ē. Qd̄ si vniuersalis affirmatio ⁊ vniuersalis negatio sunt in opinione p̄trarie: eodem quoq; in vocibus erunt. i. non erit ea cōtraria q̄ contrariū affirmat: h̄ ea q̄ id qd̄ an p̄positum est p̄ vniuersalitatē p̄trarietate negat ut est oē bonū bonū est: vel ois hō bonus est. his cōtraria est nullū bonū bonū est nullus homo bon⁹ est. Hoc est enim qd̄ ait: vel qm̄ nullū: vel null⁹: nullū ad illam referens p̄positionē: que dicit oē bonū bonū ē. Nullus illi. s. opponit q̄ dicit ois hō bonus est: vt sint hoc mō oē bonū bonū ē: buic p̄ria nullū bonū bonū est. Rursus ois hō bonus est: buic p̄ria nullus hō bonus est: contradictorias autē dicit eas eē q̄s supra p̄posuit: dum de vniuersalib⁹ ac particularib⁹ loq̄ret eas. s. que sūt angulares: illis enim affirmatio particulari negationi. ⁊ particularis affirmatio vniuersali negationi per contradictionem opponi monstrata est.

Manifestum est autem qm̄ ⁊ veram vere non cōtingit esse cōtrariam nec opinionem nec contradictionem. cōtrarie enī sunt. que circa opposita sūt circa eadē autem contingit veruz dicere eūdē. Simul autem non contingit eidem inesse cōtraria.

Ex his que supra sunt dicta. i. illud quoq; colligit: qd̄ nec ea q̄ sunt p̄ria vera sil esse possunt: nec ea que vera sunt sibi possunt eē p̄traria. ⁊ hoc non solū in opinionibus esse: vt vera opinio vere opinionē p̄ria sit. h̄ in p̄pōnib⁹ quoq; nec. n. fieri p̄t: vt duas p̄rias sil veras esse cōtingat. Et hoc p̄ syllogismuz colligit h̄mōi. Oia p̄ria sunt opposita. Que autē opposita sunt: sil eidem inesse non possunt. cōtraria igitur in vno eodē qd̄ esse vera non patitur. quare si duo de eodem p̄dicari possunt. duo autē p̄ria eidē inesse non p̄t. Que p̄ria sunt: vera esse nulla nāe rōne p̄mittit. Hoc est enī quod ait. p̄rie. n. sūt: que circa opposita sūt. i. oē p̄rium oppositū est: nec fieri p̄t: vt nō que sunt p̄ria in oppositis contineatur: sicut. n. in p̄dicamētis edocuit: p̄rioz gen⁹ quoddā est oppositio. circa eadez at cōtingit verum dicere eūdē. i. duo vera p̄t sil esse ⁊ de eodē mō sil vere p̄dicari: vt cum dicimus aliqd̄ bōuz si eē: ⁊ maluz eē: vtraq; sil ve dici p̄t. possunt. n. qdā q̄ cuz bōa nō sint: tñ mala eē: vt turpitudine bona qdē nō ē: maluz tñ ē. Ergo ea q̄ v̄a sunt sil vt p̄dicat eē ve fieri p̄t: ⁊ ut i eodē sint: sil at eidē nō p̄tingit esse p̄ria. Quocirca si v̄a qdē p̄t eidē esse p̄ria at eidē inesse non p̄t: ea q̄ p̄ria sunt. vera sil esse nō p̄t: quare conuertitur: nec q̄ vera sil sūt: p̄ria eē possunt. Non igitur fieri potest: vt vel in opinionibus vel in p̄positionibus ea que vera sunt: possit aliquis recte cōtraria suspicari. Hæc autem q̄stum breuitas expositionis p̄mittit expressim⁹. quid autē altior b⁹ libri tractatus erat: scde editionis series explicabit.

Nicolaus Iudaeus Venetus: Petro Pasqualico Patricio Ae. Sal.

Nullus fere liber Aristotelis est in ea facultate: quā greci Logicen appellant. Petre suavissime cuius a pluribus tentata sit expositio: quique minus intelligatur (de recentioribus loquor) quā hic qui τὸ πρῶτον ἠὲ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου ab eo inscriptus est. Nam grecarum litterarum ignari et corrupte legunt omnia: et sapientissimi philosophi sensa confundunt. Neque difficile admodum sit istorum Neotericorum errata puidere. Nam in ipso statim lumine ignorantiam suam manifestissime ostendunt. Occurrit mihi nunc ridicula quedam Bratiadei esculani expositio: quā non tacebo. Ille enim hunc Aristotelis librum ab eo loco concepit interpretari: ubi desierat diuus Thomas. i. ab illis verbis. Similiter autem se habent: et si vniuersalis nominis sit affirmatio: ut omnis est homo iustus. negatio non omnis est homo iustus. Omnis est homo non iustus. non omnis est homo non iustus. Sed non similiter angulares contingit veras esse inuicem. Contingit autem aliquando. Hic tria dicit: et tria peccat esculanus noster. Primum namque id quod aristoteles ait similiter: ad numerum enunciationum: atque oppositionum refert: non etiam ad consequentiam propositionum. Quam sententiam pro pudor iam reiecerat diuinus boetius. Hanc enim et ante eum quidam secuti fuerant. Quare qui diligentius hoc cognoscere voluit. illum legat. alter est: quod aristotelis verba diminute legit hoc modo. Similiter autem se habet. et si vniuersalis nominis sit affirmatio: ut omnis est homo iustus: omnis est homo non iustus. Sed non similiter. et reliqua. Quasi aristoteles duas tantum affirmaciones posuerit: et ex his contrapositiones negationes (ut ait esculanus) intelligi voluerit: cum tamen omnes greci codices ita habeant: ut nos prius diximus: atque ita legant diligentissimi expositores tum greci: tum latini. Tertium est in quo mirabilis iste interpres maxime exorbitat. Nam neque propositiones aristotelico ordine disponit: nec que sint angulares intelligit. negationem enim infinitam sub affirmatione simplici: et negationem simplicem sub affirmatione infinita collocat: neque id solum in indefinitis: verum etiam in vniuersalibus. Hoc modo.

Est homo iustus. Est homo non iustus Est omnis homo iustus Est omnis homo non iustus

Non est homo non iustus Non est homo iustus Non omnis est homo non iustus Non omnis est homo iustus

Ergo angulares enunciationes appellari putat esculanus tam eas: quarum altera sub altera sita est: quā illas: quae in angulis obuersis et contrapositionis constituntur: verbi gratia tam haec. est homo iustus: non est homo non iustus. quā illas est homo iustus: non est homo iustus. et in vniuersalibus eodem modo. Inquit igitur in indefinitis propositio nibus fieri posse: ut omnes angulares simul vere sint: siquidem et que altera sub altera: et que obuerse locatae sunt: hoc patiuntur. Idem tamen non euenire in vniuersalibus. nam quous contingat eas simul veras esse: quarum altera ponitur sub altera: ut est omnis homo iustus: non omnis est homo non iustus: tamen: obuerse descriptas neque veritatem simul: nec simul mendacium suscipere de causa: quod contradictorie sint: ut est omnis homo iustus: non omnis est homo iustus. et in alijs eodem modo. en quā turpiter labitur sapientissimus iste expositor. Primum enim ignorat enunciationes a boetio: cuius est illa traductio: quā sequitur: angulares appellari: eas: quas aristoteles κατὰ τὰς ἀκέραια καὶ ἰσοπέδη. id est per lineam diuidentem oppositae descriptas esse dicit. Deinde quod cōsequens est: totam aristotelicā descriptionem corrumpit. At qui si grecas litteras non callebat homo iste: debuit saltem boetium legisse. In. ubi propositiones descripsit: in hoc inquit ordine propositionum: quae supra descripsimus: que sint angulares manifestum est. Sunt namque affirmaciones quidem affirmationibus: negationes vero negationibus: Audis ne esculane angulares esse affirmaciones affirmatiōibus: item negationes negatiōibus. at tu affirmaciones negationibus angulares constituisi. Eodem quoque errore tenet burlus ille: qui o misella tua posthabito diuino boetio publice legit in scholis: et quae etiam qui magni philosophi habent: magnopere admirantur. Qui etiam minus venia dignus est: quod meliora quidem vidit: deteriora secutus est. Nam ait quosdam angulares propositiones dixisse eas: que in obuersis angulis eent constitute. Cui sine sua inconsiderate perfert. Eodem igitur in ordinem sunt propositiones hoc modo.

Est omnis homo iustus. Non omnis est homo non iustus

Non omnis est homo iustus Est omnis homo non iustus

Et ille dicende sunt angulares: que per diametrum obuerse sunt. atque hinc constat in indefinitis eodem modo dispositis omnes contingere simul veras esse: in vniuersalibus autem non omnes. nam quous be vere sint ambe: non omnis est homo iustus: non omnis est homo non iustus. non tamen affirmationes simul veritatem suscipiunt: est omnis homo iustus: est omnis homo non iustus. Sed pleniorē expositionem: et diligentiorē errorum reprobationem audies: cum hoc anno diuinum hoc opus enarrabo. Ceterum ut haberent omnes aristotelicarum rerum studiosi iuratissimum aliquem eius philosophi interpretem: recognoui quanta potui diligentia et boetij translationem consulto greco exemplari: et eius amplissimos commentarios: in quibus non tantum boetium ipsum audies: verum etiam porphirium: alexandrum: herminium: sirianum: aspasium. videbisque quantum ab his distent necotici. Suscipies igitur boetium nostrum: dum erit impressus: et ei nisi primum in bibliotheca tua locum dederis non dabis tertium. Vale.